

Hist. 5406

W. H. L.
D
41. 31

THEEK GENT

180

Fr. Bern. de Smet
Erern. Augustinian
acquisivit Tenere
Imonde 1697.

Bibliotheca Augustiana Tenebrarum

Fr. Carolus De Caiwer Prior

1714

Εἰκὼν βασιλική.

VEL

Imago Regis

CAROLI.

In illis suis

ÆRUMNIS

ET

SOLITUDINE.

Rom. 8.

Plus quàm victor &c.

Bona Agere & mala Pati Re-
gium est.

Biblioth. August. Tenebrinod.

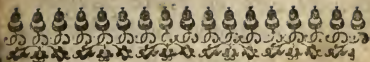
HAGÆ-COMITIS

Ex Officina Samuelis Broun, Bibliopolæ
Anglici. MDCXLIX.

*Serenissimo & Potentissimo
Monarchæ*

C A R O L O

S E C U N D O,

*Dei Gratia Magnæ Britannicæ
Franciæ & Hiberniæ Regi,
Fidei Defensori, &c.*

Serenissime R E X,

*Rodeat jam sub
Tuis Auspiciis Il-
la Patris Tui Glo-
riosissimæ Imago,
Illa quâ magis ad
Dei similitudinem*

quam quâ Rex aut Homo accedit.

A

prode-

prodeat verò eo colore peregrino,
quo facta omnibus conspectior fiat
publica. Ita enim Tu voluisti, ut
sic Linguâ omnium còmmuni Orbi
traderem, in quâ utinam fælicio-
rem Tibi operam navare licuisset,
ut illam Nativam Elegantiam,
illam Vim verborum & Lumina,
illam admirabilem sermonis struc-
turam exprimerem. Quod cùm
fieri (fortasse nec à peritissimis)
à me certe non possit, præstat
interim ut cum aliqua venustatis
injuria magnam partem Europæ
alloquatur, quàm intra paucos
sue Gentis clausa apud cæteros
omnes conticescat. Sunt enim hîc
velut quædam Dei Magnalia quæ
spargi expedit humano generi, &
in omnium linguis exaudiri: Id
pro mea facultate curavi, ut si non
sensa Tanti Authoris ornatè, at
perspicuè & fidè traderem, imo
nec

nec ab ipsa dictione & phrasi (quantum Latini idiomatis ratio permittit) vel minimum recederem. Sacri enim Codicis Religiosum esse decet Interpretem. Et certe proximè ab illo sacro & adorando Codice (qui in has comparationes non cadit) spero non me audacem futurum si dixerò nullum inter cæteros mortalium, vel Authore vel argumento illustriorem, vel, in quo viva magis Pietas & eximie Christiana spiratur.

Habet verò sanctitas Regia nescio quid ex fortunæ suæ Majestate sublimius quiddam & augustius, & quæ imperium magis obtinet in mentes hominum, & reverentiâ majore excipitur: quare & his maximè instrumentis usus est Deus qui illam partem sacræ paginæ ad solennem Dei cultum pertinentem, Psalmos scilicet, & Hymnos, cæteraque
A. 2. *ejusmodi*

*eiusmodi perpetuis Ecclesiæ vsibus
inservitura, transmitterent homi-
nibus & Authoritatem quandam
conciliarent. Quid quod libentius
etiam arripiunt homines sic obje-
ctam & traditam pietatē. Quod
& Libro huic evenit, & erit ma-
gis eventurum, quod iam multò dif-
fusior plures sui capaces invenerit.*

*Magnum erat profecto sic medi-
tari sic scribere; multo majus sic
vivere, sic mori: ut sit hæc penè
nimia dictu pietas exemplo il-
lius superata. Scit hæc illa Orbis
Pars miserrima jam & contami-
natissima. Utinam hanc maturius
intellexissent virtutem, quam jam
serò laudant & admirantur amis-
sam, nec illa opus fuisset dirâ for-
nace quâ tam eximia Regis pietas
exploraretur, ex quâ nos tantum
miseri facti sumus, ille omnium
fælicissimus: Cujus illa pars vitæ
novissima.*

novissima & ærumnosissima & supremus dies (in quo Hominibus & Angelis spectaculum factus stetit animo excelsa & interrito, summum Fidei, Constantiæ, Patientiæ exemplar, superior Malis suis, & tota simul congesta inferni malitiâ) omnes omnium Triumphos & quicquid est humanæ Gloriæ superavit. Nihil egistis O quot estis hominum ! (sed nolo Libro sanctissimo quicquam tetrius præfari, nec quos ille inter preces nominat, maledicere) nihil (inquam) egistis hoc parricidio, nisi quod famam illius & immortalitatem cum æterno vestro probro & scelere coniunxistis. Nemo unquam ab orbe condito tot veris omnium lachrymis, tot sinceris laudibus celebratus est. Nulli unquam Principum in secundis agenti illos fictos plausus vel Metus dedit, vel Adulatio vendidit, quàm

*Non verissimos expressere Fuga, Car-
cer, Theatrum & illa omnium
funestissima Securis, quâ obstupe-
fecit Hostes moriens, & cæsus
triumphavit.*

*Tu interim (Rex Augustissime)
vera & viva Patris Effigies (cu-
jus inter summas erat fœlicitates
humanas & in adversis solatium
Te genuisse ; in quo superstite mo-
ri non potest) inflammeris maxime
hoc mortis illius exemplo non tam
in vindictæ cupidinem (in quem
alii te extimulent, non Ego) quam
in Heroicæ Virtutis & Constan-
tiæ zelum : Hanc vero primum adeas
(quam nulla vis tibi invito eri-
piet), Hæreditariam Pietatem ; &
quo es in tuos omnes affectu maxime
Philostorgo, hunc librū eodem tecum
Genitore satum amplectere ; Dic
sapientiæ soror mea es, & pruden-
tiam affinem voca ; hanc tu con-
sule*

*fule, hanc frequens meditare, hanc
imbibe penitus & in Animam tuam
transfunde. Vides in Te omni-
um coniectos oculos, in Te omni-
um Bonorum spes sitas, ex Te om-
nium vitas pendere, quas jamdiu
multi tadio projecissent, nisi ut
essent quas tibi impenderent. Mag-
num onus incumbit, magna urget
procella, magna expectatio, Major
omnium quam quæ unquam supe-
rius, Virtutum necessitas: An sit
Regnum amplius in Britannia
futurum, an Religio, an Homi-
nes, an Deus, ex tuâ Virtute,
Tuâ Fortunâ dependet, Immo, sola
potius ex Deo Fortuna: cujus opem
quo magis hîc necessariam agnoscis,
præsentaneam requiris, eò magis ma-
gisque (quod jam facis) omni pie-
tatis officio promerearis; & illa quæ
in Te largè sparsit Bonitatis, Pru-
dentia, Temperantia, Justitia,*

*Et omnis Regie Virtutis semina
foveas, augeas, Et in fructum ma-
tures, ut tibi Deus placatus Et pro-
pitius quod detraxit Patri Tuo
fælicitatis humanæ, Tibi adjiciat,
Et omnes illius ærumnas condu-
plicitis in te beneficiis compenset,
Et appelleris Ille Restaurator,
quem te unicè optant omnes Et spe-
rant futurum, Et ardentissimis pre-
cibus expetit.*

Majestatis Tuæ humillimus de-
votissimusque subditus &
facellanus

JO: EARLES

SYLLABUS CAPITUM.

1. **D**E *indictione Parlamenti*
Mandato Regis. Pag. 1.
2. *De morte Comitis Straffordiae.*
5.
3. *De ingressu Regis in Confes-*
sum Inferiorem. 11.
4. *De Insolentia Tumultuum. 15.*
5. *De lege Triennalis Parliamen-*
ti, & continuatione illius po-
stea durante utriusque Domus
placito. 23
6. *De recessu Regis à Westmon-*
asterio. 31
7. *De Reginae discessu, & extra*
Angliam absentia. 38
8. *De Exclusionem Regis ad Hul-*
lam.

Syllabus Capitem.

- Iam urbem, & Hothamiorum
fatis. 43
9. De Exercitibus conscriptis, &
contra Regem levatis. 49
10. De Regio Armorum Thesau-
ro, Munimentis, Classe, &
Militia, à Parlamento occupā-
tis. 62
11. De XIX. Propositionibus
cum primum Regi exhiberen-
tur, & iis quæ deinceps. 70
12. De Rebellionē Hibernica. 84
13. De Scotis in Angliam eva-
catis, & eorum Adventu. 94
14. De Fœdere. 105
15. De Suspicionibus & Probris
in Regem jactis, quo Popu-
lum in illum concitarent. 118
16. De Decreto Parlamentario con-
tra Liturgiam Anglicanam,
seu Librum Precum Solenni-
um. 136
17. De

Syllabus Caputum.

17. *De controversiis inter Regem
& utramque Domum Parlamenti
in Disciplina Ecclesiastica.* 146
18. *De Tractatu Vxbrigenfi ; &
Conditionibus à Rege latis.* 165
19. *De vario Bellisuccessu, Vic-
toriiis & Cladibus.* 170
20. *De Reformationibus Tempo-
rum.* 180
21. *De Epistolis Regiis intercep-
tis, & evulgatis.* 189
22. *Cum abiret Rex ab Oxonio
& se ad Scotos reciperet.* 196
23. *Cum Scoti Regem Anglis tra-
derent, & de Custodiâ Holm-
bejana.* 200
24. *Cum Regi sui Sacellani in-
terdicerentur.* 205
25. *Meditationes Pœnitentiales &
Vota in Solitudine Holmbe-
jana.* 217
26. *Cum Rex in Holmbeja in-
terci-*

Syllabus Capitulorum.

terciperetur , & quæ inde distractiones in Vtraque Domo, Exercitu & Vrbe consecutæ. 222

27. *Ad Principem Walliæ.* 230

28. *Meditationes de Morte , postquam Domus utraq; denunciasset, nil amplius cum Rege Tractandum, & de Arctiori ejus Custodia in Arce Carisbrokiana.*

238

I. *De indictione Parlamenti Mandato Regis.*

Proxima hæc *Comitia* indixi non aliorum magis suasu & rerum mearum necessitate, quam meo proprio iudicio & sponte adductus, ut qui semper existimaverim *Parlamenta* ritè habita tum *Coronæ* meæ saluberrima, tum in *Populum* gratissima. Et licet haud excidisset animo, quas scintillas olim in his *Conventibus* nonnullorum intemperies suscitaverat (quos propterea, ut eas relinquerem, per hos aliquot annos intermisi) tamen cum certo jam apud me statuissem, æquis omnium & sobriis desideriis satisfacere, & si qua essent in Regno vel Ecclesia *publica Gravamina*, levare, sperabam hoc candore animi mei & illorū æquitate conspirate, occurri posse omnibus incommodis, quæ ex errore nostri mutuo oriri potuissent. Quamquam enim illud subverer, vix vitari etiamnum posse affectus quorundam & præjudicia, quæ rebus aliquâto officerent, tamen integrum meipsum custodire

certus, haud dubitabam rationum pondere quicquid in lance adversa factiosum erat deprimere.

Permolestum erat sane audire quibus Partium studiis & Populari Impetu *Deputatorum* Electiones agebantur, sperans tamen gravitate & prudentiâ Optimæ Partis temperari posse cæterorum fervorem, zelumque (quanquam Boni animi, tamen promptum nimis ire præcipitem, restrictum fore & præfinitum iis limitibus, queis conservandæ & sanandæ Reipublicæ utilissime inserviret) nemini magis quam mihi *Conventus* erat iste optabilis. Conscius nempe integri cordis mei, affectusque in populi bonum & iusta desideria præpensissimi, oblectabar hâc maximè fiduciâ firmam postea inter nos concordiam & nexum nasciturum.

Enimvero remotis suspicionibus, è re mea erat maximè & liberorum meorum, ut amorem & commoda populi mei omni modo procurare & tueri contenderem: Quæ mihi unica videtur in hoc mundo restare felicitas, ad quam Iusti Monarchæ adspiret ambitio; in quâ Honos scilicet Illius & Salus proximè à Deo consistit. Nec difficulter admodum passurus eram minui in quibusdam *Prærogativam* meam, cum tantillâ jacturâ subditorum affectibus pensatâ nihil perderem.

Demereri quidem decreveram non amicos meos solùm, sed inimicos quoque; superatis corû desideriis qui factiosissimè in me animabantur,

bantur, modo æquum quid petere & moderatum simularent.

Iras vero & odia, quæ *Asperitas* quorundam aut *Remissio* in Civili & Ecclesiastica administratione in Regimen nostrum derivaverat, iis volui *legibus* expiare & in futurum *provisionibus*, quæ non solum secus admissa corrigerent, sed imperfectiùs instituta (si quid mancum esset) supplerent. Nemini enim mortalium concedo ut majori me zelo agatur ad stabilendam *Religionem*, *Vcritatemque* illius & *Ordinem*, & *Vnitatem* conservandam, gnarus scilicet nullas Civilium Dissensionum faces perniciosius jactari, quam quæ privatis Factionibus *Religionem* prætexunt.

Constitueram vero quæ (plenâ & liberâ consultatione in Parlamento adhibitâ manifeste explorarentur perperam fieri) reformare: iis vero omnibus (quorum *Conscientia* mea & *Ratio* æquitati suffragabantur rogationibus annuere. Atque utinam intra hos me limites tenuissem, nec iudicium meum passus fuisset in quibusdam rebus *Importunitate* aliorum potius quam *Argumentis* obrui: Haud prodidisset me hâc fiduciâ eorum insidiis, quibus diu ansam in me quærentibus, *vires* tantum hætenus & *occafio* ad nocendum defuerant.

Sed, maturis jam factis peccatis nostris, obstandum non erat amplius Divinæ Justitiæ, quominus Gloriam illam suam ex *adversis* nostris repeteret, quâ illum in *secundis* fraudavimus.

EIKON BASILIKH.

Tu enim Domine satis clare demonstrasti futura Reformationis consilia non semper Iustitiæ tuæ satisfacere, nec priorum delictorum ultionem obstruere.

Oppresserunt spes nostras peccata nostra; Tu nos docuisti, Domine, veniam à tua Misericordia sperare, non ex nostro emendandi Proposito.

Cùm vindicaveris Gloriam tuam Iudiciis tuis, simulque ostenderis quo periculo tibi displicemus placandi in posterum fiducia: restituet ut speramus Misericordia tua illas Benedictiones quas tam pravè abutentibus abstulisti.

Quia non maturè satis piguit de peccatis nostris, fecisti ut jam pigcat de remediis immaturis.

Non tamen me pœnitet hunc Convectum indixisse, quia feci Domine recto corde ad Gloriam tuam præcipue & salutem populi attento.

Quæ consecutæ sunt calamitates in me & Regna mea, tuæ sunt in nos Iracundiæ effectus iustissimi, qui tamen demum dispensante ita tua misericordia proficere nobis possunt in futuram benedictionem, & meliores in fruendo nobis animos præstare.

Interim Domine, quanquam plurimis nos solatiis destitueris, donec tamen mihi & populo meo beneficium afflictionum & castigationis tuæ, ut non virga tua minus quàm baculo consortemur: jam non plagæ hostiles erunt, sed paterna verbera, cum illa affectus nostros humilitate indueris, eum modum patientiæ, quæ pœnitentes filios deccat, simul dederis.

Nulla erit causa cur pœniteat malorum, quæ ex
hoc

hoc Parlamento fluxerunt, cum per illa me & populum meum ad sinceram pœnitentiam perduxeris.

Pozior infinitis modis, cum perpeſſionibus noſtris gratia tua, quam pax peccantibus.

O tu qui ſuprema es Bonitas & Sapientia, qui dominaris in omnia conſilia noſtra, dominare etiam in corda, & quo graviora jam patimur à tua Juſſitia, eo meliores nos exhibeat tua miſericordia.

Fac Domine, ut quemadmodum ob peccata noſtra in venenum ceſſerunt Antidota, ita gratia tua tranſmutante, in Antidota jam cedat venenum. Et ſicut peccata pacis noſtræ, bellum hoc inſœliciſſimum præſtruxerunt, ita bello hoc denuo, ad beatam pacem præparemur: Vt quanquam plenum moleſtiarum ſit mihi in terris regnum, ſuar regno pacis in corde meo, & illo poſtea cœleſti, quod Chriſti ſanguine acquiſitum, Servatoris mei gratia, ſervo tuo peccatori imperties.

2. De morte Comit^{is} Straffordiaë.

INtuebar in Comitem *Straffordiaë* ut virum nobilem, ſummis negotiis parem, cumque qui metu potiùs Principem, quam pudore deterreret, ne illum Publicæ rei præficeret.

Hinc enim forſan naſci in illo poterat majora audendi fiducia; quâ deinde in magnos

errores & plurimorum inimicitias laberetur. Quas haud dubiò affatim contraxit, dum in Celso Orbe movens, claroq; & vivido fulgore, multos invidos halitus instar solis excitaret, qui populari odio densati nubem quandam & tenebras vel clarissimis meritis & innocentiae offunderent.

Ego vero quanquam iudicio meo omnia illius non probeam quæ Ille forsan (actus potius necessitate temporum & Populi illius Moribus, quàm ulla proprii ingenii asperitate & insolentia) admisit, nunquam tamen exploratum habui tam grave illius Crimen, ut capitali supplicio mactandum malitiæ inimicorum exponerem.

Nunquam sane tam difficili Temporum Statu conflictabar, quàm in infælicis illius Comitis discrimine, cum inter æstus Conscientiæ meæ fluctuans, & necessitatem (ut quidam aiebant) importunis populi mei flagitationibus auscultandi, obtemperavi eorum consilio, qui (in me animo ut opinor benevolo) suadebant, ut *tutiora* in præsens, quàm quæ *justiora* sunt visa, eligerem; atque adeo *Externæ* inter homines Paci, *Internam* Conscientiæ Rectitudinem coram Deo postponerem.

Tantum verò abest ut vel inficias eam vel dissimulem nimiam illam Facilitatem, quâ me flecti passus sum (nunquam enim integrè assentiebar) in mortem illius, quem nullâ lege convictum judicabam, ut nullum unquam conscientiae morsum ægriùs tulerim: quod
in:

in argumentum pœnitentiæ meæ, sæpe plurimo cum dolore, coram Deo & hominibus testatus sum, ut vitium pravæ Fragilitatis, quâ me cum ostendi, in quem plus *metus hominum* quàm *Dei timor* pollebat: cujus Nomine & Loco in terris indignus est, qui actu tam insignis injustitiæ (quem nulla possunt pensare vel Publica commoda) damnum aliquod Politicum declinat.

Misera sane transactio! acceptâ in conscientias plagâ mederi malis Rei-publicæ, & excitatâ in pectore nostro tempestate, æstus populares & querelas compescere.

Nec fefellir eventus Dei justitiam; & quæ consecuta sunt tristissima satis mundo declarârunt, quam fallax est illud *satius unum interire vel innoxium, quam populi offensam, vel ruinam accersere*. Nihil enim mihi atrocius evenisset (si assertâ *Straffordii* Innocentiâ, & justissimis Conscientiæ dictatis obtemperans legem illam *Damnatoriam* obfirmare recusassem) quàm quæ postea minore cum solatio perpeffus sum Ipse, & Populus meus, postquam ingratis quorundam obtestationibus tam crudelem gratiam indulgissem. Quin & illud etiam observavi, eos qui Authores mihi erant suis consiliis ut sententiam illam ratam facerem, nullam aliam mercedem Gratosi Officii quàm Direptiones, Vexationes & omne genus contumelias ab illo ipso, quem captabant populo, retulisse: illo solum minimè omnium læso, qui id sedulò sua-

suadebat ne refraganti *conscientiæ* assentiret. Deus illis & mihi turpem hanc præcipationem tantæ rei ignoscat.

Culpæ interim meæ propriæ tam plene conscius, cò libentius Judicia amplector quæ mihi visum est Deo infligere, tanquam media illius (uti spero) misericordiâ sanctificata. quò facilius de ista (mihi enim proculdubio sic erat) iniquitate resipiscam, simulque admonear, optimam in Politicis normam esse, Vnicam *Iustitiam* cæteris omnibus commodis potiore habere, & pacem *Conscientiæ* salutē *Regnorum*.

Nec quicquam magis deinceps firmavit animum meum adversus aliorum violentias (qui iisdem me artibus adorti sunt) ne in Acta consentirem *conscientiæ* meæ adversantia, quàm acres illæ puncturæ & stimuli, quæ ob rem *Straffordianam* usque adhuc hærebant.

Neque hæc ideo, quòd animus fuisset illum postea negotiis adhibere, renitente præsertim *Parlamento*: illud unicè mihi optassem, nullatenus affinem fuisse culpæ illius mortis, de cuius innocentia nemini melius quàm mihi constabat.

Imo neque ipsa ea Crimina illi objecta, post longam & æquam disceptationem ita perspicua erant, ut *Majori* parti utriusquæ Confessus de illis quid certi liqueret (*Superiori* præcipue Magnatum) quorum vix tertia pars aderat, cum in illam Legem discederent. Quin & in ipsa Domo *Inferiori* plurimi homines nobiles,

les, per se prompti satis *Straffordii* dignitatem & potentiam minuere, nondum tamen de commisso ejus in Leges persuasi, capitalem in eum sententiam ferre non audebant: qui mox ob suffragiorum suorum integritatem, affixis in publico & quasi proscriptis Nominibus vulgi odio & furori objiciebantur; crescente ita in immensum audaciâ Vociferantium *Iustitiam* (id est, quicquid ipsis collibuisse) à me & illis faciendam, ut credibile sit multos *perterrefactos* magis quam de æquitate sententiæ *persuastos* condemnantium calculis accessisse.

Sed & *Scitum* illud *posterius* (quo istius *præcedanei* cassabatur *Authoritas*, ne deinceps in exemplum traheretur) satis mundo declarat, tactos fuisse aliquo sensu etiam hostes illius insensissimos, conscios scilicet quàm rigidè cum illo actum fuisset, & quod postea in seipsis experiri noluisissent.

Hunc interim mœrorem meum & teneritudinem animi (quod in unius hominis *sanguinem* injustè latæ sententiæ, cique sub legis formula & speciosis coloribus adumbratæ, & vitandi *publici mali* necessitate expressæ, invitus tamen, utcunque, Deum testor, acquieverim) spero testimonio mihi fore in posteros coram Deo & hominibus, quam abhorream à reatu & onere immensi illius *sanguinis*, in exitiali hoc bello profusi (quem imponunt mihi nonnulli, ut seipsos liberent) qui multo minùs extimescam meam vitam perdere, quam vel uni cuipiam per injuriam adimere.

Tu vero Domine infinite misericordiae, ignosce mihi hoc crimen pravae obsequentiae, quod me gravius premit, quam quenquam alium, cum nec minimam Invidiae contra illum, aut Malitiae tentationem habuerim, & quo eram loco constitutus, eo usq; scrvare debuerim, ut consensum meum saltem in perniciem illius denegassem.

Iniquitatem meam cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meae, & exaltabit lingua mea justitiam tuam.

Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: vidisti enim contradictionem intra cor meum & manum.

Ne tamen projicias me à facie tua: Asperges me sanguine Redemptoris mei, & mundabor! lavabis me pretiosâ hac effusione, & super nivem dealbabor.

Fac ut discam Iustitiam è Iudiciis tuis, meamque in tua Iustitia fragilitatem agnoscam: dum auscultabam suadentibus, unius sanguine fuso, futuris malis occurrere, tu mihi & Regnis meis propter hoc & alia peccata, magnas, diuturnas, graves ærumnas inflixisti.

Fac ut Iustitiam, quæ voluntas tua est, anteponam omnibus adversis clamoribus quæ iniqua hominis voluntas revelatur. Satis est, semel me ab illis expugnatum, ut tibi displicendo iis placerem: O nunquam amplius permittas me quacunque ratione Politica adversari rationi conscientiae meae, quod est atrociter peccare contra Te Deum Rationis & conscientiarum nostrarum Iudicem.

*Quantiscunque tibi (Domine) aliis rebus me
privare*

privare placuerit, redde mihi lætitiā salutaris tui, & me spiritu principali tuo sustineas, qui voluntatem meam subjecit nemini, nisi luci illi Rationis, Iustitiæ, Religionis, quæ lucet in corde meo. Ecce enim veritatem dilexisti in intimis, & in externis expressionibus Integritatem.

Exaudi Domine vocem Filii tui, & Servatoris mei sanguinis, loquentis meliora: Sic auditui meo & populi dabis gaudium & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata.

3. *De ingressu Regis in Confessum Inferiorem.*

ADiisse me Domum Inferiorem, ut *Quinque Membra Ordinis* illius in jus postularem, illud erat quod odiosè exagitabant adversarii mei & acerbissimis calumniis insectabantur.

Verum est, eos qui nullarum partium erant, suspicionibus & metu haud leviter perculsos, imo plurimos etiam Meorum hoc facto offensos, quasi *impetu* magis, quam *ratione* suscepto, nec eâ prudentiâ gubernato, quæ in tam lubrico tempore necessaria fuisset.

At ignorabant Hi justas causas meas & argumenta perspicua, quibus me tam instructum arbitrabar, ut nihil ad criminis eviden-

tiam:

tiam ejus illos accusabam, præter æquum & liberum forum requirerem.

Nullâ hîc irritabar offensione, nec vindictæ appetitu contra ipsos privatim, nisi in quantum me certo deprehendisse existimarem quàm nefaria *Consilia* iniissent, & quàm illicitis *Fæderibus* ad turbanda mihi Regna se obstrinxissent: quorum omnium ut fidem facerem, minimum abfuit ne Chirographa eorum producerem, qui tumultus sequentes excitassent.

Secus visum est Providentiæ. Non tamen deerant argumenta efficacia ad excitandâs suspiciones in Principis animo, qui non stupidè vecors omnem curam publicæ tranquillitatis abjecerat: cui ut consulerem, postulando ut in *quinque* vel *sex* homines æquo & legitimo judicio inquireretur, (quod, Deum testor, unicui mihi finis erat) quid inde pejus evenisset si obtinuissem quod volui, quàm, ut vel illis fontibus deprehensis, asserta esset causa mea, & Regni mei; vel patefactâ ipsorum innocentia, suspiciones meæ omnes abstergerentur, quas, ut nullâ malitiâ ortas, ita Ratio non permisit suffocari?

In quas flammâs odiorum hæc scintilla (quam omni modo extinguere conabar) brevi tempore eruperit, nimis notum mundo est. Quod verò nonnulli calumniabantur, quasi per vim grassari in *Domum Inferiorem*, & *Privilegia* invadere destinassem, erat omnium falsissimum; cùm Deum testor, nec in mentem tale quicquam venisset, nec qui mecum
tunc

tunc erant, ulla *facti* vel *dicti* mei significatio-
ne quid ejusmodi colligere potuissent.

Visos esse in comitatu meo aliquot Nobi-
les, ut haud insolens erat Majestati Regiæ, &
in turbidis temporibus præsidium, ita nec nu-
mero æquabant ordinariam Stipatorum co-
hortem, si tumultus accidisset, longè impares
futuri discrimini. Neque erant illi magis ad-
ventu meo perterriti, quàm ipse parum secu-
rus ab eorum petulantis, si nullos mecum ad-
duxissem, qui reverentiam mei aliquam im-
primerent. Imbuebantur enim tunc homines
iis de me sinistris opinionibus, quas postea
omni factorum verborumque acerbitate de-
clarârunt.

Omnino sic se res habet. Istos homines &
eorum sequaces suspiciebat vulgus attonitum
tanquam Legum & Immunitatum suarum
Patronos me longè potiores, atque adeo di-
gniores quos suo invicem patrocínio propu-
gnarent. Deo illos relinquo & ipsorum con-
scientiis, ad quæ severa Tribunalia (si quid ta-
le in me machinati fuerint) nullus erit suffu-
gii locus, nec præsentî impunitate, aut popu-
laribus vindictis liberari.

Ad hæc interim, obstructâ humanâ Justi-
tiâ, una homini Christiano provocatio est, ar-
rham scilicet & præludium inevitabilis illius
judicii quod districtè in examen revocabit quæ
hîc perperam vel parùm decisa.

Id satagebam, si Deo visum fuisset, ut ob-
viam iretur iis motibus, quos ex improbâ quo-
ruudam

rundam Sedulitate nisi mature coerceretur necessario secuturos prævidebam, quod & postea evenit cum multorum Millium (dolens dico) perniciæ.

Vt vero vim aliquam facerem libertati Ordinum, vel eorum *Iustam Authoritatem* quoquo modo infirmarem, nulla unquam me subiiit cogitatio; nec sanè opus esse rebar tam asperis auxiliis, stante à me *Ratione & Iustitia*: ad quæ potius extrema quam deventum fuisset, omnem pati repulsam æquo animo decreveram.

Tu vero Domine testis mihi es in Calis, & in corde meo, si quam violentiam aut oppressionem adversus innocentes cogitaverim, vel si iniquitas in manibus meis

Tunc persequatur inimicus animam meam, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.

Tu qui non juxta intuitum hominis judicas, sed ultra omnes populares apparentias perspicax, corda scrutaris ac uris renes, illuminans abscondita tenebrarum, liberè agas.

Ne mihi mee afflictiones, (quod prudentes & pii nunquam facient) imputentur mihi in argumentum peccati hac in re: haud magis quam eorum impunitas in testimonium Innocentiæ apud bonos valebit: Sed ignosce quòd malè fecerint, etiamsi in hoc mundo fuerit illis impune.

Protege servum tuum ab occultis conspirationibus, & aperta violentia sanguinariorum, &
per-

perversorum hominum, secundum simplicitatem cordis & innocentiam manuum hac in re.

Iudica Domine causam meam, & sustine Iudicium meum, tu qui sedes super Thronum, qui iudicas iustitiam, ut servus tuus lætetur semper in salutari tuo.

4. *De Insolentia Tumultuum.*

Nihil unquam existimabam (peccatis nostris exceptis) certum magis præsagium earum quæ insecutæ sunt calamitatum, quàm *Tumultus* illos *Londinenses*, & *Westmonasterienses*, statim à primò fere Parlamento Conventu auspicantes, qui non ut æstus quidam & procellæ maris (quibus suus tamen terror non deest) sed velut *Terræ motus* (quo nil extat horribilius) fundamenta ipsa convellere & subruere minabantur.

Quemadmodum vero in cōercendis his Maris furoribus clarissimè se demonstrat Divina Potentia, ita non minus manifestat se Deus in compescendo populo; quem cum infano Confluxu & clamoribus, omnes Legum fines & authoritatis repagula transilire permiserit, nullum certius indicium est,

est, Deum vehementer esse toti Genti infensum.

Eo vero insolentiæ creverunt illi nostri *Tumultus* ut nec ipsi utriusque Ordinis Confessus *Libertati* vel *Honori* parcerent, nulla omnino reverentia deterriti, ne illos minis & probris insectarentur, pulsatis etiam quibusdam & ferociter percussis, prout illis plus minusve grati erant. Neque hîc stetit eorum furor, sed ad Me usque perrexit & Aulam meam agresti quadam audacia, dictisque & factis contumeliosis simis.

Neque brevis hic Paroxysmus aut conquassatio statim desitura, sed quotidiana planè febris, auctis indies in majus fervoribus, & qui mitigari jam amplius nec remitti poterant.

Primum ergo Præsidium implorabant adversus illos *Terrres*, quos ipsi sibi & aliis fecerant: nihil enim erat revera quod prudentes & cordatos viros magis *terrebat*, quam illa infimæ & rusticæ plebis tumultuaria coactio, quæ hanc ab illis disciplinam hauserat, ut comitiis primo *supplicarent*, deinde illa ipsa *protegerent*, mox etiam & *præscriberent*, postremò *imperitarent*, & *dominarentur*.

Per hos scilicet Tumultus, omnes Parlamenti obices (id est, omnis suffragandi libertas candideque & æquanimiter disceptandi ratio) unâ operâ tollendi. Hi Domum utramque expurgare, & *putrida* (ut vocabant) *Membra* ejicere. Hi præfractas conscientias, quæ expedi-

pedire se liberè volebant, perdomare penitus & subigere: hi omnes Factiones, seditiones Schismata, & quicquid adversus Ecclesiasticam aut civilem Politiam rogabatur, eò usque propugnare, dum prævaleret: denique quisquis animoolvebat perniciem *Ecclesiæ* & *Reipublicæ*, obstetricari hi erant paratissimi; quorum impetus & vesana præcipitatio, nec maturitatem *consiliorum* exspectabat, nec *actiones* foetandi tempora, nec cum *ordinem*, *gravitatem*, *deliberationem* quæ Parlamentum maximè decebat; sed barbara quadam immanitate, quasi rupto utero, abortiva quæcunque *Decreta* qualia Ducibus eorum placuissent, excindere omninò festinabat.

Tam portentosa certe & detestanda omnia, ut vel sobrium quemvis hominem puderet vehementer pigeretque, cum his non tantum veniàm dari, sed insigniter applaudi cerneret, adhortantibus nonnullis, & in pejus instigantibus.

Herclè careret potius Vir Bonus illo quod rantopere expetebat *Bono publico*, quàm tam improbis mediis procuratum vellet. Sed inter Dei præscriptum & impotentes hominum affectus rara admodum concordia est. Gaudent similibus sui instrumentis violenta consilia: & qui ad privatos suos *fines* intentiores sunt, difficulter se circumscribunt Dei *mediis*. Ingeret semper aliquid *Violentia*, quantumvis *Ratione* repugnante.

Qui autem fuerint *Demagogi* isti, & Turbarum

barum Patroni , qui accersebant ultro hos homines, & blanditiis suis stimula-
bant, denique gubernabant eorum & moderabantur clamores , plurimi sunt adhuc in vivis nimis conscii, quàm ut dissimulent. Deus suo tempore patefaciet, quàm inidonea hec Media fuerint ad suum finem assequendum.

Verum, ut haud quaquam mirandum est iratum Mare furere, cum vehementibus ventis agitur; ita nec vulgus etiam insolescere, ab ejusmodi hominibus inflammatum, qui existimatione aliqua *ingenii & pietatis* præcipuè commendantur.

Jam quod maximè formidabilem fecit hanc ferociam, id erat, quod cum plurimi de hoc graviter conquesti essent, Nonnulli ex ipsorum Ordine, Me etiam per Internuncios frequenter exostulante, nil remedii efficacis obtineri potuisset reprimendo huic malo idoneum, quod jam passim in omnes spargi & latissimè dominari videbatur.

Is erat stupor quorundam, ut nil inde incommodi metuerent: Ea aliorum petulantia, ut virorum se multo præstantiorum contumeliis & injuriis gauderent, suam gnari securitatem in vulgi palpo constare; ita sensum omnem amiserant non Mexæ solum, sed & Suæ Honestatis simul & Incolumitatis; unde nunquam impetrari potuit vel unum ab illis *Edictum*, quo vel examini subjicerentur, nedum supplicio, aut nota ulla afficeretur *Turbi-*

nes isti & *Incendiarii* qui passim undique volitabant Pollentiam suam jactantes, & turbam quoties usus fuit, colligebant. Quos interim hæc facientes, nonnulli à quibus plus sapientiæ expectasses, ut amicos suos agnoscebant, zelum & industriam collaudantes, eorum scilicet, qui Diabolo simillimi *circumibant quærentes quem potissimum* fallerent & devorarent.

Fateor me (cum tam pertinacem eorum obsurdescentiam comperissem, ut nec *Episcoporum* Declaratio qui primas illas Insolentias & vim experti erant, nec quod ab aliis Proceribus & viris Honoratis, tum à Me ipso remonstratum fuerat, haud quicquam proficeret ad sedandos hos Tumultus, & incolumitatem præstandam non libertati solum Parlamentariæ, sed & Personis nostris propriis in ipsis urbis plateis) haud jam amplius existimasse obligari me ultra per præsentiam meam Audaciam hanc insignem & Contemptus irritare: sperans brevi mei subductione spatium fore aliquod quo *reciprocari* posset hic *æstus*, & in sanam mentem cæteri ac modestiam suam redirent.

Tribuent alii fortasse *Pusillanimitati* ut quis vulgi minis perterritus Publicam Stationem desereret. At mihi contra videtur, non veræ *fortitudinis*, sed amentis cujusdam *audacie*, ultro se mari irruenti cum certissimo periculo objicere: quin dandum potius spacium dum hæc ferocia subsidat; & si quid ruptum fuerit opportune restituatur. Sane vir verè
fortis

fortis & magni animi mallet (iniquis licet conditionibus numeroque & loco inferior) in aperto campo & recto more depugnare , quam inter turbam inconditam sædē coluctari.

Suspicio erat quibusdam , non paucis etiam affirmantibus me (cum ab *Αἰβά Αὐλά* discederem) *Bellum* statim meditatū , cum non alia ratione (Deum testor) discesserim , quàm ut personam meam & conscientiam à violentia incolumem præstarem. Deus novit me , tunc temporis , nec de *Bello* vel minimum cogitasse. Nec credibile est cuiquam sano homini , me , si tale consilium iniissem , tot me *Actis* superioribus & quibusdam etiam postea infirmaturum , cum revera , ut omni modo declinarem *Bellum* , mihi soli in plurimis denegavi. Constat nullos tunc fuisse mihi exercitus ad quos confugerem , nec qui auxilium aut ultionem sponderent.

Quis jam crimini mihi vertat & aliis , si ab assiduis tumultuantium insultibus maturè nos subduceremus ; incerti , an eos furor & ira eò usque incenderent , ut quos ungulis jam constrictos quasi ludibundi tenebant , non discernerent penitus & devorarent ? Numquam herclè abiissem à *Domo* mea , modò vel æquis conditionibus manere licuisset. Multa pati decreveram , & quidem multa pertuleram , haud tamen officii mei arbitrabar *Majestatem* Loci & *Personæ* meæ , tum *Vxoris* & *Liberorum* incolumitatem petulantiã eorum prostituere ,
qui

qui ferocissimè insultare prompti sunt, cum objecta injuriarum capacia & idoneum tempus nanciscantur.

Hos verò omnes *Tumultus* (quorum, complures jam homines Deo rationem reddiderunt, cæteris adhuc viventibus hæret crimen) tempus jam & cõmunis multorum reatus ita planè sepelivit, ut amplius nolim delodere. Credo tamen summum illum *Seditiunum* & civilium *Turbarum* Vindicem; illis olim hominibus, & illi *Vrbi* in pœnarum suarum speculo crimina sua demonstraturum. Fallor, an non eodem quo deliquerint exemplo, sint aliquando plectendi.

Equidem si in isto *Conventu* (prout prima illius Electio & Constitutio spondebat) pleno & integro Numero consensum fuisset, membris utriusque *Ordinis* libertate suffragandi permissâ (quod Honestas Ratio & Religio postulabat) haud dubitandum est, quin res ita commodè transigi potuissent, ut spei & voto Bonorum omnium uberrimè fuisset satisfactum. Quod enim ad me attinet, statueram *Rationi* in omnibus auscultare, &, quantum capere potuissẽ, obtemperare : sed velut *suæ* in hortis ordinatim consitis, ita in Publicis Consiliis sordidæ *Turbæ* colluvies susque deque nudent & spargunt omnia, & stercoreibus suis collutulant.

Subit animum aliquando hæc cogitatio ; occurri forsan potuisse, quæ insecta sunt, malis, si in alium quempiam locum *Angliæ*, quod
 oppor-

opportunè satis poteram, Parliamentum tran-
stulifsem; gratum scilicet futurum in quocun-
que loco, nullibi verò, tot diversis & pravis
Humoribus obnoxium. Sed hæc omnia Deo re-
linquenda sunt, qui Sapientiæ suæ Gloriam, mi-
serias & stultitias nostras detegendo illustrat.

*Tu autem Domine refugium mihi & susceptor
meus: ad te confugiam, & in tuto fuero, tu com-
pescis strepitum marium, & fremitum populo-
rum.*

*Flumina Domine intraverunt, torrentes pene
absorbuisse animam meam.*

*Intueor peccata mea, & peccata populi mei,
(tumultus animarum nostrarum contra Te Domi-
ne) ut justam Popularis hujus Diluvii causam,
quod ita omnes fidei, modestiæ, Legum, Iustitiæ,
Religionis ripas superare & transilire pernastisti.*

*Tu vero qui congregas aquas in locum unum
ut arida appareant, & reuerti coëgisti aquas quæ
terram obruebant verbo potentiæ tuæ: Compesce
hanc vulgi Belluam, & Eripe me à ferocia &
contradictionibus populi.*

*Redde nobis precamur libertatem Consiliorum
& Parliamentorum: fac ut nullo affectu occæcati
lucem Rationis & Religionis intueamur, camquæ
ordine illo & gravitate sequamur quæ homines
debet & Christianos; sic nomen tuum laudabimus
qui es Deus ordinis & consilii.*

*Quod aut nolit homo, aut nequit reprimere,
omnipotens tua Iustitia & potest, & velit.*

Des Domine his qui adhuc in vivis sunt, quos

tu confcios nosti excitandi, vel non coërcendi hos motus, tempestivum dolorem & sensum ingentis peccati sui: Pudor illos in hac vita plectat, non in futura supplicia.

Præfinias & coërceas impotentiam nostrorum affectuum ratione, errores veritate, seditiones Legibus ritè administratis, schismata denique Charitate, ut fiamus, sicut tua Ierusalem, Civitas in seipsa unita.

Hæc concedas Domine in bono tempore tuo propter Iesum Christum, AMEN.

5. De lege Triennalis Parlamenti, & Continuatione illius postea durante utriusque Domus placito.

VT jam palam Orbi innotescerent illa prima mea Consilia, quàm paratus essem omnia contribuere, quæ *Iustitia, Ratio, Honor, Conscientia* permisere, ut ad fœlicem exitum perduceretur *Parlamentum* (in quo nil aliud spectabam, quàm Regnorum meorum Bonum commune) legem illam de
Trien-

Triennialibus Parliamentis confirmavi libens, quod ut lene & opportunum Pharmacum (si rectè adhibitum) præveniret *ma'ignos humores*, ne præpollerent nimium aut invalescerent, modò remedium non esset morbi causa, nullo postea remedio sanabilis.

Arbitrabar huic *Conventui* satis jam negotiorum superesse, quæ *Triennium* hoc integrum (interpositis recessibus) occuparet. Nunquam vero id credidi futurum, ut hinc arriperent occasionem nonnulli plus sibi insuper laboris imponendi, infecta ea denuo faciendo, quæ tam benè jam acta repererant. Ea improba est multorum sedulitas, creant sibi potius quàm desit negotium, & malè agere instituunt, quàm nil agant omnino.

Quum angusta nimis videretur illa prima mea Concessio, quàm ut *Timori* quorundam caveret, & negotia Publica perficeret, etiam amplius mihi persuaderi passus sum legem illam sancire *Illimitati* Confessus, durante scilicet *Domorum* placito, id quod aliis sonabat, *perpetuum Parliamentum*. Hoc supremæ meæ fiduciæ testimonio, sperabam in æternum excludere & quasi pessulo obducto eliminare omnes retro *Suspiciones* & futuros *Errorēs*: Certe haudquaquam animus erat Meipsum foras ejicere, quam mihi mercedem nonnulli hujus gratiæ retulerunt.

Fateor huic simile nunquam factum à Decefforibus meis: æquo tamen interpreti nihil aliud significat, quàm quâ confidentiâ versatus

satus sim inter subditos meos sperans haudquaquam malè usuros tantâ gratiâ, quâ, ut ostenderem quantum illis confiderem, me ipsum in tanto apice prærogativæ restrinxeram.

Boni certe subditi æquum haud omninò duxissent, ut deterior esset ideo mea conditio, quia eorum reddideram meliorem: neque reverà evenisset, si didicissent nonnulli æquè uti moderate occasionibus benè vel malè agendi, ac importune expetere.

A continuatione hujus *Parlamenti* existimabam contineri sic melius posse, & quasi justis suis modis temperari Rem-publicam, vim suam legibus, & vigorem reddi, quod, ut accuratissimè fieret, neminis magis quàm mei intererat, cum per eas non minus Jura mea Regia, quàm Civium cujus-vis conservantur. Ultra quàm leges mihi tribuunt nil postulo, citrà, neminem credo vel infimæ fortis subditorum debere accipere.

Sparsa fama à nonnullis & credita, pœnituisse me statim hujus Concessionis, & persuadere mihi alii volebant satis causæ fuisse cur id facerem. At neque subito nec facile in eam suspicionem adducebar, ut à viris spectatæ famæ eam unquam ingratitudinem metuerem, ut quo plura iis donaveram, eò minus mihi cum illis frui liceret, qui vel largissimis concessionibus me haud quicquam imminutum credebam, dum sic populi mei amorem redimere, & confirmare potuissem.

De quo neque adhuc despero, posse me Dei

Bonitatem incremento illius benedicere . cum majori otio dato minus loci sit futurum præjudiciis , cum jam sensu integro & nullis affectibus obscurato intueantur in illa nostra non Regia magis indulta , quam *fab* amicissimo animo profecta , quæ in hunc tantum finem concesseram , ut *perpetuam* illis hanc facerem *fælicitatem* , qui in eo jam solum miseri sunt ; quod oblati bonis frui ambitione quorundam prohibentur .

Vnde nec dubito futurum aliquando (cum ita Deo visum fuerit) ut fideles & depurati affectus populi mei eos obsequii & amoris fructus mihi vel saltém posteris meis retribuere invicem contendant , ut hinc abunde compensetur , quantum illis confusus , quanta pro illis passus fuerim , quæ (Deum Testem appello) nec pauca nec exigua , nec brevi tempore fuerunt : ex hac orta fiducia præcipuè , quod existimarem non posse me hominibus professione sua subditis meis , cæteroquin singularem quandam Religionem , & austeram pietatem professis , vel nimia Indulgere , vel nimis parum diffidere .

Summa verò omnium Injuria est , quâ me alii odiosè onerant , quasi Ipse perversâ quadam voluntate , in me & populum meum Calamitates has omnes accercivissem , dum (quod illi magna fiduciâ sed , Deum testor , falsò asseverant) adversus hoc Comitiorum per me factum *stabilimentum* fremens & indignabundus , vi postea & professâ hostilitate conabar
infe-

infectum reddere quod jam Regio assensu *confirmaveram*. Equidem inconsiderati valde animi, vel extremæ potius amentia fuisset ligare manus meas iis ipsis Rogantibus, in quos mox eram gladium districturus. Novit Deus Me, licet non sine sensu hujus injuriæ fuerim, haud tamen tam atrocem concepisse, ut *bello* omnino persequendam ducerem; Nec enim statim impellebar, (quod postea evenit) alias mihi porro injurias inferre, cum Isti candidè collatam hanc Gratiam, haud eodem candore administrarent Tumultus revera qui tunc vigebant, omnia Gratia Indulta violare, & in lasciviam corrumpere, minabantur. Arbitrabar tamen nec sine argumento ipsos proprios Eorum *terrores* qui pravis suis & verè Dæmoniacis artibus Turbulentos hos Spiritus excitant, eosdem dennò abigere, & demergere penitus hortaturos.

Imo si acriori aliquo sensu tactus fuisset Injuriarum quæ plurimæ mihi & meis inferbantur, num eram tunc temporis ulciscendo idoneus hostili præsertim & *Bellica* ratione eos, quos in minoris plebeculæ affectu tam firmè munitos noveram, ut cerrè nihil hostibus gratus facere potuissem, nec in meipsum damnosius, quàm, Si indignâ Principe levitate illos Armis invadere, & discutere tentassem, quos nuper Actu Parlamentario tam solenni *stabiliveram*?

Deus scit, me nil adeo in votis habuisse, quam ut ego & subditi mei tot mearum Con-

cessionum fructibus tranquillè gauderemus.

Certe improbum facinus fuisset, periculi-
que juxta & infamiæ plenum, ense statim ex-
scindere quod ita dudum plantaveram; nec in
subditorum meorum magis, quam meum gau-
dium: nisi timuissent nonnulli, ubi nulla erat
causa metus, qui securi esse non poterant, nisi
aliorum terrore.

Mihi verò (Deo Gratias) ita perfecta &
explorata est synceritas & integritas Cordis
mei in Lege illa fancienda, quæ superiorum
Temporum vota superabat; ut licet minus
apud homines cautus videar, & à Politicâ pru-
dentiâ instructus, tamen nullis coram Deo
opus habeo vel occultis distinctionibus, vel
arguto, quo evadam, Sophismate. Porro
nulla erat in Lege illâ ferendâ Reservatio in
Anima mea, nulla deinceps facti penitentia,
dum id tandem perspicerem, me, permissio
nonnullis in summum Templi Pinnaculum
ascensu, tentationem etiam iis subjecisse ut
me illinc darent præcipitem.

Id enim secum cogitabant, mecum una
Monarchiam in præcepta actam, nisi miracu-
lum obstaret, frustillatim spargendam. Deus
illis pro misericordia sua ignoscat, tandem-
que illis notum faciat, etiam tot Mundi Re-
gna quot Diabolus ostendit Salvatori Nostro,
& eorum Gloriam (si simul omnibus frui
licuisset) tanti non esse, ut flagitiosâ ingra-
titudine, & infami aliquo facinore acquirantur:
unde Animæ periculum creatur omnibus
Regnis

Regnis, & Mundis potiori.

Deus verò me hætenus custodivit, fecitque ut intelligam haud mirum esse oportere, si homines Affectuum suorum Impotentiaë relictæ, vel multa ipsi mala faciant vel aliorum Bonitate abutantur, cujus ingrata Nausca, Morbus omnium deploratissimus & Infanabilis.

Haud tamen propterea liquido jam possum affirmare, penituisse me hujus consilii, cum in illud intuear non ut voluntatis meæ crimen sed ut errorem Iudicii in Charitatem impendio propensi. Id tantum dolet, aliorum oculos improbos factos, quia mei boni erant.

Tu Domine semper appello, cujus omnia explorans Iustitia per humana quæcunque velamina, & fallaces cordium tenebras clarè penetrat.

Tu mihi cor dedisti ut hæc subditis meis concederem, jam corde præparato opus est, quo multa ab illis vicissim tolerem.

Fiat voluntas tua, nostræ quantumvis contraria, etiam tum cum speravimus & voluntati tuæ & eorum morem gerere, qui nil præter tuam iactabant.

Erudiat me Gratia tua æquè frui Sapienter frustrationibus his meis, ac si spes meas optimas & speciosissima desideria explevisses.

Dum aliorum timoribus mederi cogitabam, meos auxi, & illos demum sedando meipsum turbavi.

Ita reddiderunt mihi malum pro Bono, & odium pro dilectione mea.

Sis mihi (Domine) Gubernator in tenebrosa hac nimis & ancipiti procella, in qua nec remeare ad Portum datur unde solverim, nec incolumem ut volui, & famam integrâ ad alium contendere.

Tu me facile tutum custodies in amore & fiducia Populi mei, Tu me Salvum præstabis inter odia injusta, & suspensiones multorum, quas eo hæcenus invalescere in me permisisti ut maximas quas unquam indulsisti Gratiâ cum fiducia de illis summâ conjunctas, corrumpant omnes & in me abutantur.

Nullæ vero à me collatæ Gratiæ magis unquam in abutentium crimen cedent, quam illæ Tuæ in me Domine crebræ & ingentes, quibus me turpiter abusum agnosco.

Des mihi & illis (precor) eam penitentiam qualem tu accepturus es, & eam Gratiâ insuper quâ non abutamur: Eâ saltem me beas (Domine) ut recte utar aliorum iniuriis, & per eorum in me delicta, meas rursus in Te offensiones cum dolore Reformante intuear.

Ita quanquam temporalibus tuis beneficiis per aliorum quidem peccata, sed propter mea, destituar, felix tamen fruor misericordiarum tuarum Solatiis, per quæ gravissima perpessi in sanctorum Gloriam assurgunt.

6 *De recessu Regis à Westmonasterio.*

Quam invitus à *Westmonasterio* me subdu-
xerim, eorum esto judicium quos com-
meatu & armamentis destitutos Tem-
pestas unquam compulit in altum Mare; quod
tamen potius faciendum, quàm ut oram le-
gentes, littori, cum Naufragii periculo, illide-
rentur.

Perstiti tamen usque in *Alba Aula* dum
pudore magis quàm metu pellerer, cùm eum
barbarum furorem, & audaciam Tumultuan-
tium cernerem, ut jam quidvis impudenter
exposcerent, nullâ mihi relictâ nec ipsis Par-
lamenti Membris, *Rationis* aut *Conscientiæ*
libertate, quâ illis quicquam omnino nega-
remus.

Vnde nec mihi soli hæc Injuria illata est,
quanquam Mihi præcipuè intoleranda; ferre
enim utcunque poterant Proceres, cæterique
Deputati, si libertate suffragandi sibi permîssâ,
majore postea numero vincerentur.

Eorum vero omnium concordantia suffra-
gia nulla Lex aut Ratio permittit, ut judicium

meum astringant, vel Assensum includant ; aut complectantur , cum nullo modo hîc Mei partes agant vel Personam sustineant : atque adeò haud amplius teneor ullis eorum suffragiis assentiri, quàm quatenus ipsa primò in Dei mandata , Justa mea jura Regia , tum commune Populi Bonum consensisse perspexerim. Vidi eos (quod inter multos solet) raro omnes in eâdem sententia , & id crebrò etiam videre est, in Majori eorum Parte deteriorem pollere.

Satis jampridem demonstraveram sobriis & modestis hominibus , quam cupidè omnibus Satisfactum vellem , cum tot eorum Rogatione Leges Sancirem , quibus & securitati prospiceretur, & votis omnium abundè Satisficeret, ni Hydropica quorundam appetentia quo largius biberet , eò largius sitiret , quos nec ipse Fons Regiæ Beneficentiæ saturare poruisset, obstinatos illum penitus exhaurire , vel barbarè obstruere.

Certè haud amplius *Consilium* appellari debet ubi non Rationibus persuademur ut *Homines*, sed vi quadam & terrore *pecudum* more adigimur, ad cuicumque rei assentiendum quæ a Turbarum Patronis excogitantur. Dignus est qui in æternum serviat nullo prorsus miserrante , qui id pati potest , ut Rationale suæ Animæ Imperium , Verborumque & Voluntatis Libertas , ita omnia simul mancipientur.

Ego verò nec tanti *Regna* mea facio , ut illa velim Servare *Libertatis* dispendio , quæ cum mihi ut *Homini* & *Christiano* debetur , multo minus

minus Regi neganda est, qui nullius superioris præter Dei dictata, ut consensum obligantia agnoscam. Emori satius est sub hoc Regno Animæ meæ, qua Deo solum subjiçior, Ratione & Religione me dirigente, quàm inanem Regis Titulum usurpantem constrictum me ita & captivum vivere, ut nec conscientia nec Rationis usus permittatur, quo quid probem, quid improbem, (prout Regem decet) declarem.

Absit enim ut illud unquam credam, Majestatem Coronæ Angliæ ita obstrictam teneri Coronationis suæ Iuramento, ut in quæcunque subditorum suorum in Parliamentis postulata, cæcâ quadam & brutâ verborum Formulâ, consentire necesse habeat, quod tamen inferunt nonnulli, qui, dum hoc mihi *Negative vocis* jus, ut Regi, eripiunt, eâdem operâ impudenter me privant omni illa Rationis, & Conscientiæ Bonæ Libertate, quâ Ipsi, & *Tota Angliæ Communitas* (quatenus influit in Publicum) gaudet, qui omnes ægrè admodum paterentur non licere in quacunque re contradicere, quam vel Ipse ut Rex, vel mecum unâ *Domus Parium*, non jam amplius (si sic fieret) *rogare* videremur, sed *exigere*. Arbitror me in hoc satis fidem juramenti liberaſſe, cum secundum eas Leges regam, quas Populus juxta cum Proceribus, Me ipso adſentiente comprobavit. Certe Conscientiâ meâ non teneor Conscientiæ meæ adversari, quod proculdubio facerem, si, quibus Ratio, Justitia,

Honos, Religio, negandum jubet, Novis his Rogationibus annuerem.

Ita tamen sibi distriçtè cavent nonnulli, ne *Arbitrario* Regimini, id est alienæ voluntati sine proprio consensu subjiciantur, ut haud interim attendant quanto probro & insulsite Regem suum cum solum esse velint, qui aliorum voluntati mancipetur, uni illi interdicto *Rationis* usu, vel per se, vel per alium, exercendo.

Detur verò id (quæ nonnullorum suspicio est, & malevola Calumnia) me, Errore, vel Opinione, vel Infirmitate actum, vel ipsâ (ut vocant) Perviciâ, (quàm non verum aliquod Judicium, sed Perturbatio potius & vehemens præjudicium animo meo impresserat) à sententiis eorum discordâsse, haud tamen quisquam aliter, quàm ut servilem Contumeliam acciperet, importunâ quadam vi, & barbaro impetu hanc qualemcunque Erroris sui, & Passionum caliginem (Vmbra certè *Rationis*, & quæ hactenus sufficere debet solidiore destitutis) ita penitus discuti & dissipari. Coram Deo & Hominibus culpam haud meretur, qui rerum optimam *Rationem* perspicendi cupidus, ei demum obtemperat quod sibi maxime videtur *Rationi* consentaneum: & si forte in errorem per inscitiam prolabatur, excusabit illum mentis Rectitudo. Nemo navis Rectorem incusabit, quòd cum Stellam Polarem non videat, ad eas saltem, quas videt, cursum dirigat. Mihi certe magno argumen-

gumento est laborare *Rationum* inopiâ, & Solidis Argumentis destitui, qui *Vim* istam Auxiliatricem ad propugnanda sua Infirma consilia, & Rogationes promovendas accersunt. Profiteor in Veritate & Sinceritate cordis mei, me nulli unquam Rei recto more propositæ, liberèque & integrè in Vtraque Domo agitæ, ulterius contradixisse, quàm quo mea *Ratio* suadebat, & sic posse à me fieri, & sic oportere.

Nec mihi quicquam magis cordi fuit, quàm, ubi conspirante meo simul cum eorum Judicio, salvâ possem Conscientiâ illis assentiri; Imo in rebus plurimis, ubi, non contra militabat Absoluta & moralis *Rationis* Necessitas, sed de præsentis tantum Commodo meo & Honore agebatur, mihi potius quàm illis negandum censui; ea quæ Illi opinabantur tantum in populi Bonum *necessaria* iis semper anteponens, quæ mihi solum *expedire* compereram.

Patiar enim forte in iis, (quorum me Dominum esse arbitror) privata scilicet Re mea, & *Personalibus Privilegiis* cedere: quod verò ad *Veritatem, Iustitiam, Iura Ecclesiæ & Coronæ & regnorum meorum Publicum* Bonum Spectat, quæ omnia, quantum in me est, tueri debeo, hîc firmus sum, & stabilis, & idem usque perstabo; in nullius unquam hominis gratiam in ea Consensurus, in quibus *Cor* meum, Linguam vel Manum redarguet, nec id coram Hominibus affirmaturus, quod in Conscientia

mea coram Deo negavi, *Spincam* potius *Coronam* cum Servatore Meo gestare malim, quam illam mihi debitam *Auream* in ejusmodi *Plumbeam* commutare, cujus *vilis & ductilis* materia in quamvis facile formam *inflectatur*, nec *Diversis* modò *Factionum*, sed *Adversis* sibi invicem, & *pugnantibus* placitis obsequatur, cùm sub obtentu *Rationis*, & *Publici* commodi, revera nil nisi *Privata Partium* Res agitur, quæque à studiis iniquis, & *Impotentia* *Affectuum* profluxerunt.

Nil prorsus dignius novi Christiano Principe, quàm ut id semper firmum habeat *Conscientiam* suam *Regnis* antepondere.

Custodi (Deus meus) famulum Tuum in hac Nativâ, Rationali, & Religiosa libertate. Ita enim te velle credo, ut hanc tueamur: qui, licet juste exigas ut Intellectus nostros, & voluntates, Tuæ submittamus, cujus sapientia & Bonitas nec errare potest Ipsa, nec in errorem inducere, & carnali nostræ Rationi eousque negemus cùm de Sacris tuis Mysterioris & Mandatis agitur, ut simus his credere & parere potius, quam disputare prompti, eum tamen à nobis expectas Cultum Rationalem, ut nec quicquam adversum Conscientias nostras etiam Tui causâ, faciamus: quæ vero ab Hominibus expetuntur, ea omnia explorare præcepisti ad Rationis & Legum Indicem. (Civilis scilicet Iustitiæ Normam unicam) atque ita demum assensum nostram in quæ Iudicio probamus, profiteri.

Nôsti (Domine) quam illibenter locum illum deserve-

*seruicrim in quo Tu me collocâsti, & ad quem præ-
senti Regnorum necessitate, vocabar.*

*Testis erit mihi Populus Meus, quanta mihi li-
benter negassem, eorum quæ in arbitrio meo posuisti.*

O ne unquam Ingrata Importunitate, & turbido Impetu iniqua Flagitantium, prodar illi degeneri, & indignæ viro seruicui, ut illos Consensu meo in iis corroborem, quæ Conscientiâ meâ persuadeor & tuæ Gloriæ, & subditorum Meorum commodis, tum, quod penitus Rationi & Iustitiæ debeo, adversari.

Fac ut volens patiar summas contumelias & quibus maximè me premunt injurias, quàm ut vel minimum peccatum adversus Conscientiam meam admittam.

Saluæ maneant Populi mei (quod sanè possunt) Iustæ libertates; dum id recto & debito more fiat animâ meâ nequaquam mancipatâ.

Qui me Regis Christiani potentia Gratiâ tuâ induisti, ne me unquam patiaris Aliorum Affectibus & Consiliis, quæ à Ratione, Iustitiâ, Religione aliena prorsus videntur, Rationem meam subicere.

Ita Tibi usque inserviam in veritate & Integritate Cordis mei, licet his hominibus parum placeam.

Quamquam ab illis penitus expulsus fuero, donec me Gratiâ Tuâ, quâ coram Te integre possim ambulare.

Dirige me in via veritatis & Iustitiæ: has enim certus sum, me ad pacem olim Tecum, & felicitatem perducituras, quamquam plurimas inter homines, ob has, molestias perferam. Hoc à Te peto Servatoris mei Gratiâ.

7. *De Reginae discessu, & extra Angliam absentia.*

QUanquam discessu illo *Vxor* Meæ à Me & è Regnis meis, multam, meritamque molestiam cæperim, haud tamen ita crucior Illius absentia, quàm necessitatis illius Scandalo quæ Illam hinc abegit: coactam nempe fuisse à *subditis* meis, iisque *Protestantium* Nomen gerentibus, ut ob suam Incolumitatem, excederet. Certe Primum hoc exemplum extitit *Protestantium subditorum* qui contra *Regem Protestantem* Arma sumpserunt. Id enim in *Anglia* non secus contemplor, quàm *Tragediæ* in *Scotia* inchoatæ *Actum secundum*, cujus malè extinctæ faces hîc in alteram Flammam eruperunt. Nimis vereor, ne Tumultus hujusmodi (quibus parum honestatur *Protestantium* Causa) ad abalienandum ejus animum porro valeant, & affectum longius abducendum ab illa Religione, in quâ hactenus solum discrepavimus.

Quod tamen Deus potest, venerorque ut
velit

velit aliquando remove, neque hæc sinat qualiacunque facinora Judicio Illius officere, cum ab iis fere Hominibus profecta sint, quæ Religio sua adhuc quærenda est, nec quid certi adhuc de Doctrina, vel Regimine, aut Moribus constitutum; atque adè nullo modo *Anglicanis Protestantibus* imputanda, qui Illis Primis suis *Principiis & constitutis Legibus* adhærent.

Dolet, nostram cum Illa conjunctionem, tam præclara meritæ Fæminæ periculum & ærumnas creasse, cujus virtutes vel inter feros *Indos* præsidium sibi invenissent; cum minus his capitaliter infensa sit agrestis eorum *Barbaries*, quàm ficta quorundam *Astutia*: quanquam paucos eâ Malitiâ crediderim, ut perinde Ipsius causa oderint. Crimen Illi est nostrum conjugium.

Iure ergo optimo, haud secus quàm *Affectu* proprio impellor, ut illius *securitati* prospiciam, quæ meâ solâ causâ periclitatur: In me omnes incumbant Tempestates: fuerim omni vento jactatus, & naufragus, dum *Illæ* tuto in Portu conquiescat.

Hoc saltem solatio ex Illius incolumitate in mediis meis malis fruar, quòd sim dimidio mei duntaxat, *Illæ* salva, periturus; in Cujus saltem Memoria, & spem nostram solantibus liberis, superstes usque siam Inimicorum malitiæ, licet nec sanguine meo saturandæ.

Illam ergo Amori & Fidei Bonorum subditorum commendo, & Illius in primis Patrocinio; qui severe plectens Principum Crimi-

na, non minori asperitate factas Illis Injurias ulciscitur, cum ab iis præsertim inferantur, qui omnibus officii & obsequii vinculis ad eam Illis incolumitatem præstandam, in qua Lex Regibus præcipuè cavet, obligantur.

Sed frustra Speratur Humanitas, ubi Fides in Principem disputatur, aut quocunque nexu Regio & parentelâ munitam tutò posse inter Illos versari qui, quo firmitus Religionem suam amplecti credantur omne prorsus obsequium projecerint.

Deplorandum interim, Animam istam Generosam Pacisque amantissimam, id videre, multo magis id pati potuisse ab eorû Ferocia, quæis, quod deest Justitiæ, inmanitate, & Impudentia supplendum.

Elucescet Illius aliquando (hac mecum in adversis meis sympathia) velut in obscura Nocte stella, virtus clarior, & Invido Orbi ostendet Illam *Me*, non *Fortunæ* meas amasse.

Faciles ad Ignoscendum Vterque sumus, vulgo præsertim Hominum, in quos utcumque Inhumanos, magna pars hujus Criminis non cadit. Ita enim Deo visum est experiri Patientiam nostram novo quodam & seipsum aliquando ulturo Scelere, Eorum Scilicet, Ingratitudine, qui pasti Pane nostro, & Munificentiâ ditati, superbè se contra Nos extulerunt, è Domesticis facti Adversarii. Deus Illis hoc Peccatû non imputet, qui cætera omnia (in quæ maximè obligantur officia) Religionis hoc *Corbana* excusant, & ægrius aspiciunt

unt, quàm peccant in Eos qui non Principes illis magis, quàm Patroni benefici, extiterant.

Eo verò forsan exculatior est Inimicorum meorum in hac parte, prudentia, quo magis necessarium videretur Eorum consiliis, ut probrosis Criminationibus, & omne genus Insolentiis illam è Regnis meis pellendam curarent, ne Exempli Ipsius Influxu (raræ certè in conjugem Charitatis, in Regem Fidei) Eos omnes, quos corrumpere satagebant, vel ad amorem mei & obsequium pertraheret, vel in iis constantes retineret.

Quò minus gaudeam jam Illius Consortio, eò magis intrò secedam ad Deum Meum, & Cor meum, unde nulla eam malitia profligabit. Invideant mihi licet Hostes mei, haud tamen unquam eripient, ne Virtutibus Illius, dum Me-ipso frui datur, simul fruar.

Tu (Domine) cujus Iustitiæ in presens visum est nos ita distrahere, re-unias nos invicem Tuo tempore, Tuâ Misericordiâ, idque in Terris, si ita tibi placuerit, Ambos verò utcunque ad Cælestæ Tuum Regnum perducas.

Libera nos à Manibus Inimicorum nostrorum Perniciem & virus spirantium, & Perpeſſionibus Nostris præpara nos in Tuum Conspectum.

Licet in nonnullis in Re Religionis (quæ mihi maxima est in Mundo Infelicitas) discrepamus, dones tamen (Domine) & accipias sinceritatem Affectionum Nostrorum, quâ omnem Tui veritatem, quærere, invenire, amplecti concupiscimus.

Consen-

Consentiant Corda utriusque nostrum in Amore Tui, & Christi pro Nobis Crucifixi.

Doceas nos ea quæ tu sciri postulas quæcunque Gloriæ Tuæ, Officiis Nostriis Publicis, vel Æterno Animarum Bono necessaria, & fac ut sedulo agamus quod Bonum Scimus.

Nulla cognitu necessarii Ignorantia, nec in iis quæ cognoscimus Incredulitas, vel Inobedientia, cedat in miseriam nostram, aut voluntarium Peccatum.

Quin nec Ingens istud Scandalum à subditis Meis, eandem mecum Religionem profitentibus, obstet Illi in amore veritatis, quam tu Illam perdiscere, vel in quocunque Errore inducet quem tu illi illustrari voluisti.

Adversus hujus Exempli venenum, Mca sit & aliorum Constantia Antidotus.

Vera illa, quam profitor, Religio exhibeatur Illius Iudicio cum speciosa illâ facie Humilitatis, Fidelitatis Charitatis, & Pacis, quos revera peculiare sibi Fructus & ornamenta habet, haud verò amplius odiosa & deformi larva Levitatis, Schismatis, Hæreseôs, Novitatis, Servitiæ, & Perfidie, quâ, nonnullorum facinora Illam nuper inducunt.

Videat Sacras Tuas & Salvificas veritates prout Tuæ sunt, ut iis credat, amet, obsequatur ut Tuis, ab omni Scoria, & Rubigine Humanarum Admisionum expurgatis.

Vt in speculo veritatis tuæ Te contempletur in ea Tua misericordia, quam Tu nobis exhibuisti in Filio Tuo Iesu Christo Salvatore nostro Vnico, & illum

illum cultum tibi exhibeat denuo in omnibus illis sanctis officiis, quæ Sacro-sanctæ tuæ Doctrinæ consentiant & exemplo in primis imitando.

Expertī, in hac nostra Dissipatione, & Ecclipsi quàm vana prorsus & fluxa est Humana omnis Gloria, & Magnitudo, eò Studiosius ambiamus perpetuis illis Honoribus, & Perfectione potiri, quam in Te solum invenire fas est, & per Iesum Christum acquirere.

8. De Exclusionē Regis ad Hullam urbem, & Hothamiorum fatis.

CUM ab *Hulla* excluderetur, visum est primâ facie tam insolens facinus, & aperta obsequii Detrectatio, ut Ipsi mei Inimici vix auderent tanquam suum agnoscere. Erat hoc quidem Primum illis Patientiæ meæ Tentamen, quàm scilicet æquo possem animo Spoliari Regnis.

Quo tamen (Deus novit) non tam
mea

mea commota est ob acceptam injuriam, quàm Dolor summus pudorque, id ab iis Flagitii admissum, quod jam nullo erat colore excusandum.

Volui tamen hoc utcunque concoquere, atque alia complura: quanquam satis viderem vix intra unum hoc facinus continere se jam amplius posse, queis vel illud patrandi, vel propugnandi Audacia non defuerat. Erat Hoc *Manus* tantum *Inchoantis Nubecule* quæ paullò post per Totum Regnum *diffusa*, Confusione omnia & Tenebris miscebat.

Viget enim hoc Improbum imprimis inter audaces Aggressores & Perduelles Axioma. *Actis nefariis ejusmodi deteriora semper subjungenda: satius esse non inchoari, quàm non ad finem perducì, Plus in Recessu, quàm Fronte periculi, & quovis Crimine exitia!ius esse, resipiscere.*

Hoc demum mihi oculos aperuit, ut jam per omnes eorum Pias Fraudes, & Blandissima Integumenta perspicèrem, quorum verba oleo molliora jam in Gladios desitura prævideram.

Adversus hæc, cum nil aliud tùm esset quod opponerem præter Bonam Conscientiam, prudentissimum duxi, patienter id ferre, cui mederi non poteram. Et in hoc (Deo Gratiarum) vici *Hothamium*; quòd indignè licet ab Illo acceptus, nullo odio incensus, aut præcipiti Iracundia ita abreptus fuerim, ut quic-

quicquam dicerem , vel facerem Me Ipso Indignum , vel illâ Animi *Moderatione* , quæ cum ad Magnum *Christi* Exemplum proximè accedit , Christianum inter Maximas Injurias optimè decet.

Quin Illius potius memor esse semper cupio , *Christianum* Me esse quàm *Regem* : quod enim hujus *Majestas* meritò aspernetur *Charitas* illius Lubens tolerat : quod *Sublimitas Regia* ad ulciscendum stimulat , *Humilitas* Christiana Ignoscendum docet ; omnem eam *Passionum* Impotentiam intra justos Cancellos circumscribens , quarum *Excessus* plus vel Ipsi Gravissimis Hostibus damni inferunt : cum per hos demum ad Animas usque nostras pervadat eorum Malitia , quæ alias nec longè extendi poterat , nec vehementer nocere.

Haud tamen Illud præterire debeam , quod non multo postea ita egit Deus & vindicavit Causam meam præ totius Mundi oculis , ut nemo esset tam perversè cæcus , qui non hoc vel invitè cernere , metuque aliquo , & gravi sensu cogeretur , Memorabilem illam plagam , & ultionis Divinæ Præfagium agnoscere.

Ioannes enim *Hothamius* nullis à me , Convitiis acceptus , nullis Minis , nullis aut verborum , aut Secreta Animi mei Imprecatione devotus , sed Conscientiâ sceleris sui , tantum percitus , & ab una
Incon-

Inconstantia ad Aliam delapsus , brevi , suo & Filii sui Majoris Capite , pœnas luit tantæ Perfidiaë , ab iis Ipsis multatus , à quibus aliam Mercedem uterque sperare poterant, quàm ut *Capita* sic illis à Corporibus disjungerent, quorum *Corda* juxta erant à Rege suo divisa.

Neque haud ita mirandum est , Eos qui in Re tanti Momenti , & tam Prospera operâ Illo-
rum usu fuerant Misericordiam non invenisse, quâ tam præclarè de se meritis ignoscerent; *Apostasia enim ad Fidem Pristinam Scelus est nonnullis omnium maximè Irremissibile.*

Sed nec ultio suffecit *solitaria* , nec *unius* è Familia *Capitis* abscissione expiatur satis, Contumelia summo *Capiti* Reipublicæ inflicta: Involuendus est Major Natu Filius eodem ipso supplicio , eodem ipso cum Patre crimine adversus Patriæ Parentem , maculatus. *German & Radicem* Deus voluit uno Die excindere.

Occurrent hæc facile cuivis. Quod ad me attinet , tantum abfui ut lætarer *Hothamii* perniciæ , (quod tamen cum ab iis orta esset quibus Ministerium suum Primus contra Me locaverat , vel *sit* Maximam *vindictæ* explere potuisset) ut Illius tanto gravius misereret , quo Eum magis adversatam Conscientiæ suæ , quàm in Eadem causa cæteros , arbitraret.

Nunquam enim ea habitus est superstitiosa *Morositate* , quam nonnulli præ se ferunt in Religionis Causa , quæ ita tenebras offundit Judicio , ut nil prorsus malum esse , aut perfidum

dum appareat in quibuscunque utuntur in hunc Finem Mediis, quo ad Religionis suæ (ut vocant) Instar, Reformatio fiat; atque id *Aurum* ducunt *Pietatis* quicquid *Zeli* quadam specie & *Fervoris* coruscat.

Longè ab his diversum censeo *Ioannem Hothamium*, atque adeo crassæ Illi *Ambitionis* Tentationi faciliorem, quæ nullo Fucō, aut Pallio Religionis, vel sibi, vel aliis imponit.

Eo verò magis Illius miseret, quod cūm flecti in pœnitentiam cœpisset, & Peccatum in me admissum, officio aliquo redimere cogitasset, tam infœliciter cum eo actum fuerit, ut in Illorum potius *Insuperbia* Manus, quam in Meam *Misericordiam* incideret, qui æque facilis fuissē hanc veniam dare, quàm Ille à Me petere.

Clementiam enim Debitum quoddam existimo persolvendum Petentibus, iis saltem, quos credibile est haud in malum deinceps abufuros, cum Deus Ipse nihil aliud à Nobis in *Misericordiæ* suæ Pretium, quàm *Preces*, & *Laudes* accipiat.

Heu Hominem Infœlicē! qui Monumentum jam extat Infœustæ Perfidiæ: Simulque Orbi Documentum tristi Mortis suæ & acerbo Spectaculo, quas secum pœnas trahit, (tanquam umbram Corpus indivisam) Insolentia subditi in Principem. In his enim plærunque, sævi illi maximè & Implacabiles, quibus primò hæc opera navatur.

Quæret de *Hothamio* Posteritas, an plus in
Hulla

Nulla Ignominia vel in Arcis Londinensis Colle contraxerit, quanquam id verum sit, nullo ita supplicio contaminari Honorem, quam sic sponte patrato Inhonesto Facinore, quod, præter vulnus conscientia, æterno Infamiae stigmate urit Nomen & memoriam in omnem Posteritatem, quæ à studiis Sæculi, & Partibus libera incorruptius multo judicabit.

Tu vero (Domine) qui tam insigni exemplo Famulum Tuum vindicasti, ne me inde patiaris quid secretæ voluptatis haurire, nec Mors Illa, quâ, pro Injuria mihi facta satis luitur, ulli Amplius Affectui Meo gratificetur, ne Vindictam Tuam, Meam faciam: & plus admissam in me contumeliam, quam in Te Peccatum intuear.

Tu sane absque ullo Conatu meo, vel desiderio fecisti ut convertatur Malum Ejus in Caput Ejus & in Verticem Ipsius Iniquitas ejus descendat. Suscepisti causam meam coram filiis hominum, ut sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eam.

Haud enim dicam, haud ausim dicere, sic pereant omnes Inimici mei. Imo (Domine) Veniam eis potius, & Penitentiam donec, & (si Benedicta tua voluntas fuerit) Impunitatem.

Ne preveniat Tua Iustitia Objecta, & opportunitates Meæ Misericordiae, Imo vivant, & emendentur qui in Me tam atrociter deliquerunt, ut Illos Saltem condonandos habeam, quorum in me offense, Mei sunt in Tuam Majestatem simillimæ,
quas

quas jam spero Misericordiam Tuam mihi ignovisse.

Ne statuas Illis (qui adhuc vivunt) Peccata sua in Condemnationem , sed Conscientiis duntaxat ut emendantur. Fulmen istud quo Vnus tam atrociter perculsus est, omnes terreat.

Detegere ignorantibus Peccatum suum, & à Peccato Sceleratæ Prevaricationis absterre, ut anticipantes Iudicia Tua vera Penitentia, Iræ Tuæ Æternæ plagas effugiant.

Et Tu Domine stabilias Thronum Meum in Misericordia & veritate sibi obviantibus : floreat Corona mea in Justitia & Pace osculantibus.

Exaudi Preces meas (Domine) qui nos orare docuisti pro Inimicis Nostris, iisdemque benefacere, & Tui causâ , amare , qui ultro Amorem Tuum exhibens nos Hostes Tuos prevenisti , & misisti Filium Tuum Iesum Christum , qui pro Nobis moreretur , cùm Nos Illum parati essemus Crucifigere.

9. De Exercitibus conscriptis, & contra Regem levatis.

IN Eodem me adhuc statu agnosco, quo fui, cùm *Alba Aula* coactus discederem.

Quod Tumultus non poterant, jam facturus est Exercitus : qui nil aliud revera est quàm

D

Tumul-

Tumultus Conscripti & methodo quadam meliori, sed in eundem prorsus Finem ordinati. Crevit Illis ex Discessu meo, Fiducia, posse Me etiam & vinci.

Quod quidem perfacile est, siquis Robur Meum Externum spectet, perexiguum certè aut Nullum. Animus verò mihi superest (Dei Gratia Roborante) Invictus, quo superiorem me futurum haud dubito, si cum modum Constantiæ Deus dederit, ut Illum potius quàm Homines metuam, & *Internam Conscientiæ* Pacem cuius *Externæ Quietis* anteferam.

Ergo jam Vi oppugnandus sum, quia Rationes quas opponant, non habent? Erige Te Anima mea & confortare: Agnoscunt scilicet Imbecillitatem suam, quàmque sint à Veritate, & Justitia inopes, qui sic Armis malint quàm Argumentis Contendere.

Hanc ergo mihi Gratiā referunt, hanc mihi mercedem rependunt tot ob Leges Benigne Sancitas, & ob ea quæ indigne pertulerim? Nulla ergo ratio superest, quā *Princeps* tandem *Gloriosus* nisi ex Perpeffionibus meis efficiar?

Anxia sanè & difficilis optio *Amanti Populum Principi*, & ab iis vicissim amari cupido, ut vel suos occidat, vel à suis occidatur.

Ergo Belli Civilis Miseriam & Pericula in ipsis Florentissimi Regni mei visceribus supremum tandem Fructum percipio Regni per Septem-decem annos administrati, eā *Iustitiæ Pacis Affluentia & Religionis* mensurâ, ut vici-

nis circum Gentibus admirationi esset vel Invidiæ? etiamsi fieri posset ut Abusus nonnulli irreperent, pravis forsan Eorum consiliis qui ad suos tantum Fines Collimârunt, vel lividâ aliorum Morositate, qui quicquam Publicæ Rei sine seipsis administrari invidebant, vel Arcano potius Regnorum & Insuperabili Fato, quàm ullâ mei Ingenii ad Injurias, aut Oppressiones, ut spero, proclivitate.

Cujus enim unquam Toto Regni Mei Tempore, innocentem sanguinem fudi, ut sic Iræ meæ, Libidini, Avaritiæ litarem? Quæ Viduæ aut Orphani Lachrymæ in Testimonium Me contra producentur, ut eorum Justis clamoribus sanguine Meo Satisficeret? Idem enim Omnium in Bello periculum: nec *Discrimen Personarum* Glans Sclopeti agnoscit.

E frustra igitur *Personam Meam* excipiunt, Supervacuâ Verborum *Parenthesi*, cum tot Manus in me Gladiis armantur.

Testis mihi est Deus, quàm seriò huc animum intenderim, ut quibus *Iustitiæ Fundamenti* Bellum Hoc inniteretur, perspicerem, ut Æquissimis Conditionibus delatis, vel tempestive occurrerem Intestino huic Motui, vel maturè terminarem: qui plerisque haud immeritò videtur, è *Longæ Pacis Nausea*, & *Lasciviâ Animorum* fluxisse, vel *Privatis* potius *Æmulationibus*, *Ambitione* & *studiis* quàm in solida ulla Causa fundari, quasi aut Publica *Justitia* interclusa esset, aut *Parlamentorum Privilegia* violata.

Quod tamen cùm obtendunt, incumbit Mihi maximè diluendum, coram Deo saltem in Conscientia Mea, quanquam nolint Mihi fidem habere nonnulli, ne seipsos condemnent.

Cùm primùm ab *Alba Aula* secederem, eo prorsus Consilio, ut *Tumultuantium* Insolentiam sedarem (quos non antea fuisse oppressos, concessio præsertim quo id fieret, Armato satellitio, nulla alia potest causa afferri, quàm, ut Meam, & *utriusque Ordinis* Libertatem pronunciandi secundum Conscientias Nostras tollerent) in quo amplius tunc temporis impedita Iustitia est quàm, quod uni Iustum, alii fortè non item videbatur?

Ecquis unquam Potentiâ mea contra *Parlamenti Iustitiam* protectus?

Quod vero Nonnulli recesserint, Iniquitatem Judiciorum suspicantes, & *Straffordii* Facto admoniti (eadem adhuc Plebe interminante, Iphis nempe Interitum, & de iudiciis eorum se cognituros) ex Illo fluxit *Instinctu Naturali* quo se omnes velint conservare. Si qui Alii se sistere recusarent, cùm id clarè perspicerent, ita *Iustitiæ & Libertatis* eursum ab Illuvie illa Populi obstrui & turbari, ut nec Legitimi sui *Iudices* vel in *Domos* venire auderent, vel sensus suos liberè & tuto profiteri, mirum haud videri debet æquo homini, cùm, vel Publico semel odio objici, satis esset ad cujusquam perniciem, causâ omninò inauditâ, vel nondum cognitâ.

His

His si minus fuissent Factionum Tumultibus, *utriusque Domus* Libertas & Honos oppressa, si Justitiam suam contra Illos asseruissent, aditumque tutum Omnibus ad Conscientias suas Declarandas præstitissent, neminem mihi novi tam charum, cui vel omnino consuluissem secedere, vel ut citatus negaret compatere; ab iis præsertim, quorum Sententiæ secundum Legem prolatae omnem subditum opinor stare oportere.

Creverat sane ita in immensum hic Furor (quia his vulgi Insolentiis haud temporitum est obviam) ut hoc maximum esset Crimen Eorum quos ut Noxios deposcebant, & damnabant suffragiis, quòd Scilicet ab his se *Tumultibus* in Ordinem cogi, nec à Patronis eorum contineri paterentur, nec suffragiis suis denique aut Præsentia obsecundarent illorum Consiliis qui Res Novas agitabant cum *Ecclesiæ & Status* perniciæ.

In quo quidem Constantiam eorum & Cautelam laudo, ultra nihil cujusquam *Contumaciæ* indulsi adversus *Domuum statuta & Privilegia*, quibus nil magis optavi, quam ut Libertas Illis sua, & Incolumitas, & Integer Numerus constaret.

Res autem sic se habet. Nonnulli eorum atque ij non pauci, cum æquo & Recto *Parlamentorum* more (ubi liberè Consultandi, & suffragandi locus) majorem partem *Procerum & Communitatis* in sententiam

suam trahere desperarent, huc demum incubuerunt, ut præcipiti sedulitate factiosorum Tumultuum, absterrent Illos omnes & penitus exigerent, quos pessimis suis Consiliis adversari perspexerant.

Quoties enim in Re illa *Episcopali* an *Loco* suo *Antiquo* & *Indubiis Privilegiis* in *Domo Patrium* gauderent, obtinuit eorum Causa, *Majore* Parte Procerum secundum Illos pronunciantes? Hæc tamen adversus Illos *Rogatio quinquies* licet repudiata rursus Contra Fas omne & Morem, per vim & Turbam obtrusa & à Paucis admodum perlata est, cum plerique è Proceribus eadem vi coacti necessario abessent.

Quemadmodum etiam & Lex Illa *de Radice & Germine* Omni Tumultantium clamore, & *Schismaticis Terroribus* promota, haud tamen utique ferri poterat, dum in Vtramque Domum infrequentiam jam suam Rarefactam postremo vi invalescerent.

His ergo Studiis iniquis dum (prout Ratio, Justitia, Religio exigit) Conscientia prohibear astipulari, cæterasque eorum sententias, consensu meo *Acta Parliamentaria* efficere, propter hoc jam Armis impugnor, atque in eam necessitatem redigor, ut vel Me & Regnum Meum (dum me coner defendere) in Extremum Discrimen adducam, vel *cæca* quadam *Obedientia* Conscientiam Meam iis prosternam, qui *Superstitioso* quodam *Zelo* vel credunt, vel simulant credere, se Deo & Ec-
clesiæ

eclesiæ melius inservire non posse, quam si *Primitivum Apostolicum, & Antiquitus Univerſalæ Ecclesiæ per Episcopos Regimen* exstinguant penitus, & aboleant.

Quod quidem cùm Alii, mero iudicio suo suo ducti, satis se credant ad tuendum obligari, vel saltem ne in Illius *Abolitionem* consentiant quanto hoc mihi incumbit vehementius, qui præter ea *Fundamenta* Iudicii mei mihi cum Aliis communia, etiam *Iuramentum* suscepi in Conscientiam meam, *Rigidum* prorsus & Indispensabile, ad hunc Ipsum *Ordinem & Ecclesiæ Iura* conservanda? quod si unquam consensu meo violarem, atque ad cò sacrilego & detestando Periurio, Christiano Rege indignissimo, illigarer, supra omnes misérias ducerem quæcunque mihi jam obtigerunt, vel unquam possint obtingere: cùm vel *minimum peccatum* plus in se mali habeat *Calamitate Maxima* quacunque. Illud tamen si protinus fecissem, & *Factioni* Isti *Anti-Episcopali* in hac sua *Rogatione* indulgissem, Furenti eorum Avaritiæ, aut Ambitioni, aut vindictæ postremò Appetitui, Ecclesiæ *Regimine*, & *Proventibus*, immolatis, statim Illa speciosa Necessitas conscribendi Exercitus quo *Delinquentes* videlicet ad pœnas traherent, omnis fuisset evanitura.

Quod in *Legem* eam consenserim, quæ Episcopos exclusit e *Domo Parium*, ex ea maximè fluxit Fiducia, quâ sperabam æquanimiter illos laturos, detrahi aliquid in præsens Juri suo

& Honori (in Mei & Reipublicæ gratiam)
quàm vel minimo ab Illis obice posito , Mihi
& Regnis Meis periculum creari. Ne verò
porro consensum meum adjiciam ad extir-
pandum penitus illud Regimen (quod tamen
aquâ & commoda Ratione Regulandum sæpe ultro
proposui) eò amplius Conscientiâ meâ ob-
stringor , quatenus illud *Religiosum & Apostoli-*
cum , inò ita *sacrum* prorsus & *Divinum* cen-
seam ut non modò non *aboleri* , sed omninò
cum Illo dispensari non possit , cum quæ à *Civi-*
li Gratiâ , *Honoris Privilegia* Illius Ordinis Ho-
minibus concessa fuerint , liceat forsan eorum ,
quorum interest , consensu abrogari.

Hæ nempe sunt illæ *Obstructiones* , quas in
Iustitiam , & *Authoritatem Parliamentariam* fa-
ctas , passim divulgabant , cùm (Deum Testem
appello) nullas scirem illius Momenti , ut vel
Belli mentione opus esset , cùm non aliæ pror-
sus fuerint , quàm , quas *Iustitia* , *Ratio* , & *Re-*
ligio , meæ & Aliorum Conscientiis sugges-
serant.

Postea quidem Magna species *Delinquen-*
tium apparuit : quod necessario erat secuturum
subducentibus se Plurimis exemplo meo , &
se ab Impetu Illorum tutantibus . At hæc
prima Conscribendi exercitus causa esse non
poterat , in quo tantùm abest ut eos prevene-
rim (quod crebrò ab Illis jactatur , quo sci-
licet Favorabilem suam Causam reddant , tan-
quam in sui *Defensionem* excitati , in me verò ,
ut Primum Aggressorem , odium omne , &

Invidiam transfundant) ut (Deum conscium appello) nec spes ulla Exercitus Animum Meum tentaverit. Si enim, edito in Facinorosos exemplo *Tumultus* Isti efficaciter & Honorificè repressi fuissent, & Libertas *Domorum* ita vindicata, ut utriusque Ordinis Membra, eo Honore & securitate (quæ *Senatum* ejusmodi decebat) & accedere, & profiteri Conscientias suas potuissent, compos fuisset illius, cujus voto recesseram, & multò celerius rediissem quàm tunc abjeram, cum illud solum Necessitate fecerim, hoc Sponte essem facturus.

At nimis gnari Nonnulli, me idem mecum quod extuleram, *Iudicium* & *Constantiam* relaturum, quæ haud perinde eorum Consiliis quadrare potuisset: invitantes licet reditum meum, & de Absentia mea graviter querentes, satis illam libenter pertulerunt; præsertim postquam Novum illum & speciosum Prætextum excogitassent, ideo Arma sumendi ut *Delinquentes* repeterent, dum interim pessima illa & minime omnium ferenda Tumultuantium *Delicta* ac eorum Authores impunè habiti, qui Barbaris & Indignis contumeliis, Me & tot ex utroque Ordine à Loco suo depulerant, quæ non mirus inuiti deserebant, ac His erant libentibus pulsî, ut hinc ansam arriperent illos Hostilibus Injuriis persequendi, qui haud satis fracto animo Turbis cesserant.

Hunc vero Rerum fuisse Statum, & præcipuum eorum Consilium qui contra

Me Arma ceperant, ita liquet ex iis quæ secuta sunt, ut nullum postea colorem admittat. Cùm enim diversis subinde *Propositionibus*, & *Tractatum Articulis* significarent, quid à me potissimum expeterent, nihil unquam ullius Momenti, vel quoad ipsas Leges, vel Justitiæ Administrationem, exhibitum ab Illis, vel postulatum: id solum (inter alia minora quæ novari voluerant) acerrimè urgebant, *Abolendum Episcopale, & Presbiterorum Regimen Constituendum.*

Cætera omnia quovis tempore proposita, vel nihil omnino facientia ad Belli causam, vel à Me facile concessa, vel denique erant hujusmodi quæ Numerum tantum implebant, aut accedebant postea ut *consecutiva* Belli jam ab illis Injustè inchoati.

Penes me non est, quid alii credant, efficere, (ij præcipuè, quos illa species Pietatis & Clamor, tum studium Religionis, & Reformandi fervor ita occupant plerunque Præjudicio, ut lux omnis Judicii, & æquitas simul obstruatur.) Hæc tamen (quantum observare potui) vera fuit & est inter nos *controversia*, & *Armorum Causa*, quæ hoc fine, in initio ceperunt, ut, vel os mihi penitus occluderent, vel consensum vi exprimerent. Et in hac porro Veritate, (quam Deo Teste confirmo) tam remotum, me fuisse à *Belli Cogitatione*, quam eram, Mundo coram, ab omnibus Rebus *Imparatissimus*; ita acquiescit conscientia Mea, & id invenit solatii in mediis suis Adversis, & calami-

calamitosus hujus Belli Eventibus, ut nec inde Me quicquam denigrari, nec vel minimam quamcunque maculam Innocentiæ meæ of-
fusam agnoscam, unde nec illâ Integritate & Pace coram Deo destituor, ut non Humili Fi-
duciâ ad Eum preces dirigam.

*Tu enim Domine per omnes, Rerum Humana-
narum Nubes & involucria clarè perspicis. Tu
sine præjudicio judicas. Tua Omniscientia Æ-
terna Iudicium tuum præstat ab Errore securum.
Deus Meus Iniqui insurrexerunt super me, &
Synagoga violentorum quæstuerunt animam me-
am, & non posuerunt te in conspectu suo.*

*Respice inimicos meos quoniam multiplicati
sunt, & odio iniquo oderunt me.*

*Tu enim nosti, me nulla cupidine incitatum,
nullo sine proprio, nullo denique apparatu instru-
ctum, quo sic Bello Intestino Regna Mea implica-
rem, ad quod certe nullo pretio invitabar, ut qui
plus omnibus exponens periculo, minime omnium
lucrari potuissem.*

*Tu Domine testis mihi es, quàm crebrò inge-
muerim, & id serio laboraverim, ut necessitatem
illius averterem: qui haudquaquam ita impensò
avidus existimari possum subditorum sanguinis,
ut vitam meam propterea in discrimen mitterem,
quod sæpe feci coactus in hoc Bello Infælici, quod-
que multo potius factum oportuit in salutem Po-
puli mei, quam in Perniciem.*

Gratiâ Tua plurimum indigeo (Domine) ut

patien̄ter adverſa feram, quæ mihi inferri ab Hom̄inibus permiſiſti, multo magis iniquas eorum calumnias qui haud contenti, me Bello iſto læd̄i maximè, id Mundo perſuadere conantur, me id primò excitāſſe, vel primam Cauſam dediſſe excitandi.

Ea falſi-loquarum Linguarum confidentia eſt, ut Me, propemodum in Innocentiæ Meæ ſuſpicionem adducant. Imo vel libens paterer (meo ſaltem ſilentio) tantum in Me reatum ſuſcipere, modo vel ſic Hoſtium malitiam placare licuiſſet, populumque Meum ab hoc Bello Calamitoſo redimere, cum tu Domine cognoſcas Innocentiam Meam hac in Re.

Tu viros ſanguinum, & Doloſos invenies, quorum plurimi vix dimidiarunt dies ſuos, qui ſibi Ipſis improbarum Machinationum fructus olim, & voluptatem ſpondebant.

Serva Domine famulum Tuum, quod adhuc feciſti, & diſſipa Gentes quæ Bella volunt.

Exurge Domine, exaltare in commotionibus hoſtium meorum, quæ jugiter creſcunt, aſcendunt ſemper: Ecce qui conceperunt dolorem, parturierunt Injuſtitiam, & pepererunt mendacium.

Tu ſcis, id maximè in hoc Bello agi, ut vel Perſonam Meam Interimant, vel vim faciant Iudicio, vel me cogant Conſcientiæ Meæ, & Veritati renunciare.

In hoc ſum, ut (optione, illi Davidis contrariâ) cptem potius illis Negando in Manus Hom̄inum, crudeli utcunque Miſericordia, quam in Tuas Manus incidere peccando adverſus Conſcientiam

*entiam Meam, atque adeo contra Te (Domine)
qui es Ignis Consumens. Satiùs multo ab illis
perimi, quam à Te damnari. Sis Tu Animæ
Meæ usque præsidium, qui Salvos facies Rectos
Corde.*

*Si nil jam præter sanguinem Meum vel Ho-
stibus meis satisfacere, vel Regnorum Meorum
flammas extinguere, vel Temporalem Tuam In-
justitiam expiare potuerit, haud repugno (si ita Tua
Voluntas sit) quin ab ipsis Meis subditis præ-
fundatur.*

*Sed ô Lavetur sanguis meus sanguine Illo In-
nocentis, & Pacifici mei Redemptoris, quo Justitiæ
Tuæ non solum in præsentis sæculo, sed in æternum
integre satisfiat, tum ob Peccata mea, tum Populi
mei. quem (Te Oro) usque Tuum agnoscas, &
cum Iram Tuam Mors Mea sedaverit, Magnas
Tuas erga Illos misericordias memineris, atque
illis ignoscas. Ita Pater Meus, ignorant enim
quid faciunt.*

10. *De Regio Armo-
rum Thesauro, Mu-
nimentis, Classe, &
Militia, à Parlamen-
to occupatis.*

QUÀM falsi Criminis arguar, quòd prior
Illos Armis inuaserim, oculi eorum qui
miserentur mei, & Fidelia Multorum
pectora, qui pro me tantum precari audent,
abunde testimonio esse poterunt; quorum vix
tot à Parte meâ palam stant, quot in Illâ Ad-
versâ, conscripti Milites; Ita enim prorsus ab
omnibus imparatus sum ad *Bellum* necessariis
ut deterream planè opem laturos. Quod, ut
fatis argumento est quàm invitus pugnârim,
ita hoc insuper confirmat, me in Parte *De-
fensiva* versari, cùm revera ita sit spes mea,
& vires exiguæ, quibus Alios offendam, ut nil
restet quo Me-Ipsum *tuear*, & sim ab eorum
Rapinis *securus*.

Haud erit dubium cuiquam, eos qui me
ita *Injuriis* prevenerant, suis etiâ *Consiliis*
preve-

prevenisse, qui tantò me maturius prospexerant, ut paratissimi ad Bellum venirent; & Robur etiam Meum præriperent: dùm, qui ab Illis non stant, Meam Partem profiteri non audeant: Ità Numero & minis Hostium oppressa omnium Fides & perterrita. Illud meum credo potius facilè apud illos damnari, quod Innocentiæ Meæ confisus, tam ab omnibus me parare neglexerim, quibus *Ius* meum & *Honos* assereretur: haud enim ita facile Bellum mihi indixissent, si Illos primo adoriri potuisssem.

Sed nimis benè norunt, nulla alia mihi *Arma* residua, quam (illa veterum Christianorum contra suos Persequutores) *Preces* Scilicet, & *Lachrymas*; quæ quidem Bono Viro, si non in *Belli victoriam*, at, in *Martyrii patientiam* sufficiant.

Istâ interim Eorum præreptione occupari mihi Castella, Arces, Arma, Navès, *Militiam*, eò usque mihi forsan proderit, ut non amplius confidam in *brachio carnis*; sed in Dei viventis me tutelam projiciam, cui æquè facile est per *Paucos* admodum aut *Nullos*, ac per *Multos* servare.

Qui voraces Ipsos vultures obsonari jussit *Elie*, & alimenta illi Ministrare, Me etiam externâ ope & præsidio destitutum, tanquam opportuniorem sibi factum, patrocínio suo potest sublevare.

Haud ita (Deo Gratias) de *Militia* mihi creptâ laboro, quod sic *Meipsum* tutari, quàm quòd

quòd *Populum meum* amplius non possim.

Horum multis & duris *Oneribus* ingemisco, *Meis* Malis factus jam superior. Subnixus alis *precum* & *fidei*, externi *Roboris* Manum non desidero.

Mirâ vero Isti ratione *Ænigma* illud suum explicant, se, *Gloriosum* Me *Regem* effecturos, *Potentiam* Meam *Regiam* auferendo. Egregium sane Amicis *Præsidium* ero, & Inimicis *Terror*, cùm nec Illis *opitulari*, nec Hos *valeam opprimere*.

Ita enim rem instituerunt, mihiq; *Novam* prorsus excogitârunt *Suprematus*, & *Dominationis Regiæ* Formam, in qua Nulla vel *Realis* Potestas, vel obediendi *Necessitas*: ut *Majestas* Regum *Angliæ* instar *Mahometis* Illius *Sepulchri*, virtute quâdam *Magnetica* media pendeat inter jus & *Privilegia Domorum*, *Phantasticâ* nescio quâ, & *Aëreâ* prorsus *Regalitate*.

Sed credibile est, hanc *Nimiæ* Potestatis *crapulam* quam ità avidè arripiunt Nonnulli, & penè totam deglutiunt, brevi *nausæ* futuram & *fastidio* *Reipublicæ*, haud utique illam digesturæ: *Suprema* enim *Civium* Potestas, rarius aridet *Stomacho Concivium*.

Volui tamen in hoc perpetuæ *Militiæ* *Articulo*, & *Timoribus* eorum, & *Importunitati* Satisfacere, ut vel sic Amicis meis securitatem præstarem, vincerem hostium odia, & paci omnium consularem, *Vnicâ* illâ *Iuvandi* & *Nocendi* Potestate exutus, cùm Illis cederem

rem *Militiam* (*Ius* Meum indubitatum juxta ac *Coronam* meam) ex *utriusque Domus* Arbitrio, durante Regni Mei Tempore disponendam.

Tam parato sum animo, quascunque de Me aliorum suspiciones extinguere, & citrà omnes de aliis vivere, ut non majorem *mih*i velim securitatem, quam *Populo* Meo, & *Illis* exopto; quos etiamsi *mih*i integrum esset de *Militia* statuere, tueri amplius non possem, quàm *Illi* Me, & seipsos vellent; unde mutua nobis invicem *Militiæ* utilitas, meipsum enim eo usque tutari cupio, ut sim Bonos Meos subditos propugnandi Capax, ab eorum violentiâ & Fraude, qui suæ Improbitatis, & mali animi conscii, id Mundo persuasum cuperent, nulli tutius quàm *Luporum* custodiæ *Gregem* Ipsum cum *Pastore* committendum. Misero verò experimento didicerunt Subditi mei, (postquam *mih*i extorta Potestas contra Illos & Me simul adhibita fuerit) nullam utrinque incolumitatem restare, nisi eâ duntaxat ratione qua *Lex Publicæ* Saluti cavendum voluit.

Hæc tamen in Exequendâ *Militiâ* ingens & immensa *Concessio* neutiquàm *Illis* satisfacit, qui revera non *mih*i magis quàm *Monarchico Regimini* adversantur, atque adeò in ipsos posteros laborant tam malignas de *Coronâ* suspiciones transfundere, ut nunquàm amplius *Iura* sua *Pristina* (quantùm ad vim *Potestatis*) obtinere permittatur: cùm in *hanc* demùm *potestatem* necesse sit *Legem* omnem desinere, ut quæ ab *illa* unicè sustentatur.

Hic

Hic verò, *Honor* me rursus & *Iustitia* (quam successoribus meis debeo) prohibet, ne in futuram ab Illis penitus abalienationem *Potestatis* Istius, consentiam; quod, quidem, *Humanitatis* & *Officii ratio* (ne dicam *Honoris* & *Iustitiæ*) vetuisset à me unquam expectere.

Quanquam enim æquo animo feram, obscurari paulisper *Radios* meos, & deliquium quoddam pati & *Eclipsin*, ut eorum prospiciam timoribus, qui se illico *torrendos* vel *obcecandos* metuerent, si pleno illo splenderem *Potestatis* Regiæ *Fulgore*, quâ me Deus & *Leges* induerunt: nunquam tamen committam, ut *Sol* Ille supremi Dominatus, in Succedentibus mihi Regibus ita in omnem posteritatem *extinguatur*: ut ullâ *Lege* meâ vel *Sanctione* obstaculum fiat Illis vel *Præjudicium*, quo minus *Iusta* sua *Jura*, *injuste* Extorta & usurpata, *Iure* possint vindicare. Quod quidem si facerem, non *Illis* essem magis, quam *Populo* injurius, quos sanè nollem in tam perditâ in futurum conditione relinquere, ut sint *perpetua Lege* obnoxii crebris Illis *Factionum* dissidiis, quæ *Multipitem* illam *Hydram* Dominationis necessario sunt consecutura: quæ, utcunque fucum faciat populo, Majoris (ut inter plures *oculos*) providentiæ, ea tandem reperietur, in quâ plura sunt *Ora* Hiantia, quæ necesse est omnia expleri. Porro (ubi optimè cum illâ agitur) aliquid forsan in se enorme habeat quo excedat, non perfectum, quo præ-

stet

Act Monarchiæ : in qua, spargi potest in Varios, velut *sensus, Consilium*, suprema vero in *Vno* tantum ut in *Capite*, Potestas.

Fortè, olim Horrores expertis & *Malignas Influentias* ex hac meâ *Obtenebratione & Eclipsi* (interpositâ videlicet illius *Corporis* umbrâ, quod à me solum ut *Luna* Lucem suam mutuatur) gratior erit restituti sui *Solis* Gloria, & in pretio maiore sælicitas.

In præsentia, si hâc Juris mei diminutione in exercendâ *Militia* minus videar fidem Meam, & Juramentum tueri, quod in Populî defensionem susceperam, eorum culpa est (opinor) qui mihi hanc necessitatem fecerunt, nova quadam & præpostera ratione fidem meam liberandi, dum sic videar *Fidei commissa* deserere, atque ita solum conservandi subditos meos, ut, in pacem eorum, & quietem, me periculo aut infamiæ obijciam.

Id enim, in Bello Civili, prævalente Parte una, aliter effici non potest, nisi cedat altera; quod tamen ut faciam, plus in me valet Amor Publici, & firma Auxilii Divini fiducia, (quæ è Bona Conscientia fluit) quam quæ unquam sperari possunt ab eorum *Timoribus*, qui (cum ex facinorum suorum Improbitate quantumvis prospera oriantur,) nunquam aliàs eos securos præstabunt, quam *Militiæ* & Gladio munitos, quæ tamen infirma admodum sunt munimina, adversus *Iræ* Divinæ & *Conscientiæ* suæ flagella, quorum hæc, semper nefariè admissa comitantur, illa olim
pro-

proculdubio deprehendent.

Mihi interim non videbor carere, quicquid *Provida Necessitas*, in Populi Mei *Pacem*, & Dei *Gloriam* Ereptura est. Hic mihi satis præsidio est, qui si unus adfuerit, abunde potest compensare (ut olim Sancto suo *Iob*) quicquid Honoris, Potentiæ, Libertatis, *Chalæci*, aut *Sabei*, vel Ipse etiam Diabolus abstulerit.

Eripiant mihi licet omne Armorum & *Militiæ* Robur, omnia *Arcium*, & *Muniminum* in Terra refugia, omnem in *Classe* & *Navigiis* per Mare, fugam; rapiant ipsa mihi etiam subditorum meorum Corda, (optimum Regis Thesaurum & propugnaculum) nunquam tamen Innocentiam, aut Dei misericordiam adiment, vel ad cælum mihi viam intercludent.

Ad Te igitur (Deus Meus) & tuam opem confugio , Tu , si mihi adstare volueris , plus crit mecum , quam contra Me.

Quid enim mihi est in cælo , & à Te quid volui super Terram , Etiam cum omnibus rebus dispolier Tu mihi fias potior omnibus. Ne elongaveris à me auxilium Tuum , qui non derelinquis eos qui confidunt in Te.

Viðes nullum mihi Robur superesse, quod, contra Me venientibus opponam , qui, pro me pugnandi prætextu, animati , in me pugnant acerrimè , sed ad Te oculos Meos dirigo.

Tu non cges auxilio , nec Ipse porrò, si Tu adsis, eguero, quo pati possim saltem, si non vincere.

*Si salute mea, & prosperis haud delectaris, cu-
me promptum in quodcunque de me vis fieri, cu-
jus sepe Iudicia à Filiis tuis ordiuntur.*

Ipsè nihil fiam ut Tu sis omnia.

*Tu me docuisti Nullum Regem salvare multitu-
dine Exercitus, Tu me potes servare Misericor-
diarum Tuarum Multitudine qui es Dominus
Exercituum & Misericordiarum Pater..*

*Subvenias mihi Domine undequaque oppres-
so, Tu meas partes suscipias, & non timebo quid
faciat mihi Caro.*

*Gloriam tuæ Iustitiæ in Adversis Meis, a-
gnosco. O glorificet se Tua Misericordia in li-
berando Me ab iis qui Animam meam per-
sequuntur.*

*Per peccata mea contra Te pugnavi, Tuus
subditus, & Te Gloria Tua Spoliavi, jure ergo
Tu optimo potes Me per subditos meos & spolia-
re Robore meo, & obscurare Gloriam.*

*Quin Te Monstres spes mea, & unicum Per-
fugium: Ne dicant Inimici mei, non est salus Ipsè
in Deo ejus.*

*Perfice gressus meos in semitis Tuis ut non mo-
veantur vestigia mea, ne nutent pedes mei.*

*Custodi me ut pupillam oculi, sub umbra ala-
rum tuarum protege me.*

*Insigniter ostende Bonitatem Tuam, tu qui ser-
vas dextra tua sperantes in Te, à resistantibus
Dexteræ Tuae.*

*Ab Impiis hominibus qui me opprimunt, & ab
Inimicis, qui animam Meam circumdederunt.*

*Vias vitæ demonstra, adimplebis me lætitia cum
vultu Tuo, delectationes in dextera Tua usque
in finem.*

II. De XIX. Propositionibus cū primum Regi exhiberentur, & iis quæ deinceps.

Quanquam plurima hîc postulantur, ta-
men si extrema sint ista quæ petunt, ju-
vat tandem cognoscere, quod *pretium*
ab Illis *Incolunitati meæ*, & *Paci Publicæ* indi-
citur, quæ quidem nunquam existimabo me
nimio posse *redimere*, modò id fiat sine *Con-*
scientiæ & *Honoris* jactura: Si non alias licue-
rit, eligam potius omnem illam Calamitatem
& Infamiam, quam mihi possint Inimiciissimi
vel optare, vel infligere.

Quædam ex his quæ *proponunt*, olim à Me
ultro Illis delata; alia sunt quæ faciliè possunt
concedi. Quod ad cætera, cū jam pridem
declaraverim Me illis salva *Conscientia* assen-
tiri non posse, haud æquum arbitror, ut di-
strictis

strictis Gladiis, & Injuriis *Belli* obtrudantur. Mirum verò, nullam aliam *Pacis* iniri posse rationem, quàm, qua *Bellum* mihi necesse est Animæ meæ inferre.

Multa hîc à me valdè *expectunt*, nil contra vicissim redhibent, quo, vel Honoris fiat grata commutatio, vel, quæ Illis jam indulserim, vel sim porro indulturus, aliquo saltem officio compensentur: In hoc utique Honori meo favent, quod mihi *Datoris* tantum partes (quod *Regium* quidem magis, & *Drvinum*) assignent. Revera, haud plura *flagitare* possunt, quàm ego *dare*; servem mihi scorsim modò Incommunicabilem *Conscientiæ* meæ Gemmam, nec illam à me cogar amittere, cujus damnum nihil unquam vel resarcire potest, vel restituere.

Quædam verò (quæ His rogare libuerit) ita mihi videntur omni prorsus *Ratione aliena*, ut, dum Ipse *Rationis* Compos sim, mirer illos potuisse consensum meum sperare: cùm hoc Ipsi ignorare non possint, nec cum *Rege*, nec *Christiano*, ut his omnino assentiatur, constare: Quod tot hætenùs donaverim, auget illis fiduciam, me nihil negaturum.

Multum in me valet (fateor) amor populi mei & *Pacis Publicæ*, at *Veritatis* tamen studium, & *Internæ* *Pacis* plus pollet.

Rogant enim hîc à me nonnulla, quibus si annuerem, non tam externa mea *conditio Regia* debilior redderetur, quàm afflicta *Conscientiæ* quies, quæ mihi est, & esse debet atque etiam
crit

erit, Deo favente, omnibus Regnis potior.

Quædam, quæ approbari forsitan alias à Rege possent, interest tamen aliquando & *prudentiæ* & *Honoris* ut quibusdam *Hominibus*, & quibusdam etiam *Temporibus* negentur, ne sic *omnia* concedens videretur *nil* ausus negare, nimisque aliis animum faceret, improba & inverecunda postulandi.

Vt verò generali adèò, & implicito consensu (*id* enim inter cætera *requirunt*) in *omnia* ab Illis allata, vel proposita adstringar, tam *cæcæ* esset penitus *obedientiæ*, qualis nunquam à libero homine speraretur, quam, cùm à *nullo* prorsus exigere debeamus, multo minus à Rege subditi, quorum unum quemlibet fieri potest ut *Prudentia* haud minus, quàm *Dignitate* antistat.

Idem enim prorsus videtur, ac si *Sampson* ille olim consensisset non in *manus* sibi solum colligandas & abradendos cincinnos, sed in *oculorum* etiam exclusionem, quo illi tutius *Philistei* illuderent; quod multò potius certè malebant, quàm mansuefactum in contumelias, & ludibriis opportunum statim perdere.

Porro hæc qualiscunque arrogantia quâ *omnem* mihi Negandi facultatem tollunt, Illos minimè omnium decere videatur, qui se *Humiles Meos subditos*, & demissæ supplicantes profitentur, in quo, satis se agnoscunt *Inferiores*, & consequenter obligari, responso ejusmodi, quod *superioris* sui Arbitrium vel *Ratio* dededit, etiamsi non integrè Satisfaciat, acquiescere.

cere. Cum penes illum fatentur Vim certe aliquam Rationis, & consentiendi ac dissen- tiendi libertatem, nimis stultè alioquin peti- turi, quod nec liberum negare, nec integrum illi foret concedere.

Quod si Jus illud mihi utrinque competat, (tùm qua *Ratio* jubet, ut *Homini*, tum, qua *Honos* proculdubio ut *Principi*) quantâ jam & quam immani injuriâ circumscribunt *Rationem* Meam intra unam concedendi necessita- tem quicquid ipsis rogare placuerit? Iphis, in- quam, quorum mens & sententia (in rebus utique ad *Honorem* & *Rationem* spectantibus) à mea forsan longius recedit, quam sint Fines nostri, & *Conditio* diversa; hanc enim Deus satis & Leges discriminârunt, cùm me *Regem* fecerunt, Illos *Subditos*, à quibus *opponi* mi- hi hæc verius, quàm *proponi* dicantur, quæ ita Regiæ Authoritati necessario *imponuntur*. Haud enim Principis sui quisquam *Rationem* astringere, & cancellis præfinire laborabit, nisi qui id sunul agit, ut vel dividat *Imperium*, vel in Illum usurpet.

Hoc verò, pro æquitate sua postulant, ut abdicato meo proprio Iudicio, eorum me Ar- bitrio totum tradam, atque adeò me Eum o- stendam (qualis à Nonnullis depingor) di- gnum scilicet, qui *Pupillus* eorum potius quàm *Princeps* audiam. Meo quidem ut non ita ingenio *arrogò*, quin lubens admittam ali- orum Consilia, ita neque tam penitus *disfi- do*, ut me, bruto quodam more, quorumvis

in dictata subijciam & Rationis in Anima meâ Imperio, & Coronæ Majestate subditis meis simul proditâ. Certè, nulla unquam vel Argumenti umbra est, quâ eorum cupiditati obtemperare persuadear, qui sic suam & aliorum libertatem in *Confessu* & suffragiis *Parlamentariis* vel Ipsi impugnant, vel ab aliis impugnari negligunt.

Adhæc, omnes qui istos norunt, probè sciunt, quàm Tyrones sint penitus in Re *Politica* plærique istorum qui hæc postulant, ut sanè, dum me septem insuper annorum experientia docuerit, quam benè vel se ipsos regere, vel, quam à me jam extorserint, potentiâ moderari valeant, omnium essem stolidissimus, & Fidei meæ commissi proditor, si remissas è Manu meâ *Rationis* & *Regiminis* habenas, in eorum statim traderem, qui jam pridem instar *Ichu*, præcipitanter ducuntur; & qui in *Summam* sedem insilire impotenter cupidi, plus multò *Phæthonta* quam *Phæbum* referunt: Omen Deus avertat.

Id utinam meminerint, se (ut optimè cum illis agatur) Sedere in hoc *Confessu Subditor* meos non *Superiores*; Consiliarios hùc vocari, non Dictatores. Ita enim *Rescripti* verba habent, ut *Consilia* sua proponant, non mihi parendi necessitatem.

Cùm hoc primùm ad me allatum esset, *Propositiones* mihi aliquas exhibendas, id peti expectabam, ut Leges Bonæ, vel jam longo tempore antiquatæ, vel incumbente morum

corruptelâ , oppressæ , in vim suam pristinam & vigorem restituerentur ; vel ut pravæ nonnullæ præter Legem *consuetudines*, & *Personales Abusus* tollerentur ; vel , quod Ipse forsan aut alii detrimentum Publico tulissent , resarciretur ; vel , ut æquæ mihi hujusmodi conditiones deferrentur , propter quas , (cùm illis cordi esse intelligerem Coronæ Meæ Privilegia) multo facilius inducerer ad iis Rogationibus acquiescendum , quæ ita populi Bonum spectabant , ut me non admodum minuerent , quem *Lex, Natura, Ratio, & Religio* primo loco jubent *servare* ; sine quo, impossibile est Populum meum (prout Muneri meo par est) *conseruare*.

Illud saltem sperabam , in iis quæ prave admissa fuerant vel in *Ecclesiastica* Re vel *Civili* , tam moderata futura *Reformandi* studia, vt *Fundamentum & Essentia* utriusque Regiminis integra & salva manerent ; haud verò ita utrumque conquassandum simul, & convellendum , nullâ prorsus ratione habitâ vel Legû jam obtinentium, vel Pietatis & Prudentiæ superiorû omnium *Conventuum*, vel Antiquæ & universæ Praxeos *Christianæ Ecclesiæ* , vel quæ ad Jura spectant & Privilegia *Singularium* : cum interim loco Illius , quod *abolendum* erat ; nil omnino *reponendum* curarent , quod vel prioris Instituti bonum *Finem* attingeret , vel *Defectus prætenso* suppleret , vel *Abusus* reformaret , vel , Cordatis hominibus satisfaceret , qui non verbis Phaleratis & mollibus , zelum

quendam singularem & pietatem crepantibus, ducuntur, sed id serio expetunt scire, quàm solidis Argumentis, & vivis rationibus tum *divinis*, tum *humanis*, tantarum *Novationum* præceps Impetus & Necessitas possit sustentari.

At in istis quidem *Propositionibus* animadverto hujus generis perpauca vel in hunc prorsus *finem*. Nil in Legibus *luxatum* quod hîc volunt *restitui*, nulla Juris alieni usurpatio abdicanda, nulla Justitiæ obstructio *removenda*, nulla omnino Injuriarum *Compensatio*, vel quicquam æquæ hujusmodi Reformationis rogatur, cui vel *Ratio* vel *Religio*, vel *Prudentia Politica*, vel Humanum quodcunque Argumentum ad annuendum impellat.

Quod vero ad summam eorum attinet, quæ diversis temporibus perhibita, nova maximè & difficilia videbantur, id demum perspexi, ea, quæ olim in Regno *seditiones* & Ecclesiæ *Schismata* habita ac legibus propterea obnoxia, jam eò usque fiduciæ pervenisse (vulgi scilicet clamoribus & auxilio præcipuè propugnata) ut non satis habeant, ipsa, cum *vanitate* sua, *novitate*, *confusione* tolerari, nisi hoc insuper requirant, ut Leges omnes contra Illos abrogentur, quin & Regimen Illud *extirpetur*, cujus Jura jam quærunt invadere.

Hoc ad summum eorum quæ petunt: Cætera ferè sunt chartæ *inceptæ* & supervacuæ, in quibus ista involvunt ideo, ut honestius paulo afferantur.

Mihi

Mihi vero haud perinde admirationi diversitas istarum aut detestanda novitas, cum nil sit adeo portentum, in quod aliqua Phantasia non pruriat.

Illud penitus obstupefco, quâ tandem ratione contingeret, ut Articuli istiusmodi sub *Vtriusque Confessus* nomine *Parlamenti* Anglicani exhiberentur, cum id certo affirmaverim vix esse quartam partem *Membrorum utriusque Ordinis* qui seorsum singuli & liberi tam perniciosas Mutationes in *Ecclesiastico Regimine* vel probare possunt, vel expetere.

Quin id etiam persuasum habeo, restare etiamnum in Majori Parte utriusque *Confessus* (modò *Libertas* illis sua & *Numerus* constet) eam *scientiam*, *Rationem*, *Pietatem*, & *Moderationem* æquanimem, ut ipsi satis discernant, quid recto rerum *usui abusus*, quid primæ *Institutioni*, *Corruptio*, quid ipsi *Regimini*, *naſſi Regiminis*, quid *Archetypo Exemplari*, posteriorum *errata*, & *mendæ* intersint.

Certè haud credibile erat, nullis ita vel tam levibus argumentis in contrarium adductos ita penitus renunciâsse omni legum quæ jam vigeant reverentiæ, vel pietatis Majorum Reformatantium, vel florentissimi priorum temporum Regni hujus & Ecclesiæ status sub præsentī illius Regimine.

Mira tamen nescio qua fatalitate, quid per absentiam, silentium, incuriam supinamque & stupidam credulitatem, (qua nimis faciles nonnulli, zeli omnia & Reformationis fūco

tinēta , ut sinceram pietatem agnoscere) abripi se utcunque patiebantur communi torrente, qui ex hoc (velut primo fonte) scatet *Populari Tumultu & Clamoribus* , unde haud mirum animos & vires crevisse nefariæ eorum sedulitati, qui omni arte & industriâ ex præsentibus diffidiis *Innovantia* sua consilia promovebant.

Hæc Propositionum *Agmina* (cum nec tantillum (meo Judicio) Rationis, Justitiæ, Religionis ex eorum parte militaret , ut quæ à Turbis & factionibus inchoata) jam nec solitaria incedunt , sed *alio* Militum *Agmine* sustentantur ; quorum istud utcunque contra Personam meam invaluerit, haud tamen à prioribus illis me expugnari patiar, ulterius quam causam video: non enim *Manu* hîc & *Número* agendum est, sed *Justitiæ & Rationum* ponderibus.

Enimvero , si uterque Confessus, pupillatu suo deposito, emancipasset se strenue ex hac Tumultuantium Patronatu (qui nil aliud prorsus sunt quàm Canes quidam venatici stantes aure arrecta ad eorum hortatus , qui cum Regni & Ecclesiæ perniciæ privatos suos fines & Consilia persequuntur) vel, si hoc mihi semel persuasum fuisset, esse hæc postulata ex pluribus eorum suffragiis , qui non minore *Libertate* utuntur quam *Iure* sedent; forte etiam iudicium meum suspicari poteram, si minus plene & alacriter ad eorum sententias accederem.

Supereſt enim mihi *Charitas* quâ credam
eſſe

esse aliquot inter Illos prudentes, quin & *humilitas* etiam quâ agnoscam me Prudentia eorum in nonnullis & egere posse, & uti oportere, cum hoc fine eos omnes ad hunc *Conventum* vocaverim: nunquam tamen illis concedam ita consummatam sapientiam, & ab erroribus securam, ut meipsum velim excludere: cum nemo prorsus sit eorum, cui incumbit, vel *Personam* tantam agere, vel illam *Fidem* liberare, vel eandem mecum *Fortunam*, & *Honorem* tueri: atque adeo nulli valent sine *Rationis* meæ concursu (qui non secus ac sol in Naturalibus necessariò hîc debet influere) ul- lum *Actum* *Perfectum*, & *Publicæ Prudentiæ Auctoritate* *vestitum* (quo Lex scilicet constituitur) generare unquam vel producere.

Mihi vero haud certius constat de iniquâ absurditate quarundum ex his *Propositionum*, quam illud valdè exploratum habeo, nequaquam hîc libera fuisse, & conjuncta *Vota* Majoris eorum Numeri qui hîc jure sedent, & suffragantur.

Plurimæ enim ex istis, specie licet *Reformandi* prælatâ, *fermentum* illud *vetus* redolent, eorum scilicet *Novatorum*, qui sub duobus *Decessoribus* Meis, Principi simul & Parlamento negotium faceiebant, & subinde minabantur: quo, licet vulgus statim Morbum haurire potuerit, haud ita frequens unquam infecta fuit Nobilitatis Massa, cæterique ex Equestri ordine, atque adeò haud ita derepentè poterat in Majorem utriusque *Domus* partem il-

labi, ut sic unanimi voto conspirarent tot enor-
mes, & plenas periculi in *Ecclesia* & *Regno* No-
vitates, omnes Praxi suæ, Judicio, Educatio-
ni adversantes invchere.

Neque vero me fugit, adscitos in hunc Or-
dinem plurimos impetu & studiis Popularium:
quorum nonnulli nil ardentius sitiebant, quàm
ut offensas quas in Me vel Aulam Meam, vel
Clerum conceperant, acriter omnes ulcisce-
rentur: nulla tamen ratio permittit, ut immen-
sam hanc & subitanam *Novandi* cupidinem,
ultra quàm Paucis Illis imputein, qui se Tur-
bâ hac *Mulicipiti* & *Multimanâ* armârant.

Eadem interim me Ratio hortatur, Hono-
risque simul & Incolumitatis Respectus *Eccle-*
sie & *Regno* debitæ, ut ejusmodi mihi *buccellas*
oblatae lente prius *manducem* quàm in *Sto-*
machum demittam: Sin conscientiæ meæ *an-*
gustia impediatur, quo minus eâ quâ alii facili-
tate deglutiam hos in Deum & homines sacri-
legii & Injustitiæ *Camelos*, nulla causa est cur
expostulent haud æquè vastum mihi *guttur* ac
illis patere; Id Deo juvante fixum manet, nul-
la vel perturbatione, vel pervicaciâ, vel con-
tradicens libidine, vel inani *Negative Vocis*
ostentatione ita transversum actum iri judi-
cium meum, ut sim *voluntati* meæ obsequu-
turus, quicquam unquam negando, quod *Con-*
scientia mea & *Ratio* negare vetuerit.

Contra, nulli unquam rei ultrâ assentiar, ni-
si in quantum eâdem *Ratione*, *Iustitia*, *Honore*,
& *Religione* persuadeor, futurum in Dei Glo-
riam,

riam, Bonum *Ecclesiæ*, *Populique* salutem & Pacem.

Satisfacere quidem conabor *Parlamento* meo & *Populo*, sed ut ulli unquam *Factioni* quantumvis potenti gratificer, nec metu subigar nec adulatione. Hoc enim esset, detrimento Corporis, morbum alere.

Cæterum, licet fides multorum, & prudentia deterreantur, quo minus liberum illud mihi & fidele Consilium (quod & possent alioquin & vellent, & quo carere jam possum, impertiant) nemo tamen efficiet, ne Sapientiam implorem *Admirabilis Illius* *Consiliarii* qui & optima dictare potest, & cor meum ad obsequendum inflectere.

O Tu Prima & Æterna Ratio, Cujus summa Sapientia omnipotentia armatur, instrue Famulum Tuum clara primùm patefactione Veritatis, Rationis, Iustitiæ in Intellectu Meo, deinde sic voluntatem & adhærendi propositum confirmes, ut nullo terrore, vel injuriis, vel quacunque vi adhibita, cogant me Inimici mei in eas unquam Regulas peccare, quas tu per eas Conscientiæ Meæ implantavisti.

Non me ideo Regem fecisti, ut minor essem Homine, nec auderem Etiam meum & Non prout causam video, profiteri, quæ libertas nec vel Infimæ, Creaturæ denegatur, cui vel usus Rationis inest, & facultas loquendi.

Mihi ergo soli in crimen cedit, quod in aliis ve-

racitas, & Constantia laudabilis.

Vides (Domine) quàm pravis studiis, & quàm iniquitate illam mihi Regi suo libertatem negant, quam Tu omnibus dedisti, quamque ipsi periuriter sibi vendicant, cum sint ita valde solliciti, ne in minima quaque parte Privilegia sua laedantur.

Ad te supplex confugio, qui solum Regulam non errante ducere nos potes & dirigere per ambiguos Labirinthos cogitationum nostrarum, & quæ ab aliis difficilia proponuntur, quæ, non sine causa, suspicor ultro mihi objecta ut laqueos, ut, seu assenserim illis, seu negaverim, iis usque angustius constrictus hæream, quæ animæ meæ insidiantur.

Dirige Domine in conspectu tuo viam meam. Ne vitiosi mei affectus & perturbationes divertant illa unquam aut obnubilent, quæ à sancto tuo spiritu suggeruntur.

Sit Gloria Tua, finis meus: Verbum Tuum Regula Mea: & Tua fiat Voluntas.

Omnibus placere non possum; quibusdam placere nil moror. Fælix eo sim, ut tibi placeam; haud magnopere metucendum, si cui alii displicuero.

Tu qui Mundi Sapientiam stultitiam facis, & comprehendis in Consiliis suis qui sibi Sapientes videntur, me veritate tua Efficias, in Honorem Tuum, Regnorum Meorum Bonum Publicum, & Animæ meæ salutem satis sapere; atque haud ero valde sollicitus quid à Mundo existimer vel in quo Numero habear.

Quo mihi minus prudentiæ velint tribuere, eò magis demonstrabitur tua me Sapientia gubernans,

nans, dum nil dignum concedi pervicaciâ aut affectu denegem, & nil etiam quod merito negari debet, metu hominum concedam, aut adulatione.

Ne me in crimen illud patiaris vel infortunium labi, ut (vel sponte, vel temere) cujuscunque hominis Consilia Bono Publico injuria promoveam, dum assensu meo rata faciam.

Sed nec moroso unquam & perverso dissensu, obstem Bono Publico, aut fraudem faciam.

Dones me illa Charitate humili, ut eorum etiam sequar Consilia cum expedire in Publicum videantur, quorum in me animi benevoli perexigua argumenta reperio.

Tibi juxta facile est honestis erroribus benedicere, ac fraudulenta consilia dissipare.

Cum de omni verbo malo & otioso ratio reddenda sit ad tuum Tribunal, fac (Domine) ut summa prius curâ adhibita prodeant hæ Sententiæ meæ, & Declarationes solennes ut quæ sint maxime in Publicum vel Bonum, vel Malum valiturae.

Quo minus isti quid petant cogitaverint, eo impensius me facias quid respondeam, sollicitum.

Sint licet graves Meæ, & populi miseria, & pax omnis futura gratissima, nunquam tamen permittas (Domine) ut vel minimo Conscientiæ impendio, vel illas unquam effugere, vel hanc velim comparare, cum Tu meritiò plus Illius, quam ego Dominus.

12. De Rebellionē Hi- bernica.

Motus illi in *Hybernia* tam repentini erant & tanto impetu, ut difficile sit vel Principia eorum discernere, vel præcipitatæ jam Rebellioni remedium applicare.

Revera *mare illud sanguinis* summâ illic sævitiâ & immanitate fusi satis est in æternum obruendo omni simul calamitate & dedecore, quemcunque Deus deprehenderit vel maliciosum Authorem, vel omninò Incensorem extitisse.

Accidit verò mihi infælicissimè, ut hinc etiam quorundam Malitia in me telum arriperet, qui cum satis impudenter mihi quidvis imponere parati essent, hâc libenter sunt usi *occasione sanguinaria* quò me illâ aspergerent, cum id facinus esset proculdubio à quo Ipse maximè omnium abhorreere debeam, ut pleno in Deum sceleris, in me, perfidiæ, & in subditos ita exitiali.

Ægrè tamen ferebant nonnulli, parum sibi fidem adhibitam affirmantibus, quicquid ab
Hyber-

Hybernicis perduellibus actitatum, me Conscio saltem fieri, si non meo *Mandato*. Qui sic me calumniantes satis prius edocti erant haudquaquam novum esse subditis meis non solum absque *Mandato*, sed etiam contra Imperium meum, tum personam etiam pugnare, jactantes interim, se hoc Mea Authoritate, & pro mea incolumitate suscipere.

Vtinam Populo *Hiberniae* nihil esset quod ex istorum exemplo allegaret, quorum certè major culpa est, quàm *Protestantium* doctrina magis omni in Principes Rebellioni, quàm *Papistarum* adversatur. *Recta* sit quantumvis *Intentio*, nec scandalum excusabit, nec exempli contagium.

Sed hoc Illis frequens. Qui officium in me suum neglexerit, mihi statim vertit vitio: hunc mihi semper honorem Hostes mei detulerunt, ut multū infra me censuerint modicas Injurias, in quibus scilicet haud satis clara mei specimen edatur, vel quid pati ab illis possim, vel, quid Illis *ignoscere*.

Exquisitâ ergo virulentiâ, *Calicem* meorum Afflictionum *Felle* & *Aceto* Falsitatum & Ludibrii miscuerunt, inter alia mendacissima illud etiam objectantes, unde maximum in me damnum & infamia redundavit: quod eâ faciunt causâ, ut cum facinorum ejusmodi (quod omnis Ratio, Religio, & Politica Prudentia detestanda mihi maximè jubeant) particeps credar, tanto barbarus, magis & inhumanus coram Mundo appaream.

Mon-

Monstrum nempe quoddam *Cyclopicum*, cui nil aliud in *cibum* & *potum* sufficiat, quàm *Caro* & *Sanguis* Meorum Civium; cum quibus ut agatur prosperrime, plus certè in Rem meam conducit, quàm his expedit hominibus omnia turbare: qui revera rem suam agere nisi in turbidis Temporibus non possunt, & tum demum callidissimè se egisse arbitrantur, cùm infælicium eorum eventum (quibus ipsi oblectantur maximè, & non minima Causa extiterunt) invidiam in alios transtulerint.

Sanè ita prudentiores arbitrantur præposterum illum rigorem, & iniquam ultra modum severitatem quam nonnulli præ se in *Anglia* ferebant, haud minimum his *fomitem* subjecisse, dum superiores irarum *scintillas*, (queis non deerat in *Hybernia præparata* Rebellioni materia) in horribilem illam *flammam* excitârunt: cum, satis jam exacerbatis animis, accedente desperatione, & ad cæteras graves molestias Extirpationis terrore, haud difficulter irritarentur ad apertam defectionem satis per se prompti in violenta erumpere, tum Religionis suæ quibusdam *Maximis* incitati, tum naturali libertatis desiderio, ut à presenti se iugo eximerent, & futuræ asperitati obviarent, quam imminere sibi clarè perspexerant, ab avaro eorum zelo & iniquissimo furore, qui id multum pro Veritate Religionis suæ facere existimant, si non aliam præter suam patiantur.

Deum

Deum testor, me quemadmodum verè possum *lavare Manus meas in Innocentia* quod ad crimen hujus attinet Defectionis, ita lavare etiam posse & *lachryms* ex tristis sensu meo, cum sic diffusam viderem, & omnia vastantem, idque eo præsertim tempore, cum propter dissidia, & suspiciones in *Anglia*, essent potius homines de Salute sua, & quos hic fines agitabant, solliciti, quàm de iis suppetias ferendo, qui inhumane quotidie in *Hybernia* trucidati: quorum *sanguis* & *lachrymæ* satis quidem per se fuissent, si non omnino *extinguendis*, at suffocandis paulisper & reprimendis Civilium discordiarum *faculis*, quas ita sedulo nonnulli spangebant.

Vtinam tristis hæc *Hyberniæ* conditio nemini minus quàm mihi doluisset: ultro illuc deposcebam proficisci, sed timebant nonnulli, ne vel unum Mihi esset Regnum tranquillum: aut id saltem dedignabantur, *Inferiorem Me Scopum* ferire, aut Internecionis Meæ Gloriam aliis concedere. Acceperant modo quæ proposueram, fuisset proculdubio nec tam gravis Ruina, nec tam diuturna Calamitas, nec Remedia tam penitus deplo-
rata.

Proximum ergo, ab ipsis Rebellionis Illius Authoribus, Eorum crimen est, qui, vel per domesticas seditiones obstabant, ne mature occurreretur huic Malo, vel Auxilia intervertebant, vel ipsos postremo Rebel-
les

les ad desperationem agebant extrema omnia minantes, non iis duntaxat, qui prima Belli Hujus Capita, & Faces fuerant, sed ipsi Genti Universæ; obstinati, omnes simul, viros, fæminas, infantes, *Germen & Radicem* perdere: nulla eorum ratione habitâ, quæ argumenta plerunque in Misericordiam valida, quæque à propriis pectoribus suggesta satis audiunt illi Victores, quos non omnis Humanitas deseruit, ne sæviant videlicet in Illos, quos è facie miserabili agnoscas plus à malis suis propriis, quàm malitiâ stimulos; vel qui sexu aut ætate imbecilli nec contra manum levare, nec inter *dexteram & sinistram* distinguere potuissent. Quo quidem præpostero, & minimè omnium Evangelico zelo illos potius imitantur à *Scrutore* nostro reprehensos *Discipulis*, qui, quòd à paucis exclusi aut neglecti fuissent, haud mitius quam Igne cælitus totas Vrbes hausturo, vindicandam hanc Injuriam censuerunt; vel Illos filios *Jacob* à Patre cum execratione increpitos; cum illa potius aspera & extrema optarint, queis ad præfractam desperationem redigantur homines, quàm moderata remedia adhibere, qualia essent, nonnullos in exemplum castigare, alios veniâ supplicantibus oblatâ, armis exuere & in posterum tutos præstare à Gentilium suorum furoribus, qui eodem secum flumine natate recusantes prompti nimis essent submergere.

Est

Est autem quoddam *Zeli* genus cui clemens æquanimitas *Tepor* est, quique immānem se haberi, quā frigidum malit: quamquam crebro etiam hi homines (quicquid simulant) pluri *pellis* suæ causā ursum, quam *malesicii* occidunt, cum sit his *præda fisci* charitate illā potior quæ aut vitas conservat aut sanat errores.

Cū ergo in *Hibernia Protestantibus* prævalente effectorum hostium numero oppressis & novā indies strage cumulatis omnia auxilia vel negata essent, vel interclusa, id mecum sedulo agebant, & enixe hortabantur omnes ferè in illis locis *Protestantium* primarii, ut Armorum aliqua cessatione facta spacium illis respirandi efficerem, sine quo vix posse credebant absque miraculo quæ superfuissent reliquias servare. Deus novit quam tenero animo, & quā sollicitè hoc negotium curaverim, idque per viros *Honorabiles* & spectatæ integritatis, ut nec *Rebelligis* cresceret audacia, nec qui in officio manebant *Protestantium* fides & patientia frangeretur.

Cum vero hoc commodissima (qua licebat) ratione, in hâc rerum angustia, & difficultate perfecissem, jam mihi nova de integro subeunda infamia, quod non passus sim perduelles exiguum illud quod erat reliquum *Protestantium* devorare.

Arbitrabar quidem & meritò, spacio hoc & mora Belli, haud ita quicquam accessurum Perduellium partibus, quam Saluti & Paci *Protestantium* tum in præsens, & in futurum consultum: quod proculdubio fuisset, si durante *Induciarum* tempore, cordi magis nonnullis fuisset afflicta *Hybernia*, quò illa studia deponerent, quæ tam impensè promovebant, qui dexterius multo *Sanguinem emittere*, quam fluentem *sistere* callebant.

Vt ut verò sinistrè nostra omnia accepta fuerint, (in quibus (nescio quomodo) procliviores sunt homines quod falsum & deterius est credere, quam, quod verum & bonum diligere) ut nullum supra me Iudicem præter Deum, agnosco, ita magno mihi solatio est, quod ad Illius *omniscientiam* appellandum habeam, qui non ideo *Innocentiam* mihi aufert, quia, ut olim Sancti sui *Iob*, *Patientiam* meam hætenus experitur.

Satis mihi abunde est, si conscientiaæ meæ prospiciam, fidemque meam in *Commisso*, ut Regi, liberem: quod ad illa convitiolorum examina, quæ ex ore quorundam & pectoribus, non secus ac fumus è fornace & scintillæ evomuntur, vix iis vacat attendere, nedum prolixis Apologiis satisfacere conari, illis præsertim hominibus, qui Abyssus Improbitalis suæ conscii, ægre quenquam seip-sis minus Improbum agnoscunt.

Regium est, benè facere, malè audire, Illud faciam modò, hoc feram libens. (Deo gratias ago) patienter audire possum etiam quæ mihi affingunt Inimici deterrima. Spero quoque me plus boni facturum, quàm aut merentur Isti, aut cupiunt.

Olim (credo) manifestum fiet, eos qui cætera mea Regna turbare cæperant, reos esse magnam partem etiam horridi istius in *Hybernia* cruoris, si non quâ primo fusi, at quâ tardè repressi.

Quem certè (quicquid ipsi dicant vel sentiant) non aliter accipio, quàm è venis meis haustum tantum sanguinis, cum nemo prorsus, sat scio, plus hâc effusione debilitetur. Quanquam verò infatiata sit hominum sævitia, spero Dei misericordiam Justitiæ Ipsius aliquando dicturam *sufficit*, & Civilium Bellorum *Gladium* in vaginam suam recondi jussuram, cum misericors Illius Justitia non perniciem nostram velit, sed Medicinam: ut sit scelerum diminutio, non gentis excidium.

Prevenias nos (Deus Meus) repetitis tuis Misericordiis, quæis Ego & Populus Meus sumus valde abusi, nec, ut unquam restituantur, mereri possumus.

Vides quanta inter Christianos immanitas sub Religionis specie exercetur, quasi Christianis

stianis esse. non licuerit, nisi nos sic mutuo crucifigeremus.

Quia virtutem Tuam non dileximus, nec charitatem exercuimus, Tu spiritum Erroris & Acerbitatis, Mutuique & feralis odii inter Nos exoriri permisti.

Ignosce (Domine) in quo peccauimus, & quæ perpessi sumus, sanctifica.

Qui per ingentia peccata cecidimus, liceat ex pœnitentia resurgere.

Ne tibi parvæ videantur quas Ego & Regna mea ærumnas pertulimus, sed peccata nostra reddas conscientiiis nostris qualia in speculo Iudiciorum Tuorum exhibentur, conspicua: haud enim parva delicta tam atrociter soles castigare.

O ergo pro magnarum Tuarum Misericordiarum multitudine, ignosce peccatis nostris, & Iudicia Tua removeas vehementer multa, & gravia.

Premant tamen Nos usque peccata nostra, gravius faxis quàm Iudicia, fac nos magis in resipiscentiam, quàm in liberationem gestire; Da nobis inprimis pœnitentis Conscientiæ pacem, & tranquillitatem deinde in Coniunctione Regnorum.

In servatoris nostri sanguinis Mari, obruas precor peccata nostra, & per Rubrum hoc nostri sanguinis Mare, ad stationem aliquam Pietatis, Pacis, Affluentis perducas.

Vt pro Publico Meo Munere, quo omnes contingo, Populi mei perpeffionibus confocior, ita
faxis

axis eo sensu eorum efficiar, qui Christianum Regem deccat & Patrem Populi Amantissimum.

Probra illa & injustæ in me sparsæ calumniæ, sint mihi lenis instar spiritus qui miserationem meam accendat: Da prunas ardentes charitatis super caput eorum coarctare, ut ab illis colliguescant qui malitia aut crudeli Zelo acti vel accenderunt has flammæ, vel extinguere vetuerunt, quæ sic tria mea Regna devastarunt.

O subvenias & liberes miseros illos in Hibernia Protestantes quos tu hætenus servasti superstites.

Et duc eos in semitis salvificæ Tuæ veritatis qui aut inscitia sua aut errore perniciosi his Dogmatis & perduellionem spirantibus imbuuntur, atque hæc interim agentes tibi obsequium se credunt præstare.

Sit tuæ Manus Iustitiæ contra Illos, qui malitia sua & virulentia vel excitarunt Bella Illa sæva & immania, vel illis fomitem dederunt.

Tu qui non amas perdere cum nocente innoxios, & errantes pariter cum malitiosis; qui misertus es Niniveh propter multos infantes, ò ne totam stirpem Populosæ hujus & deceptæ Gentis objicias eorum furori, quos avaritia sua facit crudelēs, nec iracundiæ vehementer feroci atque adeo justè execrandæ.

Serves, (si voluntas tua fuerit) etiam in media severæ tuæ Iustitiæ fornace, semen Posteritatis Misericordiæ Tuam laudaturæ.

*Et age mecum non secundum injusta hominum
oppro-*

opprobria, sed secundum innocentiam manuum
mearum in conspectu Tuo.

*Si concupiverim omnino, vel delectatus fuerim
in hac die calamitosa miserabilium mihi Regno-
rum, si non serio laboraverim, & huc omni studio
incubuerim, ut sanguinolenta hæc dissidia quoquo
modo prevenirem, vel componerem, tum sit ma-
nus Tua contra Me, & Domum Patris mei. Vides
(Domine) satis mihi inter Homines, hostium extare,
& propterea nec opus habeo, nec revera audeam
ita mihi, & Meis imprecari, ni mihi testis esset
Integritatis Conscientia Mea, quam Tu (Domine)
satis nosti, nequaquam tamen merito meo,
sed misericordis tuis confido. Parce Domine, ac
ne irascaris in æternum.*

13. *De Scotis in Angliam evocatis, & eorum Adventu.*

GEntem Scotorum præter illa (cum Patre
meo sælicis memoriæ Communia) Na-
turæ, Dominii, Beneficentiæ vincula,
multis etiam recentibus beneficiis devinxe-
am; nonnullis inter eos acribus viris & indu-
striis

striis eòusque indulgens, ut viderer plus illorum hominū *desideriis* quàm vel Rei meæ propriæ, vel *Honori* consulere: At jam video, è Regiâ munificentîâ *audaciam* nonnullis crescere ultra fines *Modestîæ* & *Gratitudinis*, *agendi simul* & *flagitandi*.

- *Charitas* mea vetat & *Lex illa Pacificationis* ne in superiora respiciam, in quibus, procul à me absit, ut ingratitude cujusquam vel inconstantia in pænitentiam eorum adducar, quæ in Publicum Bonum concessi. Faxit Deus ut in bonum cedant.

Ut verò denuò in *Angliam* Pars Illa cum exercitu rediret, nullam aliam ob causam, nisi ut Ecclesiam *Nostram* ad Novam Illam *Suam* formam cuderent, certè haud minus iniquum videtur, quàm, erga se fuissent arbitrati, si hinc eadem in Ipsos tentassemus.

Aliud vero quod hîc agerent, nunquam sci- vi, (missis illis vulgaribus *Religionis* & *libertatis* nugis) quàm ut exemplar suum *Presbyterale* ita recens formatum, firmitus hac ratione efficerent, cum à nostra deinde Ecclesia (vel *sanguineo Charactere*) describeretur.

Quod *Consilium* eorum & *Finis*, an satis *Divinæ Justitiæ* tam violenti *Medii* usum approbaverit, eorum Conscientiis relinquo, qui hujus *Medii* calamitates experti, nondum *Finis* optati beneficium, vel in Hoc, vel in Illo Regno perceperunt.

Multi enim hic nodi occurrent, & non levia ubique offendicula, quæ impediunt quo
minus

minus Ista (cui sic plauditur) tanquam unica esset iusta *Reformatio* , *Disciplinæ*que & *Regiminis* recta *Constitutio*) ita securo pede transeat , quo in *Scotia* dudum pervagata est , & quod nonnulli etiam in *Anglia* crediderunt futurum , cum tot è clero *Anglicano* seu *levitate* , seu *irâ* , seu peiori aliquo *affectu* incitati , deserta sua pristinâ in *Episcopos* fide & obsequio , ad *Presbiteratum* omnes circumagerentur.

Mihi quidem ita videtur , esse hoc *Hominum se quærentium* & in quos *privati affectus* plus pollent quàm *Zelus* verus , & pia *prudentialis* ut aliquod exterum Regnum vel Ecclesia ea aliis remedia præcipiat , quæ Ipsi cum *successu* magis , quàm cum *laude* usurparunt ; haud interim secum reputantes , idem sæpe medicamentum pro diversa corporum temperatura , diverso modo operari , idque alium *sanare* , quo alius *occiditur*.

Sed nec ullos in Ecclesiæ *Anglicanæ* constitutione ita *malignos humores* vel sic tenaces compereram , ut non *Pharmaco* multo mitiori , quàm vi *Armata* *pellerentur* : Neque sane ita congruum videtur *Piæ Reformationi* ut sic se *Gladio incidi* , & quasi *exasciari* permittat , sed ut legitimis & æquis *Disputationibus* poliatur , eorum scilicet ad quos lis hæc spectat maximè , nec vi ullâ , sed *Ratione* expugnandos.

Id vero isti agebant, ut *Disputationem* potiùs omnem præciderent, quàm æquam ullam & Rectam procurarent. Hoc enim antè statuerant omninò, clerum *Angliæ* ad *Scoticum* Instar conformandum, quàm vel unquàm audiretur quid vel Illi in causa sua, vel contra ipsos essent dicturi.

Æquior utinam fuisset procedendi ratio. Certè *samæ* suæ meliùs consuluis-
sent (qui hæc tantâ vi urgent) tùm aliorum *Conscientiis*, queis, non æquè dubia sua expedire idonei *Militēs* in acie pugnantes, quàm in docta & libera Synodo disputantes *Scholastici*.

Si quidem in Re Religionis, ex maximè veritates in Judicia & conscientias nostras valent, quas secularis violentia minimè omnium obtrudit, quæ veritatem præjudiciis infirmat & nullâ prorsus ratione usurpari debet, nisi, cum omnibus ad rationaliter evincendum frustra mediis adhibitis: jam, cum excusari non possit ignorantia, pervicacia meritò castigatur.

Id quod nulla charitas suspicetur de tot piis & eruditis *Ecclesiasticis* in *Angliæ*, qui cum semper educati fuerint *Episcopali Regimini* conformes, haud ita facile existimentur antiquæ suæ sententiæ, & Praxi renunciasse, hoc solum argu-
F mento

mento persuasi, quia sic parti *Scoticæ* col-
libuit, se cum simili sibi in *Anglia* Factio-
ne conjungere, ut summâ ope & viri-
bus Ministros omnes (velut *oves*) in ean-
dem *Presbyteratus* causam compellerent,
certialias vel eos perdere, vel ad cutim
usque attondere gregis sui beneficio de-
stitutos. Quod si etiam probari pos-
set *Presbyteratum* hunc *Scoticum* unicum
omnium Ecclesiarum Regimen fuisse
à *Iesu Christo* institutum, vix tamen, &
ægrè credo probaturos, *Christum* un-
quam in mandatis dedisse vel his *Ipsis*
Scotis, vel alii cuiquam è Subditis meis,
ut in quocunque Regno meo sine meo
Consensu, mero *Gladii* jure, erige-
retur.

Satis patet in Euangelio quantam *Chri-*
stus Ipse & *Apostoli*, Illis, sub quibus de-
gebant, Principibus Reverentiam & ob-
sequium præstabant: An vero Ipse vel
Illi, *paritatem* hujusmodi *Presbyterorum*,
eâ quâ *Scoti* isti conantur, ratione, insti-
tuendam unquam præceperint, extra
omnem (opinor) controversiam est.

Etenim si in tali *Suprematu Presbyterat-*
us à *Christo* institutus fuerit; ejusmodi
plane institutum est, quod est cæteris
Ejus omnibus diversum. Imò, primus
omnium & solus *Christianismi* Articulus,
qui tanto sanguine Christiano plantari
& ir-

& irrigari necesse habuit; in quo quicquid unquam effusum est, fuit cursu longè contrario primis illis *Christianismum* & *Episcopatum* plantantibus, qui hoc sanguine suo patienter fuso, non aliorum profuso peregerunt. Nimis vero istud homines sapit, parùm *Christi*; cuius nulla omninò *Institutio Ambitionis* aut *Avaritiæ* stimulis vel initia sua debet vel incrementa, cùm utriusque hîc vehemens suspicio.

Nîl tamen aliud afferebant hi *Scoti* quod alicujus momenti videretur, quoties me vel Armis *urgere*, vel per Delegatos *suadere* conabantur, (serio subindè obtestantes, mox, pio suo more minantes) quàm hoc unicum & præcipuum, Magnam jam necessitatem incumbere constituendi in *Angliâ Presbyteratus* ad vitandas scilicet futuras Belli misérias, quod nonnulli hoc fine inchoatum, necessitatem sibi fecerant persequendi.

Rogo jam quid obstabit (si huic sententiæ & exemplo acquiescendum) quo minùs omnes *Sectæ*, *Schismata*, *Hæreses*, *Numeris* modò & *Viribus*, & *Opportunitate* instructa) eâdem prorsus violentiâ *Insanias* suas erigant passim & stabiliant. Et tamen hæc *Presbyterales* odiosè exagitant, & omni modo cœr-

cenda æquum putant : cum revera id cordati homines & docti censeant, nulla *Schismatis* & *Sectæ* manifestiora indicia quam in hoc genus *Presbyteratu* ostendi, tum, quòd secus sit ab Antiquo & jam maximè universali Ecclesiæ Regiminie, tum ab ipsis etiam in Ecclesia *Anglicana* Constitutis Legibus, quæ nondum sunt abrogatæ, nec à me unquam abrogandæ, ni argumentis melioribus Ratio- nis pariter & Religionis edocear, quàm quæ è *perâ militari* depromenda.

Deo eventum relinquo, qui ubi semel opinionum stultitiam, & impotentiam Affectuum sustulerit, multitariam potest instillare illas Veræ Rationis, & pacificæ Prudentiæ regulas, quæ supernè descendens, ad Dei *Gloriam* maximè, & Ecclesiæ *Bonum* contendit : quibus me conscientia mea obligat eò curâ impensiori, & sollicito magis zelo attendere, quantò cætera Republicâ Ecclesiam, *Christi* *Gloriam* meâ *propriâ*, denique Salutem *Animarum*, omni *Corporum*, & *Facultatum* conservatione duco potio- rem.

Nefas interim (meo iudicio) & improba præsumptio, ut ulli omnino mortales, in *Ecclesias* meæ fidei, & tutelæ concreditas, *Formas* has suas & fabricas, suo fictas arbitrio, & ad fines suos accomo- datas *vi & armis* conentur inducere, nec
con-

consensu meo impetratâ, nec vel Mea, vel aliorum conscientiis ullâ vi Rationum expugnatis.

Quod ad cæteros Illos Turbidos Motus, qui nec *hominem* nec *Christianum* nec *fidelem* *subditum* deceant, nullius apud me unquam momenti erunt, vel ad *confirmandam* mihi Religionem, vel quacunque in parte *labefactandam*: nec arbitror futuros apud quenquam alterum, qui saltem norit quid sit Religio, & quàm abhorreat factionibus, quibus machina una & Organum, Vis est: *belluarum* arbitratrix non *hominum*, nedum *humilium Christianorum*, & Subditorum Fidelium in re præsertim *Religionis*

Sed ita inflari plærique faciles, & magnificè de seipsis sentire, ut sint parum solliciti. quid in Dogmata sua & placita impendant, maximè si spes aliqua lucri ostendatur, quæ cætera damna, & pericula compensent.

Haud vero magis sum offensus *Scotorum* Armis, qui sic Regnum meum, me invito intrabant, ruptis omnibus *officii*, & *gratitudinis* vinculis, quàm sum illos hîc nostros admiratus, potuisse scilicet in tantum Divino Auxilio diffidere, qui ita *Dei causam* venditabant Populo, tanquam certâ *Revelatione* Divina confirmati, ii præsertim, qui jam satis superque in-

structi erant Armis Civium, & apparatus Bellico, quibus & in Mari *Classis* mea & in Terra *propugnacula, Arces, Præsidia*, & tot *Urbes* munitæ supererant.

Illud potius hinc colligo, homines ejusmodi, queis suspitio est causam suam & consilia haud ita posse coram Deo probari, nunquam satis se arbitrari humanis Viribus instructos, ut hoc opus suum, quantumvis popolare, perficiant. Valde enim muniri opus habet quod nec *Religione*, nec *Lege* defenditur.

Ea tamen plærunque Inconstantia violenta consilia comitatur, ut quos alii summo opere in auxilium sibi accersunt, alii statim pertæsi cum fastidio quodam, & nausea eiciant, quod illi firmum sibi postea sperabant, & in perpetuum figendum, accedente *Scotorum* Influentiâ, id hi penitus repudiant & aspernantur, & una pariter totam *Scotiæ* Ecclesiæ Disciplinam & Regimen, uno opere irrita facientes illa magis *onerosa* quam *Amica* auxilia. Poterat enim Ecclesia *Anglicana* (si ita visum fuisset,) & Veritatem Reformati Regiminis, & Disciplinæ (si defuisset) foelicitatem, multo minoris conciliâsse, si vel optimos in *Europâ* Theologos suo sumptu invitasset in plena & *Libera Synodo* consulta-

sultaturos ; quod me libente & cupido facturi essent , ut sic rebus sine studio compositis , satisfactum magis omnibus foret , & diuturnius manerent stabilita.

Sed omnino aliter fieri non potest , quin patefaciat se tandem Divina Justitia , & hominum fatuitas , per prætextus illos omnes & Religionis velamina , quibus improbi Politici arcana sua consilia involvunt ; frustra enim speratur , inædificari pietatem his Fidei in Principem & obsequii Ruinis. Nec durare diu possunt istiusmodi Molitiones , cum versuram Fidei suæ faciant subditi , ut quæstuosius Religionis artificium instituant.

Cæterum , ut pars optima in *Scotia* me nunquam deseruit , ita nec pluresque eorum (credo) tam longè à me discessisse , & instar *prodigi illius* omnem in me amorè & reverentiam *consumpsisse* , ut de reditu eorum desperem , cum , præter illa Naturæ & Conscientiæ (quibus omnes tenentur) vincula , ratio illos & prudentia docebit , etiam rem suam sic melius stabiliri posse , si Coronæ fidi permaneant , quàm , his populi partibus ita in præsens Commodum obsequentes , ut Salutem meam & Honorem negligant omnino , vel prodant. Quanto

minùs interim causæ est credendi Homi-
nibus, tanto magis me Deo appli-
cabo.

*Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt; de
necessitatibus meis, erue me.*

*Dirige Servum Tuum in semitis piæ illius sim-
plicitatis quæ omni aliâ Politicâ præstantior,*

*Libera me à complicatis eorum viribus, qui-
bus tantum inest serpentinæ astutiæ, ut innocen-
tiam Columbarum obliviscantur.*

*Etiam si manus ad manum fuerit, non præva-
leant in animam meam, in Conscientiæ meæ &
Honoris proditionem.*

*Tu (Domine) potes inflectere utriusque par-
tis corda in utroque Gente, quod fecisti olim ho-
minibus Iudah & Israël ut eo David resti-
tuerent fidei ardore, quo illum nuper levitate,
& impetu fuerant persecuti.*

*Custodi mihi Amorem Veritatis & Rectitu-
dinis, nec desperabo de Subditorum affectibus in
Me quandoque redituris*

*Tu maria exundantia reciprocari, & retro
cogis concedere intra fines à Te præstitutos*

*Deus Meus In Te confido, ne erubescam, ne
irrideant me Inimici mei, non gaudeant super
me, non de me jubilent.*

*Confundantur omnes iniquæ agentes superva-
cui, revertantur quærentes animam meam.*

*Integritas & æquitas custodiant me, quia Te
exspecto Domine.*

Libera

Libera Ecclesiam Tuam (Domine) ex omnibus suis angustiiis.

14. De Fœdere.

Scoti isti Presbyterales haud vulgari Auxiliorum stipendio invitandi, nullo alio pretio in partes trahuntur quam Animarum pignore posito, Ipsis scilicet qui illos evocabant, Solenni *Paëto & Fœdere* constrictis.

Multæ hîc piæ Machinæ, & Religiosi prætextus afferuntur ad oppugnandum *Episcopatum* vel prorsus demolendum. Hunc nempe Grandem Illum *Cacodæmonia*, quem (terriculamentis nonnullis adjectis) odio vulgi, & pavoribus objiciunt, Solenni Carmine & Exorcismo ex Ecclesia omni modo abigendum; postquam eam mille annos obsederit, ex quo primò *Christianismus* in hac Insula plantatus, quique præscripto Universali temporis simul & praxeôs in cæteris omnibus Ecclesiis, usque ab *Apostolorum* sæculo, ad hanc proximam Centuriam, innititur.

Sed frustra causam hic agit Antiquitas : *Presbyterismus* velut adolescens hæres , nimis diù Patrem vixisse ratus , & *Episcopalis* Cathedræ , & Authoritatis impatiens , (provétus enim cedunt Laicis) omni astu molitur , ut *Episcopatu* fluctibus obruto , sibi faciat in *Angliam* appellendi copiam , quemadmodum nuper etiam in *Scotia* eodem *Fæderis* artificio emerfit.

Quanquam plurima mihi in hoc *Fædere* displiceant (in quo , subinde periculosa admodùm & ambiguâ limitatione Authoritas mihi præfinitur) illud maxime demiror , quod consilium illis fuerit in Disciplina & Regimine Ecclesiastico : nec minùs hanc agendi rationem , ut *Iuramentis* scilicet & *Fæderibus* ita Res planè Novas promoverent. Durum certè , haud minori quàm Juramenti vinculo , ut quis in ea obligetur , vel contrà , de quorum morali necessitate haud constat ; sed quæ adhuc sub Iudice plæraque , doctorùmque & piorum hominum controversiis agitata : in quæ , ut vel Ipsi juremur , vel ab aliis Iurari exigamus , haud certe potest cum iudicio illo & certitudine propria constare , nec cum cā in alios diversè sentientes Æquitate , & Candore , qui Religionem decet : quæ non æquè solum *disceptare* sed *dissen-*

diffentire etiam permittit , in materiâ duntaxât probabili.

Iuramenta vero Populo imponere, ut in rebus *dubiis* periculofum, ita prorfus in *illicitis* damnabile: illic vero prorfus fupervacaneum, ubi fuperiora jam Legum, & Religionis vincula, in neceffaria officia obligarunt.

Neque video quo pacto conciliare poffunt Innovans hoc *Fœdus*, & *Iuramentum*, cum nuperâ illâ fuâ *Proteftatione*, quâ tueri fufceperant Religionem in Ecclefia *Anglicana* Sancitam; ifti præfertim qui Difciplinam inter *Momenta* Religionis accenfent.

Sed nunquam nimis fe credunt Ambitiofi homines. laqueos, & tendiculas hujufmodi vulgi credulitati ftruxiffe: his enim ferè artibus, & pietatis fucò arctiùs quærunť ſibi *populum* obſtringere, metu ſcilicet *perjurii* intentato; cum revera probi omnes & prudentes, ſatis ſe jam diù ligamentis ſuis prioribus, Religionis, *Fidelitatis*, Legum, Deo juxta & Hominibus obſtriectos putarent.

Quæ quidem tanta ſunt, ut nulla poſterior *ſtipulatio*, & excogitata & imperata à paucis hominibus in aperta Factione verfantibus, abſque meo Conſenſu, & nullo ſimili Exemplo præeunte, vel poſteſtate à Divinis vel Humanis Legibus

derivata) satis unquam videatur cordatis hominibus, vel solvendo, vel relaxando *moralia* illa & *æterna* obsequii vincula, quæ & *Deo* & *Mihi* præstanda, subditorum conscientiis incumbunt.

Nunc verò, (prout res se habent) minùs *Deo* & *Mihi* displicebunt Boni Viri, si *Fædus* suum eâtenus, quâ honestè & licitè possint, observarint; cùm, quâ sum charitate, tales esse nonnullos existimem, qui hoc solùm fine & mente susceperunt, ut Religionem in *puritate*, & Regnum in *pace* tuerentur. Ad diversos his fines & media, nulla ratio est cur se teneant obligatos; nec reverà persuaderi unquam poterunt (in quibus quicquam salit Conscientiæ) vel optima sua Consilia (nedum ea quorum indies Ambitio & Factio manifestior) per illicita quæcunque media, sub specioso *Fæderis* titulo promovere; nisi velint ancipites & periculosas *Novitates* & nulla prorsus Authoritate munitas, exploratis & Juramento pactis *Deo* simul & *Mihi* Officiis, & nullâ omninò dispensatione tollendis, antepondere.

Quin id facile etiam credo & spero; plurimos, qui hoc *Fædus* inierunt, in hâc usque sententiâ perstare, nullo Voto, Juramento, Pacto *posteriori* obliterari posse Typos Illos, & Characteras, quos

quos Justa & Legitima Juramenta, prius animis Ipsorum inculpserant.

Jam verò, quod istas *Fæderationes* suspicioni magis facit obnoxias, illud est, communem esse hanc & quasi tritam viam in omnibus *Reipublicæ*, & *Ecclesiæ* Factionis hujusmodi Perturbationibus. Tunc enim Zeli *Forma* maximè, & exquisitæ Pietatis persona induitur, cum perniciosissima meditantur *vafri* homines contra omne fixum & sacrum in *Religione* & *Legibus*; quas, his machinulis suis (velut cochleâ quadam adtorquente subtilitèr quidem, sed *validè*) sensum primò & occulta inflexione à Nota sua Regula, & consuetudine abducunt, ut obsequentiores deinde fiant eorum cupidini, qui sub larvâ Sacrorum *Fæderum*, sibi omnia subicere moliantur.

His tamen Funiculis & quasi intortis viminibus laud sperandum est diutius teneri posse conscientias, quàm dum Vis illis adsit plicatrix: statim enim quisque sibi Pontifex fit, & illa facile solvit ligamina, quæ non aliquod è Verbo Divino *præceptum*, sed *Asstutia* Factionis, vel *Terror* indidit; quæque vel *superflua* erant prius obligatis, vel cum fraude & injuriâ *imposita*, si eo consilio *posterius* imponi deprehenderint, ut justæ illæ

illæ priores & necessariae obligationes, vel pro tempore cessarent, vel omninò dissolverentur.

Rarò certe vel nunquam id agunt Media ista *Illicita*, ut ad *Officium* suum meliùs adigantur homines, sed ut *Partibus* accedant firmiores. Atque adeò parum refert, quid de piis Fœderum clausulis *exequaris*, modò, Consiliis & *Partibus*, & Principali horum Fini *adhæreas*.

Video enim, Istius Authores, *Fædus* suum velut *Manna* objicere, (nò utique è Cœlo demissum) sed in hoc nò absimile, quod sit gustui cujuslibet, & Palato conforme. Susceperis modò, quocunque sensu, per illos licet, seu *diverso* ab aliis, seu *contrario*; *cautum* sit, *provisum*, *reservatum*, quod lubet, modò ne præcipuo illi adverferis, quod in Me & Ecclesiam machinantur. Satis habent, si *auctarum* sibi (quoad speciem) *Partium* opinionem acquirant. Ita parum meminerunt homines, Deo non illudi.

In hoc *sensu latiori*, opinor, multos *Mihi* satis & *Ecclesiæ* benevolos in hoc *Fædus* jurasse, qui non ea stultitiâ aut superstitione censendi, ut quicquam pietati, & fidei manifestè repugnans sint proptereâ magis admissuri, qui reverâ hùc potius delapsi sunt, ad evitandam
vim

Vim & ruinam recusantibus planè imminentem, quàm, quòd illud omnino æstimarent, aut impensius huic essent addicti.

In quo forsàn latitudo *generalium* quarundam *clausularum* nonnihil illos potest juvare: quale illud *conandi* & *agendi* quod fieri potest, & pro loci & muneris sui ratione; atque etiam *secundum verbum Dei*, per hæc enim, reverâ, nulli datur licentia evagandi extra limites bonæ conscientiae, qui omnes fixi & certi sunt, vel generaliter in *Dei lege*, vel speciatim in *Regni legibus*, quatenus hîc particularia officia in exercitio suo regulantur.

Utinam verò qui se jactant maximè *Fæderatorum* nomine, intra licitos illos fines se continerent, ad quos Deus Ipsos vocavit; certè enim nullâ aliâ ratione commodiùs expiarent hanc in prima susceptione temeritatem, quæ tunc clarè fiet perspicua, cùm, (præter id, quod justâ & legitimâ Authoritate cujus mandato susciperetur, destituitur) jam palam *ultrâ* fines ibi expressos, & prætenso, imò & *contrâ* etiam, procedit. Ego interim libens ignoscam, qui in hoc *Fædus* jurati hætenus tantùm observant, intra eos Legum, Pietatis & Fidelitatis terminos, qui nec detrimento sînt *Mihi* nec *Ecclesiæ*, nec *Paci publicæ*:
quibus

quibus ire adversum, nulla vocatio legitima obligabit.

Quod ad illâ *Ecclesiæ Reformationem*, (quæ sic passim in hoc *Fœdere* ostêtatur) haud vel æquum vel decorum existimo, ut ex paucorum Theologorum iniquiore cōsilio, (qui ductili suo & servili ingenio, ad quid vis subitò agendum & obsequendum parati, etiam adversus superius suum judicium, Professionē & Praxin) ita turpi probro aut suspicione aspergatur *Doctrina & Disciplina Ecclesiæ Anglicanæ*; quale nunquam antea factum audivi, vel ab ullâ *foris* Ecclesiâ (quæ *Reformata* appellari meruerat) vel *domi* etiam à candidis & eruditis hominibus, quorum omnium judicia merito pluris facio, quâ istorum cujusvis factione corrupti.

Nemo certè propensiori quam ego studio, in debitas omnes *Reformationes* ferretur, maturo modò judicio, & conscientia bonâ suscipiantur, atq; in ea solùm procedant, quæ (æqua prius deliberatione habita) ex *Dei Verbo*, & *Recta Ratione* evincantur pravè admittenda; Hic vero plus ultrò exhibui, quam vel ea, quæ liberissima, plenissima, prudentissima erant *Parlamenta*, unquam adhuc expetebant.

Nimis clarè vero constat ex iis quæ insequuta sunt, *Reformationis* hujus Consilium nihil aliud fuisse, quam ut dejecto
de

de gradu *Episcopatu*, & in *Presbyteratum* cōmutato, fundis suis & redditibus spoliaretur Dei Ecclesia. Nulli enim hactenus magis in Legitimo suo Jure violati fuerunt quā *Episcopi*, ceteriq; *Ecclesiastici*. Hi statim ut pinguissimę ferarum, mactandi: Reliquus *Schismatum* & *Heræsum* macer: G: ex tolerari haud ægrè impetrabit. Sic ob vineam suam *Naboth* reus factus Blasphemix. Ita usq; perspicio, utcunq; vela impleverit *Religioni*, *Spiritus*, *Vtilitatē solā* esse *Circinū*, quo *cursū* suum *Factiosi* homines in seditiosis hisce *Motibus* gubernāt.

Deo Gratias ago; quanquā maxime omnium expositus fuerim Tétationi huic Sacrilegæ, ut *Terras* Ecclesiæ, & *Proventus* invaderem, (qui à *Coronæ* munificentia imprimis profecti, de Illa tenentur, atq; huc tantū *legaliter* consensu meo possunt reverti. semper tamen ita ab his abhorruit anima mea, ut *Sacrilegis* hujusmodi *Reformationibus* nunquā vel minimum pertéterer: illud interim vehementer percupiens, *Episcopos*, cæterosq; *Ecclesiasticos* ita semper posse *Refermari*, ut, quæ Majorum meorum pia Munificentia Deo & Ecclesiæ donavit, tum quæcunque alia additamenta Christianæ beneficentiæ accesserint, & mereri dignè possint & rectè administrare.

Nulla verò unquam (ut spero) necessitas *Me* aut *Meos* huc impellet, ut

Agras

Agros Sacerdotum usurpare velimus aut vendere, quod & *Pharaonis Theologia*; & vera pietas *Iosephi* respuebat. Tàm iniquum prorsus videtur Pictatis juxta, & Rationis oculo, ut munus omnium sanctissimum debitis suis incitamentis fraudetur, & (quale illud alterius duro corde *Pharaonis*) *subducto stramine pensum augeatur*: quod fecerunt nonnulli, *persequentes oppressam Ecclesiam* usque ad *Rubrum Marc Belli Civilis*, unde solo Miraculo salvari superest, Illi, inquam, & Mihi, qui hunc maximum mihi *Titulum*, & præcipuam *Gloriam* duco, ut sim *Defensor Ecclesiæ*, tùm in vera *Fide*, tum in justis suis *commodis*, à Sacrilegio, & Apostasia perindè abhorrens.

Vivam potius (cum Decessore meo *Henrico Tertio*) *Eleemosynis Ecclesiæ* sustentatus, quàm è *Præsulum & Ministrorum* ore panem suum violenter eripiam.

Proximum huic deinde futurum est, ad *Ieroboami* modum reformari: ut consecrentur è *populo vilissimi* Sacerdotes in *Israël*; aureosque Illos vitulos colant, *Ecclesiæ* patrimonio, & dote locupletatos; quod quam cessit foeliciter Principi Illi, *Sacerdotibus & Populo*, satis notum est, nec proculdubiò hîc aliter futurum, si qui hætenus in Tutela erant Regum & Reginarum, qui *Nutricii Patres & Matres* huic

huic semper Ecclesiæ extiterunt, ad eorum demensum vivendum habeant, qui jam satis ostenderunt, quid à se *Duri Patris* quid *Malignæ Novercæ* expectandum.

Quod si paupertas *Scotiæ* crimen hîc aliquantò extenuaret, in hac tamen ubertate & copia *Angliæ* rapi sic proventus Ecclesiæ, nullo modo excusare licet, aut invidiam deprecari.

Ego vero nec id precari à Deo ausim, ut avertat illa à Regno & Ecclesiâ calamitosa, quæ Ministrorum *Paritatem* & *Indigentiam* haud dubiè sunt secutura: cum sic prorsus videamur vel *tentare* Deum, vel *illudere*, ea mala deprecantes quorum Causæ & Remedia sunt in nostra potestate: cùm his *non uti* flagitium sit, illas, *non devitare*.

Abunde est, quo *damna* Reipublicæ sine Ecclesiæ *ruinâ* refarciantur. Illius quidem libenter *Restaurator* audiam, haud tamen eâ conditione, ut sub obtentu publici æris liberandi, hujus meritò dicar *Oppressor*. Satis erat quæ contraxit causa improba, hoc vero pacto dissolvere, multo foret deterius. Deus faxit, ut nec Ego nec Mei simus unquam huic culpæ affines.

Ad te Domine preces meas dirigo, enixe obtestans ut hanc subditis meis ignoscas temeritatem jurandi, & acriorem in illis postea sensum efficias, quo illa justa, moralia, nullatenus remittenda vincula à Verbo Tuo & Regni Legibus conscieintiis eorum imposita, accuratius in posterum observent, à quibus nulli Pietatis, aut Reformationis respectus satis erunt illos absolvendo, nedum in Partem adversam transire permittent.

Fac ut serio tandem cogitent, nil violentum, & injurium cum Religione constare.

Tu nullius Sacrilegium approbas, qui sic Zelum suum ostendit in detestando Idola.

Tu per Regum Sapientissimum docuisti, laqueum esse homini Sanctum devorare, ac postea ad vota converti.

Custodi Famulum Tuum usque, ne consentiat in perjuras & sacrilegas rapinas, ne stigma mihi in æternum & execratio hæreat, tanquam Te & Ecclesiam Tuam spoliasti iis omnibus quæ & Munificentia Tua donaverit, & Clementia Tua à Nobis acceperit ut Doctrinæ & Pietatis incitamenta.

Quanquam ærario meo exhausto, & imminutis Reditibus grande æs alienum contraxerim, haud me inde tentari permittas, ut tam profana ratione hæc damna resarciam, ne Carbone ab Altari Tuo id in Throno meo & Conscientia incendii excitetur, quod vix unquam extinguere licuerit.

Sed nec publici nominis liberatio (quod stultitia quorundam vel profusio obligavit) fiat unquam occasio exhauriendi Ecclesiam.

Pa-

Pace nos modo benedixeris, convalescet statim Respublica, Haud vero Ecclesia, his præsertim temporibus, ubi charitas multorum frigida est, & Religio parcè sordida.

Tu Tibi & Ecclesiæ Tuae ministrantibus, perpetues illa externa subsidia, quæ & voluntate piorum Donantium & Legum Iustitia debentur: & his gratiam tuam largiaris, quo hæc possint mereri, & rectè uti in Tuam Gloriam, & pauperum levamen, ut induantur Iustitia Sacerdotes tui, & pauperes pane saturentur.

Sanctia ne dentur porcis, nec canibus panis, circumcant potius Civitatem, fremant ut Canis, & murmurent si non fuerint saturati.

Sacras illas offas & frustula, quæ nonnullorum violentia devoravit, nunquam detur illis, vel posteris eorum, concoquere. Fiant hæc illis ut vinea Naboth Achabo, sei in ore ipsorum, putredo Nomini, tinea familiis, & conscientiarum aculeus.

Divide eorum linguas & corda, qui sic invicem fœderantur contra Ecclesiam, & Regnum: ut insipientia eorum manifesta fiat omnibus, & ultra non proficiant.

Sed propitius esto Iustitiæ meæ (Domine) ut in misericordia Altissimi non commovear.

15. *De Suspicionibus
& Probris in Re=
gem jactis, quò Po=
pulum in illum conci=
tarent.*

NI mea propriâ Innocentiâ, & Di-
vinâ ope sublevarer, succumbe-
rem in hoc conflictu *Malitiæ* in
me omni arte grassantis, dùm vel falsis
Calumniis veritatem opprimere conatur,
vel fictis *Suspicionibus*, id quod *solidi* de-
fuerat, in hac improba causa, supplere.

Reverâ, quidquid contra me pessî-
mum aperta hostilitate egerunt, præ his
leve est: multò enim *Coronas* libentior,
quàm *Famam* perderem: cùm Existima-
tionem meam & Honorem etiam Re-
gnis meis habeam potiora.

Hæc enim cum vita terminantur: *illa*
inclitâ quadam Immortalitate super-
sunt

sunt mortuo. Cum *Bono Nomine* suo, Principes velut *aromatis* conditi, æterno Posterorum Amori & Gratitude con-secrantur.

Turpes istæ & falsæ *Calumniæ*, occultæ primò illis Fabricæ erant adversus Populi in Me amoré constructæ, ut cùm his prius suffossis cuniculis (hostes *Illis* pariter ac *Mihi*) existimationem meam labefactassent, *fides* omnium in me & *affectus* quasi (displosâ *Machinâ*) sterne-
rentur.

In quo tamen, Deo gratias, haud ita vehementer afficior Honoris mei proprii jacturâ, quam flagitio illo & gravi periculo quibus animæ populi mei ob-
ciuntur, qui hac semel suspicionum fu-
ligine obcæcati, facilè præceps agentur in abrupta quæcunque & atrociam; ubi, tantum abest ut *peccatum* suum & *pericu-
lum* agnoscant, ut sint hîc ultrò *Zelum* suum imputaturi, dum illis interim ex-
hibear ita dignus *perire*, ut ipsi ambient mereri, qui me *perdant* potissimum: tunc se *Deum* timere maximè arbitrantur, cum *Regis* omnem reverentiam excusserint.

Nunquam tamen propter hæc (Laus Deo) *iracundia* mihi major, quàm *miseratio* suborta est: nec in me usque inva-
lescebat ulla animi perturbatio, ut in-
terdiceret pro illis vel cùm tenerrimo
affectu

affectu precari, quos non sua *malitia*, sed honestus *error* in piam hanc (ut putabant) Rebellionem prodiderat.

Quâ enim eram in Illos charitate, credebam, eorum plerosque non in *Me*, sed in meos (ut putabant) *errores* pugnâsse, nec eo animo ut *perderent*, sed ut *emendarent*. Spero, Dei misericordiam veniam huic errori dedisse. & eo usque bonum animum eorum acceptâsse simul & exaudivisse, ut, quemadmodum me hætenus conservavit, ita per hæc adversa præparaverit, ut *illi* melius in posterum serviam, & fiam *populi mei* commodis, quàm superius fueram, attentior.

Nec libentiùs ignosco in errorem seductis, quo sic Fidem suam præposterè per injurias declarant, quàm verè expeto & enitar in posterum, omni bene merendi occasione arrepta, injustas *Suspiciones* eximere, & quæ benè cogitârint, remunerare.

Nimis enim sum affectus mei in populum conscius, ut in Illorum de Me, mutuò, suspicionem adducar, nec ulla hostium malitia eo me solatio fraudabit, quod ex hac fiducia percipio. Nunquam ita indulgebo paucorum livori, ut, quod Illi exoptant maxime, omnes inter *Obsequii desertores* annumerem, quos *pie hæc fraudes*

fraudes deluserunt : quicquid prava quorundam Ambitio moliatur , haud malignius hinc subditos meos in univ-
sum æstimabo , *qui errare forsân possunt ;*
Hæretici esse non possunt.

Juxtâ mihi sunt acerbę illæ subditis meis factæ injuriæ , ac quas ipse graves pertulerim , cùm seorsim benè habere non possumus : in hoc deterior eorum conditio , quod seductoribus istis nimis creduli & *Mihi & Sibiipsis* fiant injurii.

Parum enim videtur Inimicorum malitiæ ut me reddant *miserrimum* , nisi id iis instrumentis efficiant , ut sit ipsa calamitate calamitosius , quod ab iis hæc demum perpetiar , quos *salices* esse maximè exopto , & deceptis serio illachrymor.

Hoc si Hostes mihi aperti & exteri fecissent , tolerari utique potuerat , haud verò perinde levia sunt à subditis meis propriis inflicta , quos à liberis meis proximè caros habeo , quibus ut tranquillitas reddatur , libenter *Ionas* ferem , qui me in undas exponerem ; nisi id satis prospicerem divulsis magis postea , & distractis eorum studiis (qui mihi pariter & illis hostes) tanquam tot ventis contrariis , procellam calamitatum sævam multo potiùs quàm pacatam futuram.

Mihi quidem si optio daretur, multò malim *Ruinæ* populi obstare, quam gaudere *Imperio*: cujus nunquam ita cupidus fui (licet jure mihi debiti) ut non potior esset longe subditorum fœlicitas, modo his unquam tanta esse possit, quæ tam improbis subditorum in Regem facinoribus comparari omninò mereatur.

Idem tamen malo omnes vitæ ærumnas, & multas mortes obire, quàm Justa mea *Jura* Domini vel unquam cum pudore *deferere*, vel cum infamiâ *prodere*: ut, vel sic gratam rem faciam, ambitioni, vel malitiam Hostium justificem, inter quam, & aliorum errores non inferius discrimen agnosco, quàm à Febre distat pestilentia; à prurigne *Novitatis*, lepra *perfidia*.

Quemadmodum verò mentientibus necessarium est benè *reminisci*, ita his non minùs, benè *comminisci*; ut ad diversas hominum Phantasias calumniæ suæ aptentur, & quod deest veritatis, numero saltem & specie suppleant.

Plus mihi interim (Deo gratia) ad ferendum *patientia*, & ad ignoscendum *charitatis*, quàm est *otii* quo respondeam ad plurimas hasce *calumnias*, queis nonnulli me falsò resperferunt, &, nisi multo magis subditis meis sati factum cuperem,

cuperem, quàm me ipsum vindicatum, minimè hanc voluptatem dedissem aliorum malitiæ, ut omninò, quid dixerint vel quid objecerint, me sollicitum viderent, aut memorem.

Reliquissem eorum Authores, suâ olim Improbitate & Cauteriatæ Conscientiis puniendos, quæ nigra illa & falso quæ in me jecerunt *Scandala* satis ipsæ refellent & ulciscuntur, atque id Orbi tandem perspicuum facient, juxta parùm verè excogitata, & indignissimè sparsa, quàm nulla curâ *humanitatis* (quid enim dicam *Officii*?) ab iis minime cœercita, quorum fides (credo) & existimatio, brevi futurum, ut apud ipsum hunc populum, eodè halitu nigrescat, ex eadem maledicentiæ *fornace* prodeunte, quam ita omnibus modis *accenderunt*, ut Famam meam & Honorem injecta penitus *absumerent*.

Magna mihi causa erat (fateor) suspicandi *innocentiam* meam, & accuratius in illam inquirendi, cum tot singularem pietatem professos, ita promptos in diversum à Me ire perspicerem: Id enim vulgi animos tam sinistra de *Me*, & causa *Meæ* opinione imbuerat, ut vix fieri posse existimarent, ut quis Parti *Meæ* adhereret, & non à *Deo* simul discederet: immo & idem prorsus illis sonabat

de *Me* benè loqui, & *Deum* blasphemare: adeò hæc inter se invicem pugnare videbantur, in me *Fides*, & in *Deum Religio*.

Erant tamen (laus Deo) ex mea parte complures, docti pariter & pii, (idque multis parafangis ultra vulgarem illam Magnitudinem & mensuram scientiæ, quâ nonnulli ita gloriuntur) quibus tam integre probatur *Viçta Causa*, ut mecum pati potius vellent, quam in malis deferere.

Haud interim mirandum, si tot pii prætextus contra *Me* usurpati, homines alioqui non malos vehementer percellerent, & in partem adversam simul traherent: accedentè præterea populari *Concionatorum* facundiâ, quibus nullum erat flagitium *pro Deo* mentiri, (vel quod ipsi *Dei Causam* appellare libuerat) diris omnibus devoventes, qui secum pariter devovere noluerant, & tam vehementer plaudentes *Bono Fini*, & in eum ita unicè intenti, ut nec, quàm *illicita* essent *media*, attenderent, nec in sceleris profundum (quod revera *Finis* erat præcipuus) omnino penetrarent.

Homines imbecilli iudicio, qui, quod illis hîc deest, clamore improbo, & sedulitate sarciant, quorum magna pars *Religionis*, *Me* & *Meos* infamare, ut, qui
alias

alias *suam* asserere non possent, nisi *Meam* tanquam falsam impugnarent.

Deo gratias habeo : quanquam domi forisque lacesitus fuerim, experimentum majus habeo Divinæ assistentiæ quâ firmus maneam *Protestantium Doctrinæ*, quatenus in Ecclesia *Anglicana* agnoscitur, quàm (opinor) illis unquam futurum.

Neque ulli me ita Crimini obnoxium scio (si eorum Sententiæ staretur) quàm quòd nimis videar pertinaciter *Religioni* illi adhærere, quæ summo Judicio & Fundamenti solidis in *Scriptura* & *Antiquitate* stabilita, haud me unquam vel probare, vel consentire permitteret in illas plenas periculi, & inter se discordes *Novitates*, quas audax quorundam Ignorantia Mihi voluit, & Populo obtrudere.

Quæ cùm penitus adversentur exploratis fundamentis *Veritatis* & *Ordinis*, quæ multo illis Doctrina præstantiores, & puriori zelo accensi in Ecclesiæ *Anglicanæ* Confessione, & Constitutione sanciverant, quæque Superiora *Parlamenta* (in sedatis maximè temporibus & nullo Partium studio corruptis) crebro etiam firmaverant, in his semper (Deo juvante) perseverabo, ut qui hîc

credam maximè Primitivam *Veritatem* & *Ordinem* inesse.

Quod verò auxiliis quorundam è *Religione Pontificia* Subditorum Meorum usus fuerim, pugnat nullo modo cum hac meâ *Professione*, quod nonnulli perverſe colligunt, ii præſertim, quibus minimè omnium penſi fuerat, qualium hominum operâ uterentur, vel omnino quid dicerent aut facerent, modo quâcunque ratione pollerent.

Mirum fanè, homines eò (quo videri volunt iſti) acumine, id non facile animadvertere, poſſe in re *Religionis* discrepare, eodem aliàs *Officio, Obſequio, Fidelitate* conjunctos; Illam enim *Deo* ut Chriſtiani, hanc mihi ut Regi in commune debent; cum diverſæ Religionis profeſſio haud magis, quam diverſa artificia, communem illam Relationem vel ad Parentes, vel Principes, tollat. Ecqua vero tanta uſpiam *Religionum* Farrago, quàm in iſtorum Caſtris, & Satellitio? cum quod in me reprehendunt ipſi facile in ſeipſis admittunt, nullo habito Sectarum aut Opinionum discrimine.

Ingens vero probrum, & macula non eluenda, illos Ipſos *Proteſtantes* (ita enim ſe haberi volunt) me Regem ſuum & Dominum, *Proteſtanteſ* manifestum, ad
neceſ-

necessaria adigere *Papistarum* auxilia, qui hîc suum duntaxat officium fecerunt, opem mihi ad Me tuendum ferentes, nec ego quicquam aliud, quàm, quod licet Principibus in eadem conditione versantibus, ut subditorum cujusvis ope utantur.

Dolet mihi vehementer, majori sensu officii sui tactos *Papistas*, quàm permultos ejusmodi *Protestantes*, qui mihi sane videntur à *Romane Ecclesiæ deterrimis*, dogmata omnium *deterrima* hausisse: ita enim omninò se gerunt.

Præposterus certe fuisset, & importunus conscientiae scrupulus, & voluptatem proculdubio hostibus meis factururus, tunc, cum Illi mecum disputarent *gladiis*, cum cæteris meis subditis controversias de *Fide* agitaſſe; quorum non solum auxiliis ut *hominum*, sed ut *Christianorum* precibus indigui.

Clamor ille in *Prævos Consiliarios* aliud erat Commentum perutile, iis nimirum qui ægre admodum ferebant cujusquam alterius consilio, quàm suo obtemperari: qui ita valde festinabant meliora consulere, ut, nec libertate eâ, quæ hominem decet, nedum eâ honorificentia quâ Principem, paterentur accipere, cum essent potiùs ejusmodi, quæ violenter infusa, necessariò protinus absorbenda es-

sensit quàm velut salubris potio , quam lentè pitissando exhaurirem.

Haud me eximam vel *Ipsum* , vel *Consiliarios* meos humanis erroribus : poterant quidem aliqua in deterius consuli , non tamen ita gravi incommodo, ut non secundis & melioribus cògitatis reparari possent multo faciliùs, quàm illa valde insana & portentosa, quæ non *cladem* solum Regno & Ecclesiæ, sed *excidium* pene attulerunt.

Exitus aliquando docebit Subditos meos, quòd etiamsi vel *pestimis* Consiliis, vel quæ *pestimi* omnium Còsiliarii mihi audebant proponere, vel in quæ Ipse forsitan propensior forem., obsequutus fuisssem , haud ita celeriter in Tribus Regnis Florentissimis *Ecclesiam* pariter & *Rempublicam* in illud *Chaos* confusivum & ærumnarum *Gehennam* (quod nonnullorum consiliis effectum est) conjici unquam potuisse : è quibus nec jam *possunt*, vel certè *nolunt* quanquàm viribus ad id satis pollentes, Me aut Subditos meos redimere.

Nemo unquam libentiùs querelam instituit, quàm ego cupidus eram corrigèdi, quod *Rationi* meæ apparuit dictum vel consultum perperam : quod quidem me fecisse putabam , atque id paulò prolixiùs quàm modesti homines expectabant,

bant, quibus molestum erat, me nimio in Subditos Zelo ita facile in meipsum extitisse injurium.

Sed illa *vindictæ* cupido insatiabilis, quâ in *Me* simul & *Aulam*, & *Clerum* Meum ruebant nonnulli, lusit penitus & fraudavit Ecclesiam pariter & Rempublicam usu omni eorum & beneficio, quæ à *Me* concessa vel revocata. Quin nec Ipsi cessit admodum fœliciter, qui (nunc *Zelo* licet *persecutores*) nuper suas perpeſsiones apud vulgus jactabant, quarum omnium solatiis & præmiis destituuntur. Quas quidem si verè passi fuissent, humilitas Christiana haud tanta duceret, ut non mallet vel nunquam succurri, quàm eo modo vindicari, ut periret sibi Christianæ patientiæ corona, quæ humilibus afflictis præparatur.

Aliud jam porrò artificium, quo suffurari mihi Populi affectus, & ad se pelli- cere volebant, erat *Libertatis* ostentatio & strepitus: cujus sanè haud naturâ magis avidi homines, quàm ferendo impares, si eò sensu vulgari accipiatur *Libertas*, ut sit, id prorsus facere, quod cuique libuerit.

Sin verò ea sit *Libertas* sanctissima, velle homines quod debent; & quod sic velint, facere, prout Rationi, Legibus, Religioni consentaneum, haud invideo subditis meis

eam *Libertatem*, quâ nec Ipse ampliore frui postulo, nedum aliorum opprimere. Neque reverà credendum est, Proceres illos, cæterosque (qui in Partibus meis erant) splendidis plurimos Familiis, ita prodigos suæ *Libertatis* fuisse, ut servitutem sibi & Posteris, fortunis suis & sanguine procuratam voluerint.

Quod ad Civiles Immunitates attinet, nemo (pauculis tantum exceptis, obstinatis ambitiosa sua & avara consilia quaquaversum agere & ferre per ruinas Ecclesiæ, Status, Principis, Procerum, Populi) vel majorem *Libertatem* optaret, quàm quæ à Lege permittitur: cujus Justos limites Boni Viri Ornamento sibi ducunt & *Præsidio*, cæteri *Compedes* appellant, & *Gravamina*.

Haud interim æquum censendum est, ut quis Legis *beneficia* & *præmia* expectet, illam *Normam* sibi, & *Moderatricem* aspernatus; meritè enim fraudatur Patrocinio Legis, qui dissolutam anhelat *Libertatem*.

Tempus meliùs erudiet Subditos Meos, illos optimè veram *Libertatem* conservare, qui sibi minimam licentiam vel contra Leges, vel extra illas indulgent.

Sentient aliquando damno suo, (quicquid simulant hi homines) omnino fieri non posse, ut ullo molli & tenero affectu

Con-

Concivium libertatem prosequantur, qui me Regem suum ausi sunt tanta asperitate cöercere, contra omnes Divinas & Humanas Leges: qui tamen vel sic perire malim, quàm apud illos plangere, quibus nil ad consummandum suum *Triumphum* deest, quàm ut sic flebili voce accinatur.

Quod ad *conscientias* verè teneras attinet. (quæ ex sua *humilitate* & *lenitate* æstimantur, non ex improba illa & sedula *arrogantiâ*, quâ ovum quodque diversæ *Opinionis* in *Schisma* protinùs & *Factionem* extruditur) sæpè antea professus sum, me id minime expetere, ut *Leges* meæ, aut *Sceptrum* ullam *Dei conscientiarum Domini* prærogativam invaderent: cum id interim constet, ita à *Deo* ipso homines astringi, ut præcipiantur *Subditi esse conscientie Causa*, nulla aliâ *licentiâ* indultâ in quamcunque constitutam *Legem* committendi, nisi eo duntaxat animo, ut sint pœnas annexas subituri potius, quàm quicquam *Publicæ Pacis* perturbetur.

Omnino sic se res habet. Aliis rerum *Novarum* cupiditas, aliis, qui afflictæ suæ *fortunæ* mederi aut importunæ *Ambitioni* satisfacere volebant, utriusque in *Pace* desperatio (cùm *Divinæ Providentiæ* non minùs quam *meritis* suis diffiderent) oc-

cultæ quidem fuerunt sed præcipuæ
 Causæ, quæ has Turbas Civiles concitarunt, in quibus, credulum populum
 eousque perpulerant, ut multi rem lau-
 tam suam (quam pacatis Temporibus
 sub meo regimine & *comparabant* facile,
 & *foeliciter gaudebant*) hîc maximam par-
 tem dissiparent, me interim probris il-
 lis exposito, summâ omnium virulentia
 excogitatis, queis Majestas Regia maxi-
 mè læderetur, & ingrati Populi inso-
 lentia accresceret.

Quod ad *Honorem* meum spectat: per-
 suasum habeo quòd (quemadmodum
 jam purus & innocens horum omnium
 quæ calumniantur, coram Deo appareo
 ita &) *fama* mea aliquando instar solis
 (postquam noctis parumper & tenebra-
 rum licentiâ, *Vespertilio*nes isti & *Stri-*
ges abusi fuerint) exoritura sit denuò, &
 ascensura in eum *splendorem*, quem ferales
 istæ volucres & *intueri* doleant, & *susti-*
nere non possint. Nulli enim tantâ cluent
 gloriâ Principes. quàm quos Deus in æ-
 rumnarum chalybe per injurias subdi-
 torum explorari permisit.

Et quis scit, an Justus Ille & miseri-
 cors Deus bonum mihi aliquando red-
 diturus sit, propter falsas eorum & acer-
 bas *maledicentias*, qui loquuntur quæ
optant potiùs, quàm quæ vel *credunt*, vel
sciunt. Sed

Sed nec isti spurci adeo & infames Libelli (velut Ignis in magna conflagratione susq; deque volitantes, ut omnia inflamment) mihi magis in probrum quam *ipsi* cedent, qui eximiam pietatem professi, ita parum se memores ostendunt uel in *Deum* vel in *Me* officii, ut nec tantillum curaverint Majestatem Regis sui vindicare ab eorum calumniis, qui & Dei præcepto & Angelorum exemplo contrarii, dignitates probis laceſſunt, & maledicti notam iis impingunt qui Deorum nomine honorantur.

At haud mirum, si, qui *Deum* non metuant, nec Regem suum revereantur.

Facile enim contemnent has *Vmbras* Dei, & *Imagines*, qui Supremæ Illius & Adorandæ Majestatis reverentiam exuerint, cui collata omnis hominum & Angelorum gloria sordes duntaxat, & tenebræ: qui tamen (tanto licet intervallo disjunctis) eos Regibus Divinæ *Authoritatis* & Sacrosanctæ *Potestatis* Characteras impressit, qui sine gravi peccato obliterari non possunt. Quicquid nigri hîc *veli* opposuerint, non abscondetur lumen vultus mei, dum mihi Deus cor dederit ad frequenter & humiliter cum illo versandum, à quo verâ omnis Gloria & Majestas derivatur.

*Deus Tu scis Improperium meum, & confusio-
nem meam, in conspectu tuo sunt omnes qui tribu-
lant Me.*

*Anima mea est in medio Leonum inter filios
hominum qui flammis exurunt, quorum dentes
lanceæ, & sagittæ, & lingua eorum gladius
acutus.*

*Tota die exprobrabant mihi Inimici mei, &
insanientes in Me adversum Me jurabant.*

*Filii hominum usque quo (Domine) gloriam
meam ad ignominiam? quousque diligenter vani-
tatem, & quærent mendacium?*

*Audisti opprobria Inimicorum undique. Ne
taceas, ne quando dicat Inimicus meus prævalui
adversus eum, & gloriam meam in pulverem de-
ducat.*

*Tu Domine perdes omnes qui loquuntur men-
dacium, virum sanguinum, & dolosum abomi-
naberis.*

*Educ quasi lumen Iustitiam meam, & Inno-
centiam meam tanquam meridiem.*

*Fac ut nec silens prodam Innocentiam meam,
nec patientiam iratus: ut servatoris mei exemplo
maledictis appetitus non maledicam, & execra-
tionibus devotus non contra referam.*

*Tu qui linguam illam virulentam Shimei im-
punè illi esse non permisisti, cum tua in Davidē
judicia viderentur hæc probra vera facere, eā
Me dones gratiā, ut apud Misericordiam tuam
intercedam pro Inimicis meis, ne dentur his lin-
guis docti carbones juniperorum inflammati a
Gel.en.11.*

Sint

Sint preces meæ & patientia velut aqua offusa quâ mitescant vel extinguantur linguæ Ignæ, quæ à Gehenna jam diu accendâi videntur, & inter malitiosas illas flammâs æstare.

Des eorum maledicta benefaciendo vel refellere omnino, vel silentium imponere. Ne gaudeant fructu labiorum suorum, sed Orationis meæ potiùs pœnitentiam illis & veniam precantis.

Instrue me Davidis patientiâ & pietate Hezekiæ, ut per eorum virulentiâ misericordiam tuam perspiciam & in eorum peccato Iustitiam.

Illæ Turbidæ Shebæ conciones, illa Rab-shekah opprobria, & execratio Shimei, preces meas humiles laceessant, & repetitas Tuas in Me benedictiones.

Licet illi maledicant, tu benedicas, & benedictus ero, & benedictio fiam populo meo.

Et Lapis quem reproba-verunt ædificantes factus erit in Caput Anguli.

Prospice me de excelsis Sancto tuo, & libera me ab iis qui me absorbere cupiunt.

Abconde me in conspectu tuo à superbia hominum malorum, & à contradictione linguarum serva me.

16. *De Decreto Parlamento contra Liturgiam Anglicanam, seu Librum Precum Solennium.*

Familiarare hoc cunctis fere *Novitatibus*, ut *Reformationis* Nomine in *Eclesia & Statu*, inducantur, idque ab iis plerunque, qui famam apud vulgus captantes pietatis & ingenii singularis, irrita omnia facere conantur, quæ rectissimè & prudentissimè constituta.

Ita ægrè impetratur à *Novatorum* superbia, ut in *superioribus* se seculis quidquam omninò *prudentiæ* aut *pietatis* agnoscant.

Quoniam vero *Preces & Cultus Dei Publicus* magna Religionis momenta sunt, ut, quibus Animæ hominum cum Divina Majestate propiore commercio fruuntur, haud alias gratiosius se jactant Populo quàm id serio monentes, Deum malè in hac parte coli. Hinc

Hinc *Publica Liturgia* & Solennes *Precum Formulæ* non corrigendæ solum (si quæ, liberâ prius & publicâ consultatione habitâ, vel in re, vel modo minus commodè habere viderentur, cui sane haud quaquam repugnâssem) sed antiquandæ penitus & abolendæ, & post plurima demum ludibria in *Librum* ipsum & *Libro utentes*, prout *Conscientia* & *Leges* exigebant, ad extremum *Decreto* crucifiguntur, ut iis nimirum gratum fiat, qui *extemporanea* sua facultate & *divite vena* gloriantur, vel iis saltem, qui malè sibi conscii perfunctoriè nimis in hac parte egisse, expiatam jam sibi hanc culpam ducerent illius convitio, quasi *litera mortua* esset, merito repudianda, ut sic *Cordæ* sua *mortua* meliùs excusent.

Quod ad Argumentum huius *Libri*: Satis jam diù docti & cordati homines ab eorum cavillis & stricturis vindicârunt, quorum magna pars pietatis in hoc sita est, ut profanè illum criminentur, *Papismi* inprimis, & *Superstitionis* nomine: cùm proculdubio *Liturgia*, ad *Ecclesiæ Anglicanæ* Doctrinam exactè formata fuerit, eam scilicet, quæ ab omnibus *Reformatis Ecclesiis* sana maximè & *Orthodoxa* agnoscitur.

Quod verò ad *certas & præscriptas pre-*
cum

cum *Formulas* : haud dubitandum est , quin verba sana , & Nota , & Intellectui hominum accommodata , tùm facillimè in corda recipiantur , tùm affectus prudenter fervidos, sint *excitare & promoverè* aptissima.

Neque ullam omninò causam video, cur fastidium magis daret Christianis bene *formata & composita* (qualem hanc existimo) *Liturgia*, quàm res aliæ complurimæ, quibus ob perpetuam consuetudinem, nil de fructu aut excellentia decedit : vel . quâ tandem ratione suadeatur Christiano , ut aspernetur has *easdem* Precum *Formulas*, vel interdici sibi hunc morem æquum censeat, qui *eundem* semper Deum precatur, in *eundem* Servatorem credit, veritates *easdem* profitetur, *eandem* legit Scripturam, officiis *iisdem* obligatur, & *eosdem* plærunque in se defectus, (tam *externos* quàm *internos*) toti scilicet Ecclesiæ communes, agnoscit.

Rogo, cur non liceat perinde præcognitum habere *quid* precamur, ac *illum* quem precamur ? cur non æque verba, ac *sensum* ? cum *eadem* omnes expetimus, quid obstat quo minùs *iisdem* ipsis vocolis ? certe *panis noster quotidianus* haud ideo sapit deterius, quod *quotidie* (ut precamur) manducatur.

Est tamen genus quoddam hominum ita impatiens coarctari, vel in quacunque precatione *Doni* sui usu, id est *propria Inventione* interdici, ut ipsâ etiam *Oratione Dominica* non solum (quod plærique) rarò admodum utantur, sed eam penitus repudient & aspernentur, cuius id quoque grande crimen est, quod sit præscriptum quoddam & Archetypum omnium *Liturgiarum* in Christiana Ecclesia.

Equidem semper arbitrabar, superbam hanc ingenii *ostentationem*, & affectatam verborum *redundantiam* in Precibus Publicis, vel in Sacris Officiis quibuscunque, majus multo in se crimen habere, quàm, quod *Frigus* appellant, & *sterilitatem*. Porro, in his *Novationibus* haud rariùs, quàm in *Perpetuæ Formæ* usu contingit, ut eâdem prorsus supinitate & oscitantia (animi saltem) peragantur, cum, si quid sit ejusmodi, *cordis* potiùs quàm *verbis* sit imputandum.

Alii, oratione multiplici, & extemporaneâ se effusione jactantes, formam tantum habent pietatis, alii, intra certas verborum & consuetas formulas, vim optimè illius, & fervorem retinent. Neque est Deus magis *diversitatis* Deus, quam *constantiae*; nec omninò majus periculum est, ne consuetâ Precum *Formula*

mula obstipetur & torpeat Spiritus precum & Devotionis, quàm, ne confusa & immeditata varietas *distrahat* illum penitus, vel *excludat*.

Quamquam verò haud repugnem exerceri à Ministris *dona* sua, etiam in *publico*, dum id graviter fiat & humiliter, & eâ quâ decet prudentia, quo, & sua forsitan magis & Populi studia excitari possint, & in præsens negotium præparari; nulla suadet propterea necessitas, ut quantacunque vis ingenii, & eximiae dotes privatorum hominum, pellant penitus ab Ecclesia, vel illi fraude eripiant cōiunctas facultates & conspirantia dona tot Doctrinæ & pietatis laude præstantium, quales erant, qui nostram illam *Formam Publicam* composuerunt, qui sanè meritò existimantur ampliori fuisse Gratiâ & Donis instructi, quò maturâ deliberatione, & consociatis consiliis, eas *Formas* precum componerent, quæ communibus Ecclesiæ indigentis optimè possent competere, tum Auditorum intellectus informare, & eam denique fiduciam & fervidam mentis intentionem (*vitam* scilicet Precum & *Animam*, verumque Illum quem sic crebro jactant *Spiritum*) foelicius multo excitare, quàm sperandum sit ab uno homine, quantacunque
seorsim

seorsim facultate pollenti. Quæ, quanta sit in istorum plærisque (etiam in quos se ostentant maximè) illa passim eorum *affectationes*, illa *inania*, *insulsa*, *rustica*, *confusa*, illud *exsangue*, *putidum*, *obscurum*, *vanæ & ridiculæ repetitiones*, *sensu vacuæ* expressiones, & sæpè etiam *blasphemia*, tædio denique omnia, & prolixitate immensa, satis omnibus demonstrant, nisi qui eodem *Pharisaismo* gloriantur.

In quo frontem eorum demiror, & cæcam sui adulationem, hæud pudere, hoc modo agentes in Rebus Sacris coram Deo & mundo tam *ridiculos*, conspici, ne dicam *prophanos*.

Nec reverà vitari potest, quin, in solennibus & crebris *officiis* (quales sunt *Sacramentales Celebrationes*, quæ eodem semper modo fiunt) vel suas *Formas* peculiare perpetuò sint usurpaturi (quas certè, hæud tam sanas futuras credibile est, & naturam officii complectentes, quàm has in publicum usum compositas) vel ut singulis vicibus *varietur*, cùm argumentum semper sit *idem*: in quo sane sperari non debet (sint quantumvis aliàs instructissimi) ut non aliquid saltem desideretur in gravitate, ordine, perfectione, quæ in huiusmodi *Officiis* requiritur, quæ hoc tandem modo cele-

celebrata fiunt omnium Ministrorum erroribus, tum infirmitatibus plærunque & perturbationibus, tum iudicii & eloquentiæ mancamenti obnoxia.

Quæ incommoda necessario sequutura *diversos*. Celebrandi *modis*, cum vehementer seriò perpenderet sapientia & pietas Antiquarum Ecclesiarum, occasionem hinc arripuerunt (quâ mederentur huic malo) instituendi *perpetuas Liturgias*, easque publicè priùs componendas.

Quarum defectum aliquando sentiet (credo) hæc *Ecclesia*, cum effrenis in posterum *ignorantiæ*, & imbecillium ingeniorum *præfidentiae* fructus indies calamitosi, in omne genus *erroribus*, *confusionibus*, *Schismatis*, & alienis charitate dissidiis, (quæ jam nimis malo nostro experti fuimus) magis magisque detegantur.

Sin vero ita obstinati sint, (ne omnino *nil agere* videantur) has suas *Novitates* invehere, quas & *Lex* & *Ratio* & *Religio* prohibet, (saltem ita per vim obtrudi, ut *Liturgia publica* extrudatur) nullo tamen colore excusatur iniquissima horum hominum severitas, qui (cum Ipsi non ita pridem, pars maxima subsignarent, usurparent quoque hunc *Librum*, & assererent, vel, qui id recusa-

cusarant, vehementer in Legum & Episcoporum truculentiam inveherentur, qui libertatem conscientiarum hac in parte negabant) ita jam derepente alii facti sunt, ut non solum *Liturgiam* in *Directorium* commutaverint, (quasi subsidii inventionis egeret Spiritus, expressione utcunque non necessariâ, vel, quasi non æquè angustaretur præstitutâ & statâ materiâ, quam intra certas verborum formas inclusus, ita facile vulgo imponitur) sed eâ porro severitate hîc agant, ut nec usum *Liturgiæ* cuivis amplius permittant, licet utrinq; obligati, pietate in Deum, & in Leges obsequio.

Unde constat nullos magis Tyrannidem moliri nec rigidiùs ab aliis exacturos ut illicitis suis *Novationibus* obtemperent, quàm, qui Ipsi (qua erant superbia) ad parèndum legitime sancitis minime omnium fuerunt proclives; qui enim suæ haud ita dudum ut indulgeretur licentiæ, libertatem Conscientiæ crepabant, hanc mihi, & meis Sacellanis si quando Copia eorum data fuerit, vix & ægrè permittunt; quos quidem, non dubito, etiam in illa suâ *extemporanea facultate* minime illis concedere, modestiâ vero & doctrinâ longè præstare.

Hæc verò ita merè popularia sunt, & ad vulgi sensum, ut satis ipsi animadvertant,

vertant, eruditam disputationem non latura: ne rationum evidentiam non minus, quam apertam Lege convicti, vel jam magis contra scientiam suam peccarent sublatam *Liturgia*, vel permiscam illius consuetudine Factioni suae & Parti displicerent. Quanquam multo plures hic offensos crediderim, eosque maioris pretii homines, nec numeris solum & opibus, sed judicio & pietate polentiores, quorum longe alia ratio habenda, quam nonnullorum imbecilli & fluxo ingenio, quibus gratam rem fecerunt hac abrogando.

Illud maximum (opinor) apud homines ejusmodi in *Communis Precum Formulae* crimen valere, quod pro me toties orare instituit, cum his Fides desit quae respondeat A M E N, & multo magis Charitas in illis suis Orationibus, quae Precum vice, probra, & maledicta in me omnia effundunt.

Nullam aliam his poenam opto praeter suam poenitentiam, ut advertentes mala jam inducta Publicarum *Liturgiarum* desuetudine, eam denuo illis existimationem, usum porro & reverentiam restituant, quae certis *Formis* sanorum & salubrium verborum ab antiqua Ecclesia habebantur.

Et Tu Domine qui es semper idem Deus in æternum benedictus, cujus variæ Misericordiæ, & constantes tamen; Tu veteres nostros & quotidianos defectus, nova usque & recenti benignitate restauras, nec renovatos affectus aspernaris, iisdem licet verbis prolatis.

Ne destituamur beneficio orationum, quas recte prius meditata unita Tua fundit Ecclesia.

Sit Precum nostrarum Argumentum voluntati tuæ conforme, quæ semper eadem, & suggestionibus tui Sancti Spiritus, animorum fervor.

*Et jam nulli dubitamus, Te qui tota es Spiritualis perfectio nec affectatâ Novitate delectari nec iisdem sæpe repetitis, piis modo precibus of-
fendi.*

Has enim varias esse, vel easdem, nullibi à Te vel præceptum vel vetitum: sed relictum pictati & prudentiæ Ecclesiæ, citi utrisque harum uti licet, neutram spernere.

Fac ut in Re Religionis ita discant homines iudicia sua piè moderari, ut nec aliis ignorantia sua noceant, nec facultatum suarum præsidentiâ iis omnibus quærant privare, quæ ritè simul & piè in Infirmitatis subsidium adhibentur.

Et cum Errores ferè inducant Novitas & Diversitas, Veritas contra in unione, & Constantia servatur, Ne Ecclesiam tuam siveris vel corrumpi erroribus, vel indecoris in te colendo ritibus deformari à diversa & nova invahentibus: sed nec etiam fraudari veritate, unione & ordine, hac fallaci sententia deceptos, statas nempe has Formas, Formam tantum Religionis generare.

Integra nobis corda custodi ab Hypocritis, larva, nec jam eadem precantibus; aut Te laudantibus voce illa Davidica aut aliorum sanctorum, quicquam nobis deterius eveniet.

Da nobis Sapientiam, ut que inius sunt prava corrigamus, minus erit jam extra emendandum.

Libera semper Ecclesiam tuam, & immunem præsta his malis quæ cæcitatem zeli & audacem pietatem consequuntur.

17. De controversiis inter Regem & utramque Domum Parlamenti in Disciplina Ecclesiastica.

Regimen Ecclesiæ per *Episcopos* quòd eam semper pertinaciâ defenderim, ea erat plurimorum suspicio me non vera pietate id facere, sed *Politicis rationibus* adductum.

Nec sanè diffiteor, eousque apud me valere *Rationes Politicas*, ut hoc Regimen aliis anteponam, quatenus mihi jam diu exploratum est

Regi

Regi esse omninò impossibile Regnum suum in pace servare, nisi eam in Ecclesiasticos *vim* habeat, & ij vicissim ita ab Illo *dependeant*, ut sit *frænum* aliquod positum Ministrorum *lingui*, nimis alias proclivibus in seditiosâ licentiam evagari: cùm enim *Claves cælorum* tenere existimantur, ita tenent plærunque *Cordium claves*, (plebis præsertim hominum) ut (pro ut varia oratione placuerit) pacem sæpe & obsequium in Principem vel *intromittere* possint vel *excludere*.

Atque adco (mea quidem sententia) cùm Mihi ut Regi tum à Deo & Legibus salus Regni & Ecclesiæ commendatur, nulli erat rationi consentaneum, ut quacunque in diversum mutatione *vim* illam meam & *influentiam* (qua omni jure & ratione in utrumque polle- re debeo) infirmarem ullo modo, aut defer- rerem.

Exclusio Episcoporum è *Domo Parium* satis erat *excludendæ* etiam illi suspicioni me Illis ideo favisse, quo mihi commodè vicissim in rebus Regni sententiis suis obsequerentur. Cùm reverâ indignum Illo consensu *Episcopum* arbitror, qui secundum Conscientiam suam suffragari non audet.

Impetrare tandem liceat ab istorum charitate, ut hac solum causa existimer Ordinem Illum conservandi cupidus, uti primò institutus fuerat, quatenus Rem Religiosam & Sacram agnosco, quæque argumentis perspicuis (quæis judicium meum confirmatur) probat

se tum solidissimis *Scripturæ* fundamentis inniti, tum Christianarum Ecclesiarum *perpetuæ Praxi*, usque ad paucos admodum abhinc annos: cum, vel *Turbæ* populares, vel Presbyterorum *Factiones & Arrogantia*, vel etiam Principum ipsorum & Statorum *Avaritia*, occasionem dederunt nonnullorum ingeniis, *Novas* has suas *Formas* excogitandi, atque eas demum proponendi sub speciosis istis Titulis, *Christi* nimirum *Gubernationis*, *Sceptri* Ipsius & *Regni*, quò commodius opus suum agerent, quibus utile erat, res sic mutari.

Veniam interim mihi dabunt, si nullis hujusmodi tentamenti illectus ad movendos gradu *Episcopos* (quo fortunas eorum tanto melius invadam) parum etiam fidei adhibeam prætensis *Novandi* rationibus, quæ ita omnium *Historiarum* constanti & perpetuo testimonio repugnant, quo certe sanis hominibus, & nullo partium studio actis facile fiet exploratum, quòd, quemadmodum *Primitivæ* Ecclesiæ procukludio ab Apostolis regebantur, & eorum *Immediatis* successoribus primis illis & optimis *Episcopis*, ita nulla ratio vel *Charitas* existimabit omnes totius Orbis Ecclesias, vel ignorasse Regulam ab Illis præscriptam, vel à sacro & divino exemplari tam cito *deviasse*; cum, à primò usque sæculo, ad mille quingentos annos, ne unum quidem exemplum prodeat stabilitæ cujusquam Ecclesiæ (in quo plurimi *Ministri & Cæti* erant) ubi non aliquis præsidebat *Episcopus*, cujus cæteri

teri Regimini & Jurisdictioni parebant.

Harum autem perpetua & Universa *praxis* tot perspicuis & amplis in Scriptura *Regulis* pariter & *Exemplis* consona, cum satis ostendatur in *Epistolis* ad *Timotheum* & *Titum* eo consilio scriptis, ad stabiliendum hoc maximè Regimen, non in *personis* duntaxat *Timothei* & *Tit*, sed in eorum etiam *successoribus* (cùm *Disciplinâ* & *Regimini* haud magis possit Ecclesia quoad suum *bene esse*, quàm *verbo*, & *Sacramentis* quoad *Esse*, destitui) Miror illos, qui sic jus *Episcopale* & *Authoritatem* maligne intuentur, ita penitus livore occæcari, ut nec tantillum animadvertant, vel quis *usus* harum in Ecclesiâ, vel quàm sit *Apostolica constitutio*, quod utrumque in his *Epistolis* videtur haud minus perspicuè explicari, (tanquam scopus earum esset & finis Principalis, ut peculiare quoddam *Munus*, Jus & *Authoritas* institueretur & delegeretur certis hominibus, qui *Præsidentes Episcopi*, cæteris in *Ordinatione*, *Censuris*, & reliquis porrò Ecclesiasticæ *Disciplinæ* actibus præfent) quam breviores illæ notæ *Qualitatum* & *Munerum* ad *Presbiteros Episcopos*, & *Diaconos* pertinentium, alibi in eadem *Epistola* describuntur. In latiori enim sensu & promiscuo usu *Nominis*, utrosque horum mos erat, (& fortasse nunc licet) appellare *Episcopos*, quatenus *Curam* quandam ipsi, & *Inspectionem* obtineant in *Privatos* suos *Greges*, quos illis *Apostoli*, vel *Apostolici* illi *Episcopi* de-

mandarant, ij nimirum qui (non secus ac *Timotheus* ac *Titus*) succedebant in ordinariam potestatem in ampliori aliqua parte Ecclesiæ & jam plures Presbyteros complectente.

Ea vero humilitate erant Primi Illi *Episcopi*; ut declinantes eximium *Apostolorum* nomen (quod jam stylus Ecclesiæ à communi illa sua acceptione (qua Nuncium vel *Missum* significat) ad specialem Illam dignitatem traduxerat, quæ Extraordinariam suam Vocationem, Missionem, Dona & Potestatem immediate à Christo acceperat) sat haberent se Episcopos vel Presbyteros vocari; donec tandem consuetudo (magna verborum arbitratrici & loquendi norma) cum iusta causa videretur peculiari aliquo Nomine distinguendi quorum Jus & officium in Ecclesia non *diversum* solum à cæteris, sed Illis omnibus erat *superius* (cum *Apostolorum* essent *succedanei* in Ordinaria illa & perpetua potestate administrandi Ecclesias, utrunque *Nominis* Illius *Honore*, modeste sed laudabili more abstinentes) his Nomen *Episcopi* appropriandum vellet : quod sanè fieri potuit absque ulla vel minima Arrogantiæ nota in Eos, qui propagine quadam Apostolica recta serie ab illis descendentes excelsissima & Amplissima Potestate induebantur gubernandi purissimas & Primitivas Ecclesias, quæ proculdubio multos habebant sanctos Episcopos ad exemplum *Titi* & *Timothei*, quorum peculiaris potestas haud magis clare innotescit ex præfatis *Epistolis*,

stolis, quæ sunt quasi Fundamenta & limites Illius quod ex *Iure Divino* sibi vendicant *Episcopi*) quàm expresse notantur *periculosa* hæc *Tempora*, & qui Illis hæc pericula créarunt, qui *Sanam Doctrinam non ferentes*, & clarissimis Testimoniis Ecclesiarum Præsecûs adversantes ita præfractè disputant, & arrogantér usurpant in verum *Episcopatum*, qui si minus *Proditores* & *Gloriosi* appellandi sint, at videntur quidem Illi ipsi esse *cupidi*, *præcipites*, *inflati intemperantes*, *immites*, *voluptatum amantes* potius, quàm *amantes Dci*, *habentes formam pietatis*, sed qui *vim ejus abnegârint*.

Hi vero cum nil aliud habeant, cumulo quodam futilium, leviculorum, & nullius eruditionis Doctorum quasi mole congestâ opprimere quærunt penitus & obruere Claritatem simul & Authoritatem *Episcopalis* Regiminis, quæ citra omnem *Æquivocationem* aut ambigui Nominis fallaciam evidentissimè in Scriptura demonstratur, tum in omnibus Ecclesiæ Historiis.

Hæc *Theologi* potius more, quàm *Principis* scribo, ut Posteritati saltem liqueat, (si in publicum prodierint hæ chartæ) quibus tandem fundamentis Judicium meum tum ex Scripturæ *Canonibus*, tum Ecclesiasticis *Exemplis* de *Episcopali* Regimine confirmatur, cui profecto nec Ratione ulla *Politica*, nec obstinatæ voluntatis *pervicacia*, nec ullo vel in *Homines* ipsos, vel in *Ordinem* peculiari studio indulsi: Nulli enim horum tanti mihi esse possunt (saltem

quoad seculum) ut injurias , & detrimenta ullo modo compensent , quæ Mihi , & Meorum charissimis , tum & Regnis quoque hæc potissimum controversia creavit.

Quinimò non solum quoad *Religionem* (cujus optimus Canon *Scriptura* est , & universæ Ecclesiæ *Praxis* optimus Commentarius) sed si quis recta ratione naturam *Gubernationis* expendere , omninò credi non potest , benè institutam subordinationem inter Presbyteros vel Ministros ullo modo Christianitati magis repugnare , quàm sæculari & civili Regimini , ubi plerunque è *paritate* Confusio & Factiones oriuntur.

Mihi sane , qui negaverit hæc posse cum vera Religione consistere , perinde est ac si dixerit , nec cum Harmonia Numeros , nec bona lineamenta cum bona forma constare.

Sed nec credibile est , Deum , qui distinctos *Ordines* & *Præsulatum* ad gubernandam illam primam Ecclesiam in *Judaico* Sacerdotio instituerat , eandem inter *Christianos* ministros vetare voluisse aut respuere , cum in his , non secus ac aliis subsint etiam *seditionum* & *Schismatum* semina : quæ , ut anticiparet , vel mature restringeret , prudentia *Apostolica* (quæ certè *Divina* erat) crescente in multiplices Congregationes (in quibus singulis erant Presbyteri) Christianorum Numero , hanc Gubernandi rationem *instituit* , quæ *unitatem* optimè & *ordinem* cum *Authoritate* conservaret.

Unde

Unde satis perspicuum est, nec Principum *Gratiæ* nec Presbyterorum *ambitioni* institutionem *Episcoporum* in Ecclesia deberi, qui hoc Jure suo gaudebant, & exercebant perpetuo, iis maximè temporibus, quæ Religio *purissima* erat, persecutiones *asperrimæ*.

Nec tamen repugno, hanc unius *Præsentiam* & *Authoritatem* eo modo administrari, ut commune Multorum Presbyterorum Consilium & Consensus adhibeatur (quod etiam ultro largiebar) ut medium prorsus non inutile ad vitandos errores, cæterasque corruptelas impotentis præsertim studii & Gratiæ, quibus *nus* aliquis esset magis forsan obnoxius, tum autem ad cavendam Tyrannidem, quæ, ut minimè certè *Christianos*, ita minimè omnium *Ecclesiasticos* decet. Accedebat hoc insuper commodum, quod levare aliquo modo videretur onera illa & odia, quæ *unius* viri humeris nimis graviter incubuissent: quod & opinor, *Episcopis* meis accidisse.

Quid jam magis *Rationi* aut *Religioni* consonum, quàm ejusmodi forma *Gubernationis*, qua *Parentem* quis magis quàm *Dominum* referat? & quæ non solum ad vitandas *Factiones*, *Confusiones*, *Æmulationes* & *Contemptus* (quæ facile omnia inter *pares* nascuntur) maximè valet, verum etiam (cum sint aliqua in *Donis* Ministrorum discrimina, & diversa Gubernandi capacitas) hîc utique videtur necessaria, ut, qui cæteris sint præstantiores, digniori aliquo *Munere* fungantur: Sed neque

hæc præoccupato Iudicio, & contradici non ferente pronuncio. Satis constat, me conatum sedulò, ut mihi integrè fieret exploratum, quid diversæ Partis Patroni præcipui vel *contra hanc* objicere, vel *pro sua* allegare potuissent: id verò seriò tandem deprehendi, non *Scriptura* solum & *ratione* multum infra nostros causâ cadere, sed *exemplis* Ecclesiarum, & *Praxi*, & *Historiarum Testimoniis* planè destitui, ita toto flumine in *Episcopatum* ruente, ut nec tenuissimus illis rivulus relinquatur.

Quod ad *exempla* illa (numis importuna) Ecclesiarum quarundam *nupera Reformationis*, (omnes enim non carent *Episcopis*) quas rerum & Temporum necessitas *excusat* potius, quàm *absolvit* ab Antiquitate diversas, nullam sane causam video, cur Ecclesiæ rectè reformatæ, & ab *Episcopis* administratæ ad *pauco- rum* hominum exemplar componi potius adigantur, quàm ad *Antiquarum* Ecclesiarum Catholica (quæ nullâ prorsus Reformatione eguerunt) vel ad illas jam extantes Ecclesias, quarum plures sunt in Christiano orbe ab *Episcopis* administratæ, quàm vel omnium *Presbyteristarum*, & *Independentium* simul, quas quidem omnes (opinor) ipsas in Tribus Meis Regnis ab *Episcopis* rectas Ecclesias æquare saltem numero si non excedere.

Minimum interim *prudentiæ* aut *Charitatis* sapere videatur in hac Christianorum discrepantia (qui plus nimis in cæteris discordant) latius plagam diducere, & toti orbi Christiano
(præ-

(præter aliquem *Protestantium* manipulum) tantum scandalum obijcere in *Administration Ecclesiastica*: quos, etiamsi in nonnullis *Doctrinalibus* manifesti erroris convincendos nunquam cò perduces, ut ad consummandam Reformationem deferant illam penitus & repudient Institutionem, quam cum omnibus retrò sæculis *Catholicam*, *Primitivam*, *Apostolicam* adeo tenuerunt, ut nulli unquã *Schismatici* cætera, vel *Hæretici* (unis illis *Aërianis* exceptis) ab unitate Ecclesiæ, & conformitate in hac parte deviarint, inter quos semper *Episcopi* Presbyteris superiores.

Nec eo parùm argumento iudicium meum confirmatur, quòd Regimen istud *Episcopale* haud ita dudum Univerſo Consensu probaverint, & se illi submiserint non Laici solum sed ipsi etiam in his Regnis Clerici, quorum tanta levitas & inconstantia in præjudicium cedit Novitatis: cùm enim (quã sum Charitate) doctrinam eorum & probitatem eousque suspicari non possim, quasi aut ignorassent quid fecerint, vel adversus Conscientias subscripsissent, nunquam certè excusabo facilitatem hanc illis & mobilitatem ingenii, qui priusquam liberè & æquè controversia hæc fuisset disceptata, contra Juramenta sua superiora, & Praxim, contra obedientiam in Leges jam valentes, me denique repugnante non solum Regimen *Episcopale* exploſerunt, sed plaustum etiam & stimulos illis addiderunt qui *Episcopus* cæterosque Ecclesiasticos tam nefario

& crudeli modo spoliarunt, ut ipsas etiam Terras Ecclesiæ venales habuerint, & ab omni Sacro usu in perpetuum abalienandas; Eam vim habent fluxus temporum, & præpotentia Partium in nonnullorum hominum iudicia, qui ut sic jam repente & penitus mutarentur, nullam aliam possunt causam afferre, quàm, quòd *Scotorum* Exercitus jam in *Angliam* venisset.

At se olim castigabit horum hominum stultitia, & desertores *Episcopatus* sibi Iplis non minus inimici, & rem suam prodidisse deprehendentur: nunquam enim vel ipse *Presbyteratus* vim illam aut pretium seorsum obtinebit, ac fuisset *Episcopatus* conjuncto & eodem quasi coronato; Ut vero secundior sit Ministris *auræ populi*, quàm *Principis Gratia*, æquè parum sperari debet, ac, ut crescant fælicius plantæ manu rigatæ illis rore cælesti dulci & liberali perfusis. Quin inopia & contemptus cleri ostendent, quale jam *cadaver* supererunt, cum à *Capitis* Illius influentia, in cujus *Præmatum* jurarunt, dimoventur.

Modico interea temperamento adhibito, occurri forsan potuisset magnis malis. Id interim fixum est mihi, *Episcopatum* illum *Præmitivum* quantum in Me est extirpandum non pari: facile reformabit Prudentia affectibus incorrupta, quicquid temporum ærugo, vel indulgentia Legum, vel corruptela Morum induxit: vitia *Personarum* aut *Temporum* toti ordini imputare, vel propterea in pœnam deposcere,

cere, crassus vulgi error, & inter eas seditionum *Maximas*, à quibus omnes Cordati homines meritò abhorrent.

Secularia vero illa additamenta *Authoritatis* & *Honoris* Civilis, & *Fortunæ* ornamenta, quæ Majores mei & alii Christiani Principes *Episcopis* cæterisque Ecclesiasticis, annectenda censuerant, haud alia semper existinavi, quàm justa eruditionis & pietatis præmia iis maximè debita qui Ecclesiasticæ Administrationi aliquo modo immisceri mereantur; Accedit, quod sic melius ad Charitatis opera, & Hospitalē beneficentiam instruantur, tum *Authoritatem* etiam habeant munitiorem quoad externum respectum & observantiam (quæ vix unquam in pacatis temporibus, ita ex *Virtutis* dimenso, ac *Fortunæ* persoluitur) cum tenuitate haud dubio & inopia ipsi simul & Munus evilescerent in hac morum dissoluta & animorum licentia, quam dura illa Tempora castigabant.

Tales semper exopto *Episcopos* fieri qui sint his incitamenti dignissimi, & in optimum usum conversuri: Si quid iudicio erraverim, bono saltem animo excusabor. Erant mihi (sat scio) nonnulli hujusmodi, quos eruditos, graves, & pios homines fuisse nemo certè inficietur cui vel mica *Judicii* aut *frontis* inest; Illud fateor me summopere expetisse ut Ecclesiastici præ cæteris (maximè ij qui *præsunt*) ab illo vulgi contemptu securi viverent, qui (præter id quod fere omnibus innatum

sum est iis potissimum *adversari* qui *reprehendere* aut *coercere* videantur) necessario debet comitari vel *Presbyterorum* paritatem quâ omnes æquantur , vel *Independentium* disparitatem , quâ infra Populum collocantur Pastores.

Hæc mea de *Episcopatu* sententia est, in qua (Deum testor) nullo affectu privato aut studio vel tantillum à veritate deflexi.

Deum jam appello , & orbem Christianum, an sit fas *subditis* , vel *Christianis* pium , vi merâ & injuriis & in servilem modum coercentes me Regem suum eò velle subigere (quod nonnulli fecerunt) ut , reluctante Judicio ita solidis fundamentis subnixo, in infirmas istiusmodi & inter se distractas Novitates consentiam.

Nemo prorsus eorum est, etiam qui optime affecti videntur qui vehementius quàm ego exoptat ut administretur Ecclesia secundum ipsum *Christi* institutum , prout recta *Ratione* & *Scriptura* colligitur , ubi nullum adhuc video Argumenti simulachrum. cur hæc nova potiora crederentur, nisi id satis habeant afferre nonnullarum Ecclesiarum exempla , in Infantia illa Prima & solitudine, (cum jam raro adhuc *Christianismo*, uni forsan in Civitate vel Regione cætui unus facile Presbyter sufficeret) vel hanc velint perspicuam veritatem negare, exercuisse scilicet Apostolos *Episcopatum* æque in eos , quos Presbyteros instituerant , quàm, in quas plantaverant Ecclesias; & (cum
hoc

hoc esset imprimis necessarium ad bene esse Ecclesiæ auctæ postea, & in multiplices cætus abeuntis formam aliquam Regiminis institui) hunc etiam necessario ab Apostolis derivatum ad exemplar Potestatis illius & Authoritatis , quæ ab Iphis in alios exercita usu adhuc & sine Gubernationis manente , cum ipsis finire non poterat.

Constat eas quæ Purissimæ Primitivæ, & optimæ Ecclesiæ audiebant sub *Episcopis* omnes floruisse , quod etiamnum fieri posset, ni ignorantia, superstitio, avaritia, ultionis porro cupiditas aliique inordinati, & perversi affectus ita animos quorundum contra illos concitassent , ut, quod deest *Rationum* & Primitivorum *Exemplarium*, vi & *Armis* perficere conentur, dum nonnulli magno zelo (proculdubio) *Episcoporum* Agris, *Ædibus*, & vestigalibus inhiantes propter hæc multo promptius *Episcopatum* deglutiant, quod meo quidem iudicio, quicquid illi existimant, nihilo levius crimen *sacrilégio* est, cum Deum omnium datorem fraudent illa portione, quam olim pio animo Ecclesiæ & *Prophetis* donantes Ipsi gratè vicissim retribuerunt , qui per manus hujusmodi *Calicem frigida* libamentum sibi esset accepturus.

Porro aliud est mihi vinculum particulare *Iuramentum* iudicio meo consonum , quo me conceptis verbis obligavi ad tutandum hoc *Regimen* , & *Iura Ecclesiæ*.

Quo tamen *Iuramento* haud difficulter forsitan exolvi poteram (ut , errore , suscepto) si
mihi

mihi plane constaret esse *ordinem* illicitum vel (quæ audax quorundam sed infirma calumnia est) *Antichristianum*. Cum verò exquisitissima veritatis exploratione habita magis indies magisque confirmor in æquitate & pietate eorum in quæ juraverim, certe nemo, nisi qui animæ meæ perniciem struit, in hæc duo tam atrocia scelera, *Sacrilegium* nempe & *Periurium* se hîc invicem trahentia impellat: mitto hîc personales injurias in plurimos de me optimè meritos, qui haud minore Jure suis gaudent fortunis, quàm, qui Illos privare student propriis suis patrimoniis, quique nulla adhuc lege convicti sunt eorum criminum, ob quæ prædiis suis & Bonis cæteris mulctari mereantur.

Sæpe equidem demiratus sum istos homines magnam *Conscientiæ* teneritudinem & *Reformandi* studium præ se ferentes, id mihi velle persuadere, me *Juramento Coronationis* meæ obstrictum in quæcunque ab illis proposita *consentire* debere (quod vehementer urgent) utcunque *Rationis* & *Religionis* libertati contraria, (quam certè tueri omnes debent, & de qua Ipsi in suffragiis suis tam impense cavent) eodem simul tempore affirmantes irritum me facere oportere, & apertè violare illam partem Juramenti, qua, secundum optimum *Rationis* & *Religionis* lumen, Regimen Ecclesiæ, & Legitima ejus Jura tueri obstringor. Mirum sane, in hæc solum *valere Juramentum* ut quæ mihi & cæteris in eadem conditione versantibus iniqua prorsus & injuria videntur (cum anima-

animarum essentiali libertati directe pugnent) irritum tantum in illâ Clausula & invalidum futurum, quâ me Deo & Hominibus jure obligatum existimo.

In hoc tamen equuleo jam diu versor, quid ambitiosâ illorû avaritiâ, quid Sacrilegâ aliorum crudelitate distentus, qui Me & Regnum & Ecclesiam eousque civilibus dissidiis lacerare certi, dùm me in ea assentiri cogant & palam comprobare, quæ (Deus novit) improbo maxime, & ex animo detestor (ut multimodis Religioni tum Rationi etiam & Justitiæ adversantia) quibus tamen etiamsi cum pudore meo & infamia consentirem, haud utique illis satisfacerem, qui Consiliis & opinione diversi non contra me magis & Episcopatum, quàm intra se invicem pugnant.

Quod verò Scotis haud ita pridem in Ecclesiastico Regimine morem gesserim, nullo modo rectè urgetur, ut in Regnis meis cæteris id propterea admitterem. Hoc enim debent cogitare, haud ita altas unquam radices egisse, vel stabilitum in Scotia Episcopatû fuisse, prout fuerat in Anglia, atque adcò me neutiquam obligari ad hunc pariter in utrisque Regnis tuendum; Quod enim meâ sententiâ optimum est, haudquaquam omni loco & tempore absolute necessarium existimandum est.

Hanc autem in Illos indulgentiam si quis errorem meum aut peccatum dixerit, facile agnoscam: pessimè verò hinc argumenta colligunt, idem iterum faciendum, vel potius mul-

to deterius, cū de his forsan quam antea exploratiū jam constet, quin nec illa ipsa concessio ita cessit sæliciter, ut animum mihi addiderit porro aliis concedere.

Si quid hīc magis Christi in his Novos Modos affectantibus *lenitatis* scilicet & *Iustitiæ*, si quid *ordinis* magis aut *Charitatis*, aut obedientiæ conspiceretur, suspicari forsan poteram iudicium meum affectu aliquo præoccupatum aut diversum sentiendi consuetudine inflexum: Cum verò iustis ita causis adducar ut de his longè credam contraria, haud sperare possunt his moribus, Novæ suæ Regininis Formæ estimationem acquirere.

Sed nec in aliis etiam quibuscunque Ecclesiis quarum exemplo sic plauditur, quodque in illas à Me regnatas omni vi importare contendunt, quicquam adhuc compertum est vel doctrinæ uberius, vel Religionis, imo nec ulla pietatis aut Charitatis opera ita eximia præ nostris sub *Episcopatu* agentibus (quibus Dei benedictio in hac parte non defuit) ut ex his omnino adducar credere vel *Presbyterium* vel *Independentiam* benignius in corda & vitas hominum, quam *Episcopatum* rite habitum influere.

In quem si *abusus* fortè aliqui irreperint, horum fiat exterminatio, usu adhuc Illius recto. Multo enim satius duco *Primitivæ* & *uniformi Antiquitatis* vestigiis insistere, quàm *distractæ Novitati* manus præbere.

Rectus certè Episcopatus iustis omnium
deside-

desideriis satisfaceret, quicquid boni *Episcop*^{is} vel *Presbyteri* humiles, vel modestia *populi* exoptet, ut sic Re Ecclesiastica nec per *Tyrannidem*, nec *Paritatem*, nec *populares Tumultus* administratâ evitentur hæc maxime pericula, ut vel ejiciantur *Episcopi*, vel spernantur *Presbyteri*, vel sit *populus* vexationibus obnoxius.

Et in hac *Judicii & Conscientiæ* meæ Integritate Deus me (ut spero) custodit.

Tu enim Domine, nosti *Integritatem meam & teneritudinem*, qui cum me *Fidei Defensorem & Ecclesiæ Tutorem* posueris, ne me ullâ violentiâ patiaris adversus *Conscientiam* impelli.

Exurge, Domine, protege causam tuam, ne deformetur tua *Ecclesia* manca facta illo *Regimine*, quod ab *Apostolis* derivatum *primitiva & purissima tempora* conservarunt, nec proventus *Ecclesiæ* fiant *seculari invidiæ obnoxii*, quæ jam omnia illi quærit eripere *Doctrinæ & pietatis incitamenta*.

Me vero cum bono illo Samaritano misericordem efficias, & *afflictæ tuæ Ecclesiæ* subvenire promptum, quam à nonnullis vulncratam & spoliatam cæteri negligenter prætereunt, nulla omnino miseratione aut ope adhibita.

Potestas mea à Te derivata fac (tua *Gratia* juvante) ut pro te maxime exerceatur & quanquam cætera mea *Iura Regia* amplius mihi in præsens non permittantur, usque tamen custodias in illa *Rationis libertate & Religioni* amo-

re, & in Ecclesiam studio, quæ in Conscientia mihi ut Christiano altè insidunt.

Custodi à sacrilega deprædatione benedictiones illas temporales, quas Ecclesiæ Tuæ providentia in Gloriam Tuam dispensavit.

Ignosce qui flagitiis suis & erroribus hanc sunt maximè pœnam commeriti, ut sic Aprum de Silva, & astutos vulpes exterminare patiaris vineam tuam dextera plantatam, & diu rore cælesti in felicem fecunditatem irriguam.

O ne illa infami nota in æternum maculet, primum me Regem Christianum hujus Regni extitisse, qui in Ecclesiam opprimendam, & una Patres Ecclesiæ consenserim, quorum omnium errores maluerim Constantini illius exemplo silentio velare, aut lenitate corrigere, quam personas eorum & sacrum Munus ludibriis vulgi exponere.

Vides (Domine) quid pro Tua Ecclesia, & quid una cum Illa passus fuerim, nè tardaveris Domine Illam simul & me liberare, à perversis hominibus quorum & peccerunt Consilia, & jam usque parturiunt confusiones, cum antiquos illos limites intra quos stetit pax Ecclesiæ ita omnes vesano impetu dirimant, omne genus erroribus, Schismatis, & dissolutione introductâ.

Tu vero Deus Veritatis & ordinis, hanc in bono tempore tuo compesce malitiam, furorcm mitiga, & confunde sceleratas eorum machinationes, qui & Tibi & Mihi, & Ecclesiæ Tuæ juxta inimici.

Vt & Ipse, & qui amant Ecclesiam Tuam Psallamus tibi, & magnificemus salutare tuum coram filiis hominum.

18. De *Tractatu* Vxbri-
genſi, & *Conditioni-*
bus à Rege latis.

PErinde mihi videntur *Tractatus*, ac, ſi qui miſſo *ferarum* ritu pugnare, jam diſceptare incipiant ut *homines*, quorum robur certè plus in ingeniis eſſe oportet, quam in *Membris* ſitum.

Quamquam raræ ſic agentì opòrtunitates adfuerint, nunquam tamen defuit vel affectus vel ſtadium, ut qui ſemper minus *Gladio* meo quam *Rationi* conſiſus, ita hìc penitus cedere potiori ſtatueram, ut nil opus illo poſtea arbitrarer, modo nos invicem cognoscendi & perſpiciendi copia daretur.

Quod autem ſtadium meum in hac parte palam fecerim, atque illos aliquoties de *Tractatu* interpellaverim, haud me quicquam exinde imminutum credidi, cùm non magis ſit *Hominiſ* Ratione potius quàm vi agere, quàm pacem quærere & conſectari, *Chriſtiani*.

Cum enim *Arma* perinvitus in deſenſionem meam tantùm ſumpſerim, omnia ad pacem facientia libenter amplectar: Omnes Belli eventus triſtiſſimi.

Nullò

Nullò unquam successu inflatus carius idedò *pacem* destinabam, quam vehementius omnibus concupivi, licet à me carissimè redimendā: *Honorem* meum tantum & *Conscientiam* peculiare mihi volui servare, cum *illum* quidem Regi, *hanc* Christiano nefas esset deserre.

Tractatus vero iste *Vxbrigenſis* spem mihi maximam fecit fœlicioris eventus, ad quem si alii eandem mecum moderationem attulissent, proculdubio finis Bello fuisset impositus.

Eousque enim cedere volebam, quoad *Ratio*, *Honor*, *Conscientia* permetteret, nec quæ restabant controversiæ tanti erant, vel in Rem Populi tam necessariæ, ut *securitati* subditorum meorum, aut *fœlicitati* obstarent, quorum utraque multo melius gavisi fuerant, annos ante complures quam hæc omnino postulata nascerentur, è quibus nonnulla repudiando, & mihi Ipsi jus facere, & subditis meis gratum arbitrabar.

Nimis vero constat, haud ita facilè *mitigari* suspiciones ac primo *excitantur*. Major enim nonnullis timor est, ne à violentis fœderationibus quibus jam sunt impliciti *discedant*, quam erat olim ne se his *implicarent*: quod deest æquitatis pertinaciâ suppleant, Ipsi videlicet quibus modica admodum res fuit, quâ vel in pace *gauderent*, vel Bello *perderent*, illud sedulo agebant ut ipsum Nomen *Pacis* suspitioni & odiis obnoxium redderetur.

In rebus *Ecclesiasticis*, ubi tot ligaminibus *Conscientiæ* astrictæ minima erat deliberandi libertas, eo modo sancire placuerat, quo abunde esset omnibus satisfactum, quos non *Fa-ctio* aut *Avaritia*, aut *Superstitio* denique, quam *Zeli* fervor aut *charitas* aut *Reformationis* studium impulerat.

Promptus eram omnia largiri quæ synce-ram pietatem promovere viderentur, ea solum *retinendi* cupidus, quæ in ordinē & præsidium *Authoritatem Ecclesiastici* Regiminis necessa-ria, & quæ persuasissima habeo (prout ali-bi me uberius explicui) veris omnis *Politici* principiis, (etiam quæ consummatissimæ sunt) consentire, tum *Primitivo* imprimis & *Apo-stolico Exemplari* & *Primitivæ Ecclesiæ Praxi*.

A quâ ut penitus discedatur, in eorum tan-tum gratiam qui nec quicquam probabile pro-suis afferre, nec vel uni objectioni respondere valent, (sed perversa voluntate acti, nec in-ter se fere aliâ re concordant quàm quòd utrique eradicandum *Episcopatum*, & contra me pugnandum simul censeant) eam animi mollitiem, & imbecillitatem arguet, quæ à *Dei veritate* potius quàm à *pacē humana* depel-li voluit, & *Ecclesiastici* Honoris naufragium facere, quàm factiosis quorundam studiis ad-versari.

Quorum interim vitio ita male successit hic *Tractatus* & qui sequentium calamitatum crimen maximè sustinent, Deus novit, & Tem-pus patefaciet, Me (credo) coram Deo & in
corru-

corruptis hominibus (qui hæc seriò expenderint) liberari, qui non minori studio ad laboravi *pacem* Populo meo restituere, quàm ipsas meas *Coronas* Posteris meis incolumes servare.

Eâ suut arrogantia nonnulli, ut omnes huiusmodi *Cefsiones* in Imbecillitatis argumentum statim trahant, & tunc se rigidos maximè & pervicaces ostendunt, cum alios flecti faciles, & de suo remittentes, invenerint.

Hæc Illis pars magna *Prudentiæ*, aliquid semper *ultrâ* exposcere, quam *Æquitatis* aut *Honoris* Ratio concedat, ut isto saltem colore alia omnia *Concessa* repudiant; tam iniquis plærunque *pacis* conditionibus ut præ his leve sit quod in *bello* deterrimum. Cum id unicè semper eo egerunt, ut inhonestis *Concessionibus* me primum jugularem, quò minus Ipsis restaret conficiendum.

Prorsus nihil amplius vel in hoc *Tractatu* vel in alio quovis effectum est, quàm ut *Orbi* constaret, quo utrique animo essemus in *Pacem* Publicam: Ipse, nihil fere *negare* promptus, Illi nihil *concedere*.

Duriores hinc factos nonnullos, pravis eorum ingeniis imputandum est, haud, à Me tunc *Concessis*, vel *Negatis*. Me nunquam pigebit *conditionum* quas detuli, culpa eorum sit & pudor qui recusaverant.

Haud evexit me unquam secundissimus *Fortunæ* cursus ne *Tractatu* auscultarem, nec ita hæctenus reciprocaverat, ut non possem *Armis* contendere, licet nunquam id veræ fortitu-

fortitudinis duxerim vitas hominū male prodigere, quā, collatis utrinq; rationibus, si opus esset alienis subscribere.

Quod verò de plerisque *Traſſatibus* pessime ominarer, inde erat, quod tam inviti ad illos trahebantur, quo tacitè licet indicabant, quædam gladio esse impetranda, de quorum iniquitate disputatum nollent, quæque inter *Milites* agitari, quàm *Conſiliis* aptiora.

Deus illis ignoscat, qui dissoluti huius *Traſſatus* rei fuerant: & id gratiâ suâ in iis efficiat, ut jam Bello potiores fortunæ suæ opportunitate ad moderatius agendum utantur, ut quæ hætenus ob peccata nostra *Pax* merito dilata est, foeliciter tandem procuretur, dūm, quod *Traſſatu* non licuit, *precibus* saltem consequamur.

Tu O Deus Rationis & Pacis qui nec Ipse designaris cum Peccatoribus agere, uliro pace oblata præveniens, & ut velint tecum in gratiam redire obtestans, quos & potes, & justè posses perdere, ni misericordia in salutem abundaret, emollias corda nostra Redemptoris nostri sanguine, quo & pacem tuam accipiamus, eamque rursus inter nos invicem (quod Christianos decet & homines) procuremus simul & conservemus. Quoties pacem obsecravi? Sed cum loquor de pace, ipsi ad bellum parati sunt.

Ne dedas nos Impotentie affectuum, & nobis, & aliis exitiose.

Purga nostros Intellectus, ut veritatem tuam videant, tum Rationis ut homines, tum Religionis ut Christiani: & sic omnium corda inclines, ut servemus unitatem Spiritus in vinculo pacis.

Tolle illam in te Inimicitiam, cordibus nostris nimis insitam, & illam indas charitatem, quam exercere mutuo debemus.

Remove quæ ita valde commeriti sumus Belli mala, & illam Pacem largiaris, quam Ille noster Pacificus Christus unice potest mereri.

19. De vario Belli successu, Victoriis & Cladibus.

Varii hujus Belli Infœlicissimi Eventus occasionem suggererunt varia meditandi. Placuit Deo nōnunquam experiri me victoriis, fufis hostibus & profligatis, eo fine, ut discerem simul gratè agnoscere & moderatè uti ea Ipsius Potentia, qui est vere Dominus exercituum, potens (ubi collibuisse) reprimere

mere fiduciam contra me pugnantium,
Numero ita & Viribus superiorum.

Ab exiguis admodum initiis aucto,
 satis ostendit, me non penitus ita populi
 mei amore, & Illius præsidio destitui.

Alibi exercebat Patientiam meam, &
 docebat non in *bracchio Carnis*, sed in
Deo vivente confidere.

Valuerunt aliquoties *peccata* mea con-
 tra causæ *Iustitiam*, & qui mecum tunc
 erant, argumentum abunde & occa-
 sionem subministrabant severè utrosque
 castigandi. Pœna interim hostibus non
 minor, qui secundis rebus indurati,
 magis hanc suæ causæ iniquitatem asse-
 ruerunt, & (quam *licentia Tumultuum* Par-
 lamentis indigna inchoaverat) jam aper-
 tiùs *Armis* promoverunt.

Nocent sæpe *Publicæ Causæ Privata*
 flagitia, nec qui vulgo generosi & for-
 tes audiunt, idonei semper à Deo habiti
 qui *Iustam Causam Bello* propugnent:
 Quo enim proclivior quisque est suæ
 Arti, Consilio, aut Virtuti tribuere, eò
 minùs (in suam Gloriam) Deus per Il-
 los operatur.

Illud constat malè admodum ex even-
 tu æstimari vel *Iustitiam* Causarum, vel
 Conscientiæ *Pacem*, vel in quem sta-
 tum Animæ nostræ in futurum mittun-
 tur.

Qui à Mea Parte stabant , clarè (credo) & indubiè Dei *Verbum* , & *Leges* Regni , tùm *Iuramenta* sua propria omnia à se conjunctim stantia habuerunt : his enim omnibus præcipitur justis meis Imperiis parere ; nemini certe conceditur extra meum Consensum , nedum contra me , arma sumere.

Illi ex parte adversâ , ad nescio quas confugiunt prætensas formidines , & dissolutissima Status (ut vocant) *Fundamentalia* , ea scilicet quæ præsentem Statum *Ecclesiæ* & Regni evertunt ; quædam porro hîc afferunt *Sui in defensionem* argumenta futilia & imaginaria , quæ etiamsi vera essent , minime omnium ab illis urgenda , qui cum mei Subditi essent , Me & Leges meas primi impugnabant , turbas illas in initio non cœercentes , mox etiam conscripto Exercitu. Ejusmodi certe argumentis , cuicunque Factioni licebit (vires modò adsint & fiducia) quæcunque contra Leges extantes & Magistratus postulant , ea Gladio demùm expugnare. Nunquam enim tam commodè erunt res constitutæ , ut non aliqui saltem offendantur , & quod *Ipsis* reformandum videbitur ad Rebellionem usque prosequi incitentur , accedentibus præsertim *parasitastis* Concionatoribus , quales hi qui *Martyres* appellare

pellare audent, qui contra *Me & Leges*, nec minùs *Iuramenta* sua *Religionemque* pugnantes occubuerunt.

Probè vei ò intelligunt Boni *Christiani*, iis duntaxat *inclytum* hoc *Nomen* tribui, qui Dei veritatem & quæ speciatim hîc debent officia vitâ suâ habent potiora, cæterisque in Mundo charissimis, qui nil sibi privatim è rebus novis quærentes ea id solum piè cogitabant quibus animarum vinculis, Deo juxta mecum & Ecclesiæ, obstinati erant in obsequium simul, & auxilium.

Deus suâ misericordiâ potuit donare, & donavit proculdubio multos vitâ æternâ qui in iusta causa obierunt, ipso illo *corperum* interitu in Salutem *Animarum* Sanctificato, vulneribusque & clade *temporali* viam quasi ad æternam felicitatem sternentes; dum certa mortis approximatîo ita corda eorum in eam fidei diserneret humilitatis, pœnitentiâ capacitatem, quæ justissimæ causæ conjuncta in meliorem multo vitâ præpararet, quàm vel nefarii illis hostes adimere, vel sibi ipsis sine pœnitentia sperare potuerant.

Sæpe (fateor) in *prælio* superiores fuisse nostris partibus; nunquam ita apud Dei *Tribunal*, & conscientias suas futuri, ubi certe haud eâdem fiduciâ cominùs ibunt tot perspicuis rationibus, (à Le-

ge *Iuramento Fidelitatis & Christianæ Religionis* fundamentis contra cunctis militantibus (quibus intus jam agitantur, & se in corde suo accusant) quâ olim acti vecordiâ, in quas Deus mihi dederat copias impetum fecerunt.

Horum sors utcunque ærumnosa, oppressis plærisque aut extinctis, (haud dubito) longè optabilior est pio homini, & mentis bene sanæ (cui officium suum & salus Animæ præsentaneæ huius vitæ oblectamenti potiora) quam omnes Hostium nostrorum Triumphi & Gloria, qui vix fieri potest ut effugiant quotidianos illos horrores, quibus (semper ambiguae, nunc vero palam convictæ) conscientiæ Illos persequuntur, præsertim postquam Orbi jam satis constet, quàm falsi penitus & ab animis Ipsorum alienissimi illi primò sparsi Prætextus fuere, quibus forsitan speciosum aliquid inerat, nil, quod justè excusaret vel hæc *Arma* moveri, vel in illis tam diù perstari, contra Me & Leges sancitas, in quorum utriusque conservatione omnes probi arbitrantur *publicam* maximè *salutem* consistere atque adeo *propter* simul & *cum* illis honestius multo & foelicius ducunt *occumbere*, quam per Ruinas has *crescere* & *ex- tolli*.

Sæpe id precibus à Deo expetivi, ut qui mearum partium essent, veram *pietatem* cum *obsequii* sensu conjungerent, & in *Deum* æque atque *animas* suas extarent ac in *Me* fideles, ne quæ hîc deliquissent, ceteros illos conatus prorsus irritos efficerent.

Nunquam tamen existimabo ullam in parte adversa non prætensam modo, sed veram (si fuisset) pietatem, vel excusare omnino, vel compensare posse illa *Obsequii* & *Fidei* dispendia quæ mihi penitus deberi ita manifestè evincuntur conscientia hominum, ut hac sola permoti homines (alias prophani satis) vitas suas mei causa periculo objecerint.

Nulla mihi unquam victoria sine dolore meo obtigit, nempe in Subditos meos parta, quorum plurimi nimis vereor cum *Absalone* in peccatis suis perierunt. Nec vero fusus unquam prælio de Misericordia Divina, & præsidio desperavi.

Nunquam certe ejusmodi victoriam optavi, qua Leges & Libertates Populi Mei *vincerem* magis quàm *restituerem*: has enim utrasque simul cum Jure meo vehementer oppressas videbam ab iis ipsis hominibus, quibus Justa omnis cœrcio gravis erat.

Dante interim vel negante victoriam Divinâ Providentiâ id unicè duxi cavendum, ne vel de viribus meis gloriarer vel *Deum stulte aspergerem*, quem credebam etiam aliquando in bonum omnia converfurum.

Nihil aliud mihi è Bello insuper accedere optabam, quàm ut Hostibus meis *modum* imponerem, Amicis *pacem* darem.

Expavi tentationem integræ nimis victoriæ: nec id magis sum à Deo precatus, ut *Hostes* meos, quàm ut *Me ipsum* vincerem. Illud Deus negavit, hoc dedit, quod mihi optimè vidit expedire.

Varii Rerum Successus erant diversæ *Methodi Divinæ Iustitiæ*, his quasi ventis contrariis excutere nos volentis & repurgare, ut puniendo peccata nostra, puros simul illis præstaret, & ita animos nostros erudiret, ut futuras benedictiones & æstimare meliùs possemus, & rectiùs *uti*.

Cùm illos toties de Pace interpellaverim, satis patet *Bellum* mihi haud quaquam voluptati fuisse; quemadmodum & Superiores meæ *Concessionès* indicabant quàm libenter illi obviaissem, & sic ab omnibus esse imparatum, erat illius qui nec de Bello cogitasset.

Vetuit Me Conscientiâ Innocentiæ meæ quicquam à Bello *metuere*; sed amor
Populi

*Cum ergo victor simul & victus utrinque
plectar, dones me geminata Spiritus tui portio-
ne, & ea gratiæ mensura quæ mihi sola sufficiat.*

*Quemadmodum me habuisti miserrimum, ita
maximè facias reformari; ut non solum eò felix
sim, ut civilium dissidiorum finem videam, sed
Instrumentum etiam fiam præcipuum rediturae
Pacis, & in Regnis meis feliciter stabiliendæ.*

*Sit diversarum Partium una æmulatio, ut se
invicem ratione, & moderatione animi exsuper-
rent, & ea postremo sui abnegatione, quæ deceat
illos qui cogitant mutuis nostris dissidiis scindi
publicum, & id Bonis maximè expedire ut sit
omnium concordia.*

*Sin Tu (Domine) qui ob peccata nostra ca-
lamitates Belli induxisti, pergas adhuc ob pec-
cata Belli felicitatem Pacis denegare, & nos
usque detinere in calamitatum circulo, des Mihi
tamen Famulo Tuo & fidelibus meis (licet op-
pressis) Subditis ea tandem pace frui, quam nec
Mundus dare potest, nec eripere.*

*Ne Mihi sanguinem Subditorum meorum im-
putaveris, animo valde reluctanti, & dolore
summo effusi in illa iusta mea & necessaria de-
fensione, sed me pretioso illo lava Sanguine, à
Magno illo Pacificatore Iesu Christo propter
Me effuso, quem Me brevi confido ex his omni-
bus angustiis liberaturum; novi enim Iubila-
tionem Impiorum brevem esse, & gaudium Hy-
pocritæ ad instar puncti.*

20. *De Reformationibus* *Temporum.*

N Vlla adeò invidenda est Gloria, quàm quæ ex debita Ecclesiæ vel Status *Reformatione* acquiritur, nisi cum sint deformitates ejusmodi, ut ipsa Motuum incidentium, & Novitatum incommoda bonum Reformationis exsuperent.

Hunc licet mihi Deus honorem negaret, ut Instrumentum fiam tam præclari Operis, quoquo modo tamen effectum lætarer.

Grata sanè in initio *Parlamenti* hujus studia fuere, ut quicquid *Temporum Indulgentia*, vel corruptela *morum* pravi induxerat *reformaretur*: jam non minùs discrucior, cum his Turbis Factionum libertatem *Parlamenti* oppressam videam, cumque Legum extantium, & Religionis sancitæ (quæ Mensura & Canon *Reformationis* esse debuerant) nullam prorsus rationem haberi, & eâ porro iniquitate,

Populi exegit, ut quantum fas esset *desugerem*.

Ea mihi in hoc *Bello* culpa præcipua est, quod nonnullis plus nimio indulserim, confirmando hanc illis potestatem, quâ, eâ modestia & gratitudine uti volebant, quæ eorum tum fidem, tum fiduciam meam decuisset.

Si parciùs *dedissem*, parciùs forsan *oppugnassent*, si *plus* negassem, *plùs* fuisset obsequii.

Serò jam recensemus causas Belli. Illud unice exopto, ut sit *felix* tandem exitus *infelicium* cœptorum. Ea fors Inevitabilis peccata nostra expectabat, ut non ampliùs quiesceret Divina Justitia: victa primò Dei patientia in ea nos supplicia damnavit, ut alternantibus victoriis mutuò collideremur: utriusque enim Partis *prospera*, Publico *adversa*

Miseræ vero omnes *Victoriæ* quæ peccata adhuc relinquunt *indomita*, quæis effertur insolentiùs superbia, & ad cumulandas injurias animatur.

Quin nec Pax Ipsa expetenda est; dum nos in Illam *pénitentia* præparaverit.

Cum adversus Nos Ipsos *magis*, & in Deum *minùs* pugnare dedicerimus, hic invicem pugnis abstinebitur. Sanæ hæ

utinam cogitationes in cordibus nostris
 coeant, ut melius satagatur *Belli* hujus
Infœlicis periodus: & discamus utrim-
 que, Ego *Deo* obtemperare, & *Populum*
 regere, Illi & *Deo* & *Mihi* parere; nec
Mihi ampliùs pareri postulo quam *Deo*
 simul pareatur.

O Deus Meus, fac ut æquo animo vincar, cùm
 sic Tibi placuerit.

Doce Me (quæ pulcherrima omnium victo-
 ria est) meipsum vincere, & Hostes meos pa-
 tientia. Sic enim Christus vicit, atque adeò nec
 Rege Christiano indignum.

Inter utramque Manum tuam, sublevantem
 dexteram & prementem sinistram, in illam for-
 mes pietatem quæ tibi maximè grata est futura.

Ignosce secundarum rerum comiti arrogantia, &
 in adversis non minus, quærimoniis & stoma-
 cho, quoties in fiducia virium nostrarum ince-
 dentibus tu vim tuam meritò subtrahis, nec inter
 copias nostras unâ egrederis.

Esto Tu Omnia, siue Nos aliquid, seu nihil
 simus, & seu victores seu victi tibi Gloriam tri-
 buemus.

Tu Domine nosti quantâ animi molestia hæc à
 Subditis meis mala perpetior, quibus optima sem-
 per concupiui, & ob hanc causam, maxime sen-
 tis quæ me cogunt sibi mala facere, dum eorum
 tuam supplicia.

respectu habito ad superiorem suam *Sententiam & Praxin*, vel ad rem & existimationem totius Cleri communem, spretâ Ordinis, Doctrinæ, & Religionis curâ, contra omnia denique Veterum Ecclesiarum *exempla*, Leges Regni constitutas, & consensum *Meum*, qui certe nunquam impetrabitur adversus claram illam lucem, quâ Intellectus meus in hoc Articulo illustratur.

In rebus enim ejusmodi, quæ non perindè ex professo *rationi* aut *Fidei* aut Bonis *Moribus* adversantur, & circa quæ in Scriptura haud ita clarè & distinctè præcipitur, ibi certe perpetua & universalis *Praxis* Ecclesiæ optima est quam sequamur *Regula*.

Quod ad me attinet, promptus eram vel donare *Presbyteratui* vel restituere, quicquid *Episcopatui* conjunctus intra *Rationis & Prudentiæ* terminos postulasset: ut vero ita penitus invadat illam Potestatem, & Gladio afferat, & *Antiqui* illius Ordinis Jura aboleat, id nec justum in *Episcopatum* nec *Presbyteratui* tutum existimo, nec ullo modo vel *Ecclesiæ* vel *Reipublicæ* convenire.

Moderata certe consilia haud difficulter secuta fuisset debita *Reformatio*; atque ea forsan quæ longè gratior fuisset iis *Ipsis Theologis*, qui ipsi priùs decepti
multa

multa postea Gravitatis specie aliorum consilia promovebant quæ haud dubiò jam satis detexerunt, licet spes suas delusas & offensam præ metu dissimulent.

Speciosa vero illa & Popularia Christi scilicet *Gubernationis, Throni, Sceptri, Regni* (quod certè nunquam dividitur, nec quod istorum est bifrons) tum illud *Integræ & Absolutæ Reformationis* æquè facile est cuivis Novæ Formæ appingere, quam pulcherrimos colores deformi Imagini.

Fenestras interim in Ecclesiis (satis tempore deformatas) confringere; Cruces etiam (quæ Civilia apud nos monumenta potius quàm Religiosa) evertere; Busta mortuorum violare & Epitaphia eradere, quibus solum admonebantur Posterì quas Deo debent gratias in majori luce versantes, Omnes porro Ministros Sacris publicè operantes suo penitus arbitrio, & (quâ privatim polent) Facultati permittere (ut meritò ambigat Christianus, quibus tandem AMEN subjiciat, vel, ne forte cum periculo in errores aut Blasphema consentiat, vel insulsa forsan alia aut ridicula, ab audacibus plærunque & indoctis temere inter Preces officia & Cōciunculas jacta) quin edere passim Catechismos,

tate , & populari assentatione Affectibus quorundam & Opinionibus obsequutum in detrimentum Publici, & Reformatæ Religionis ingens Scandalum.

Quanta enim hinc continuò facta est omnis Ordinis & Regiminis Ecclesiastici *dissolutio*, quæ Novitatum, Schismatum & corruptissimorum Dogmatum licentiosa *invectio*, quæ in Sacris Administrationibus *Indecentia* pariter & *Confusio*, quæ in Jura & Fundos Ecclesiarum *Invasiones* Sacrilegæ, qui Cleri contemptus & contumeliæ, quæ in Me denique *dehonestamenta* & *injuriæ*, omnes statim ab hoc strepitu Reformationis insecutæ (ut à calidis Radiorum stricturis magni imbres) omnes mecum unà saniores testes erant mœstissimi & spectatores.

Omnium vero Errorum origo est, quod Populares ferè clamores & Furor, vulgò *Zeli* famam, & *Communis* omnium *Voti* obtineant, unde paucis placendi studio publicè omnes plærunque læduntur.

Certe optimè tunc *initur* Reformandi ratio, atque optimè demum *perficitur*, cùm moderatè & liberè, & nullis Partium studiis prosequamur; contrà *Factiosæ* molitiones multo plures *offendunt*, quam *placent*.

Ultro me paratum ostendi omnes in
Re

Re Ecclesiastica , & Religione discrepantias , liberæ Synodi consultationi , vel *Convocationi* rite electæ permittere , cujus tandem decretis (cum omnium essent suffragia inclusa) verisimile est omnes acquieturos.

Conventum illum *Theologorum* quos (more quodam insolito & extraordinario) *Domus Vtraque* ad deliberandum de *Ecclesiasticis* adhibuerunt , hætenus tantum non probo , quod nec legitime *congregati* nec *electi* fuerint ; nec totius Cleri *Angliæ* partes sustineant , neque omnino liberè & incorruptè agere possint , cum (etiamsi nulla alia vis fieret) intra certos tamen limites & fines constringantur.

Illud enim haud facile credam , tot homines doctrinæ & pietatis nomine insignes , qui *Liturgiam* & Regimen *Anglicanæ* Ecclesiæ haud ita pridem (in præcipuis) probaverant , adeo derepente consensuros in *utrunque* extirpandum , (cum Illud saltem ignorare non possent si non *Apostolica* institutione , at *Primitiva* & *Universali* Praxi defendi) modo integra fuisset suffragandi libertas , nec Diversæ Factionis potentia occultas spes & metus instillando in eos tandem valuissent , ut has simul promoverent plenissimas periculi Novitates , nullo respectu

chismos, & Confessiones Fidei recon-
cinnare, quasi nulla prius extitisset in
hac Ecclesia doctrina sana omninò aut
perspicua circa vel Fidei elementa,
quàm Quinquennii hujus proximi de-
liberatio hoc negotium integrè ma-
turasset:

Ista quidem omnia & his similia, quæ
vulgò fieri solent (ne nil facere videan-
tur) ab his *Reformationum* larvis quibus
breve aucupantur Plebis Gratiam (quæ
his Novitatum illecebris non secus ac
Pueri Imagunculis *vehementer* quidē sed
non diù afficitur) tantum abest ut me-
reantur *Reformationis* laudem, ut reverà
(quantum ad *Charitatem, Pietatem, Rectum*
Ordinem, & Morcs spectat) turbida magis
omnia & querula & confusa relinquan-
tur, quàm, ubi primò inchoaverant.

Haud enim facili operâ mala illa prio-
ra & detrimenta maxima pensare li-
cebit aut corrigere, satis carè ab illis
conciliata, & necessariò semper futura,
ni remedia debita adhibeantur.

Id utinam seriò tandem & unanimiter
vellent *Dei* opus agere, non *suum*. Multis
sanè incommodis obviam itum fuisset,
si Religionem (prout dignum erat) *pri-
mo* loco spectâssent.

Illud vero haud absurdè existima-
bant nonnulli, Ecclesiæ & Status Re-
gimen,

gimen, tot *Legibus* firmatum & diuturna *Consuetudine* fixum haud ita statim diffluxurum, & in novas suas *Formas* fundi facile, nisi ad Ignem prius Belli Civilis colliquesceret, in quo facti potiores, statuerant Me & Subditos meos universos ad *procumbendum* adigere, & *adorandas* *Imagines* erectas ab Illis & fabricatas: Sin id *Christi* Spiritus in horum hominum *pectoribus* (*Charitatis*, nimirum, & *Mansuetudinis* & *Sapientiae*) insedisset, quantum in linguis Nomen *Christi* & ipsissima *Reformandi* Regula jactabatur, haud dubie (illius *Benedictione*) tum in *Christi* Gloriam, tum in Bonum *Ecclesiae*, Honoremque *Religionis* & *Veritatem* efficacius multo valuisset.

Qui *reformare* volunt publicè, in se primùm agant, & experiantur in corde suo quæ in alios constituunt: intus enim si quid fuerit deforme, vereor ut qui de *Publico* videntur solliciti, in ea *Privata* Consilia pertrahantur quæ *Publico* Bono multùm obstabunt.

Recta quidem ratio *Reformandi* *Ecclesiam* minimè omnium consistit cum *Civilis* Status *perturbatione*, nec oppressa *Fidelitate* crevit unquam *Religio*, cujus hæc pars præcipua & Ornamentum est. Proximum enim à præcepto illo *Deum Time*, subjicitur *Regem Honora*.

Instan-

Instaurabitur (haud dubito) *Christi Regnum Meum* neutiquam *verso*, & cùm studia & affectus cessaverint haud utique *Boni Christiani* censebuntur qui *Boni Subditi* esse desierint.

Christi certe *Regimen* in *stabilimentum* *Regni Mei*, non in *ruinam* cedit, cùm meum ab Illo acceptum profitear, atque id unicè in votis habeam ut in *Gloriam* *Illius* & *Ecclesiæ Bonum* administretur.

Si id seriò laborassent nonnulli vel quid hoc sibi vellet intellexissent à *Christo Regi*, facta illa sua & dicta dissolutiora quibus & mihi & sibi invicem injurii fuerunt, multo rectiùs fuissent moderati.

Quemadmodum vero *Boni Fines* nunquam iusta efficiunt *prava Media*, ita nec ex *malis Principiis bona* unquam fiet conclusio, ni miraculo quodam suæ *Misericordiæ* lucem Deus è tenebris, è confusione ordinem, & è *perturbationibus* nostris *Pacem* creare destinaverit.

Tu Domine, qui solus potes Coronam nobis dare, pro cinere, & sublatâ Hypocrisis veritatem reddere, ne has nobis permittas Pharisaicas ablutiones pro Christiana Reformatione imponere.

Intus illi sunt nobis Nævi maximi, & turpitu-

pitudines, fac ut in nos ipsos severè agamus, & ab Animis nostris Reformatio incipiat, ut perspicaci Iudicio, & integro Corde accedentes, quæ in Ecclesia aut Statu perperam fiunt, idonei simus reformare.

Cor mundum circa in Nobis Deus & Spiritum rectum innova in visceribus nostris, ut tuo ductu simul & tuâ Benedictione in Tuam omnia Gloriam faciamus.

Miserere deformitatum & vulnerum, quæ temerarii & sevi Reformatores huic Ecclesiæ & Statui inflixerunt; extingue Factionum flammæ sub prætextu Reformandi accensas.

Et quemadmodum per hæc mutua dissidia, & confusiones palam omnibus facere voluisti quàm sint pravi nonnullorum fines, & infirma iuicia; ita ex his flammis educas nos purgatiores, præcunte Christianâ magis, & plus in se charitatis habente Reformatione, ubi nihil vindictæ aut ambitus, avaritiæ denique aut sacrilegii polleat in eorum consilia, quibus opus tam insigne & bonum, & jam maximè necessarium equo & licito more peragendum providentia tua demandaverit; ut internæ pietatis felicitate aucti ego simul & populus etiam Pacis externæ beneficio rectius uti in posterum discamus.

21. De Epistolis Regiis interceptis, & divulgatis.

Litteras meas fuisse interceptas, opportuna erat Hostium Malitiæ, & præter spem occasio, quâ tamen honestè & civiliter uti ignorabant. Nec sane arbitror, apud æquos & probos æstimatores quicquam in illis repertum ita mihi in *probrum* celsisse, quam sic turpiter fuisse divulgatas, in eorum *infamiam*.

Tunc enim maximè se probat virtus, & generosi animi vera indoles, cum in hostes maximè liceat, nec ullâ magis humanitate afficimur, quàm quæ ab iis deferretur à quibus minimum speravimus.

Hanc à me gratiam inire poterant chartas meas celando: in quibus cum essent *liberiora* quædam, atque etiam *arcana*, certè aliquid hîc civilitatis necessarium duxissent homines non plane Barbari: Nec revera quicquam unquam inhumanius factum

factum est, quàm eas publicè omnium exponere.

Cùm verò secus vellet Providentia, haud utique moleste fero Pectus meum (quod Divinæ Omniscientiæ approbare studeo) palam jam coram Mundo re-
tectum fieri, sine fucis illis omnibus & speciosis ad populum ornamentis, quæ in Publicis Epistolis & Orationibus solent. Utinam vel in penitissimos animi mei sensus introspicere liceret Subditis meis; certe nil aliud deprehenderent, quàm quâ curâ & amore distractus sim, non quò Iura mea magis, quàm ut pacem eorum & foelicitatem conservem, & quàm ingenti mœrore conficior, eos ita in perniciem suam delusos.

Nec quicquam ampliùs ex his literis malevolentia ullius consecuta est, quam, quod omnibus notum fecerim quàm constanti animo fuerim in *Vxorē* meam, *Leges*, & *Religionem*; Mella legent apes, ubi virus fugit *Aranca*.

Quod explicare me voluerim angustiis (in quas me Hostes adegerant) licitis & honestis Fœderationibus initis, nemo sane vituperabit qui me amat & Rempublicam, cùm haud fieri omnino possit, ut sint *salices* Subditi Mei *Me misero*, vel pace sua & Immunitatibus Me oppresso potiantur.

Satis

Satis patet, ad hoc unicè nonnullos collimâsse, ut *Absalonis* exemplo, atroci aliquo facinore latius indies fieret diffidium, & exacerbata utramque partem ita à se invicem distraherent, ut nulla spes esset postea redintegrandi.

Has verò, ut & cæteras Injurias non solum (Deo Gratias) æquo satis animo ferre possum, sed (quæ mea est Charitas) ignoscere.

Ea interim fuit Animi mei integritas ut non multùm metueret à stylo lædi: licet enim arcani fiducia in id genus *Literulis* majorem fortè in scribendo licentiam permetteret & malignorum cavillis obnoxiam, nunquam tamen principalis mei consilii innocentiam vel tam malè intelligere, vel finistre interpretari possunt, ut non omnibus fiat perspicuum, me nil magis exoptâsse, quàm ut omnia scèliciter componerentur, *Iustitiæ* & *Honoris* ratione habita: idque non ex meâ magis quam *populi* sententiâ, eorum saltem quibus aliqua supererat aut *amoris* in Me aut *fidei* scintilla: quibus etiam ipsæ hæ *Literæ* clare demonstrabunt, me & Rei meæ privatæ & Regni mei curas posse & negotia (arte quâ Principem decet) capeffere; quod non libenter de me credi volunt Hostes mei, quasi ex aliorum Præscripto & Dictato

Dictato viverem quos *Pravorum Consul-*
torum nomine infamarunt.

Jam forsitan me respicient nonnulli ut
meorum Consiliorum *Authorem*, & cùm
alium non habeant in quem litem inten-
dant, in me post hac omne odium effun-
dent, quanquam id semper illis ægrè
fuerit, ut vel ullâ animi mei libertate
gauderè, vel conscientia meâ luci obté-
perarem, quem sibi planè addici & man-
cipari volunt, sua in primis *consilia* à Me
probari debere existimantes qui tam
diù contra me Bellum gesserunt.

Satis quidem fuisset illius diei victo-
ria, cùm accesserunt in prædam *Literæ*
meæ, ad explendam illam Famæ popula-
ris ambitiosissimam sitim: Siquidem a-
pud vulgus hominum benè tantum au-
diunt prospera, contra adversa & afflicta
conditio omni statim contumeliâ exci-
pitur, quasi Bona Fortuna Umbra sem-
per esset virtutis, & non frequentius
turpia & injusta facinora in hoc Mundo
prosequeretur.

Verùm illis qualicunque successu nun-
quam satis muniri videtur & commen-
dari causa ejusmodi, quæ à Turbis au-
spicata de Aura Popolari dependet. Has
ergo suis consiliis utilissimas ducunt
victorias quæ famam & existimationem
meam apud populum pessundent. In
horum

horum enim pectoribus, omnes Amoris, Reverentiæ, Fidei scintillas ita penitus sopitas aut extinctas cupiunt, ut nunquam possint reaccendi in illum ardorem, quo vel Mea vel Legum, vel Regnorum meorum Libertates (quas omnes pariter everfas cupiunt) vigeant amplius aut restituantur; existimatione mea ereptâ via pulchre sternitur ad eripendum mihi vitam & Regnum: Regno enim indignus jam nec vitâ dignus judicabor. Accurata igitur sævitiâ pariter & astutiâ cogunt prius exequias Honoris Mei celebrare, ut mox interitu meo parentetur. Sed haud dubio veram illam Dei Justitiam, nec errori nec affectibus obnoxiam posse aliquando & velle perversa hominum studia, & consilia evertere; Potest ille efficere, & (ut spero) efficiet, ut in bonum meum cedant quæ in me pessima Inimici vel cogitarent, vel fecerint.

Nil me interim aliud existimo hâc *Litterarum* interceptione, quàm tot Chartulas tantum perdidisse. Quantum vero Illis perierit Humanitatis famæ (quæ cum omnibus debetur, certe omnium maximè ab iis qui singulare præ se ferunt pietatis studium) quantum etiam Reverentiæ & Honoris Regi suo debiti, & præsens ætas & futura optimè judicabit.

Sed nec Ipsas Eorum conscientias arbitror ita penitus in stuporem datas, ut non sensu aliquo secreto afficiantur pudoris illius & Infamiæ quæ inhonesta facinora comitatur, ut-
cunque publicâ adulatione, & populari Gratiâ commendata.

Certe nunquam sperabunt Deo posse approbari turpem hujusmodi rem & indecoram; modo velint meminisse quâ Deus olim benedictione illam *Nohe* Filiorum verecundiam & filialem in Patrem teneritudinem compensavit, cum nullâ contra Parentis infirmitate vel excusari posset *Chami* impudentia, vel ab execratione illa liberari ut esset *Servus Servorum*; quæ (vereor) ut sit illis hæsuræ, qui actibus plenis probri & placere student Populo, & hoc sibi Patrocinium firmare.

Haud verò magis vel defendi possunt vel foelicem exitum sortiri illa eorum malitiosa consilia, qui hac me ratione cogitabant summæ apud Populum ignominie & ludibrio exponere, officii illius valde immemores quo modestè celare jubebantur, si quid verè in Patriæ parente indecorum comperissent, quod tamen (Deo Gratias) neutiquam factum est, sed illius potius Gratiâ perfectum, ut mihi non secus (quàm olim *Davidi* venerat) reverentiam porro conciliârit ipsa hæc Literarum vulgatio, quâ me ut *Vilem Personam*, omni prorsus exutum Majestate, & nulla posthac fide aut existimatione dignum exhibere omnibus voluerunt.

Tu vero (Domine) qui Sapienti tua & cuncta disponente Providentiâ ordinas ea quæ videntur in humani rebus incertissima, fac ut constantem tuam in Me Misericordiam agnoscam, etiam ubi
in

*in me maximam licentiam Hostibus meis permisi-
fisti.*

*Tu qui olim Achitophelis consilia difflassi,
& in bonum tui David, & exitium Authoris
convertisti, ita & horum potes machinamenta
subvertere qui hæc mea secreta evulgando, odio
me volebant & contemptui Populi exponere.
Tuam Omniscientiam appello Testem Integritatis
meæ, quam iniqua & falsa sint illa valde
probrosa, quæ hac Chartarum mearum occasione
Hostes mei pessimi interpretes de me vulgo credi
postularunt.*

*Malum quod in Me machinati sunt, & sol-
licitè ita procurarunt, ita in Caput Ipsorum re-
vertatur, ut induantur pudore, & operiantur
sicut diploide, confusione sua.*

*Vides Domine, quàm id omni studio agunt,
ut Honorem meum deturpent, sensa animi detor-
queant, & vestigia exprobrent Vnclī Tui.*

*Me vero Corde illo dones quo libenter contu-
melias accipiam Tui causâ, & Tuæ Ecclesiæ.*

*Hunc in Me firma animum, ut tuo maximè
studcam honori: meum tibi curæ fore nil dubito,
vel me enim Potestati illi & Majestati restitues
(quam nonnulli tuo permissu ita quærent cripe-
re) vel illa corona imperties Christianæ patientiæ,
tibi usque pertinacis per gloriam & ignominiam,
per infamiam & bonam famam servire.*

*Tu (Domine) fons es Bonitatis & Honoris,
tu eximia Majestate indueris: fac me tuæ Excel-
lentiæ qua sapientia Iustitia & misericordia
superas, aliquo saltem modo participem, nec jam*

illo destituar Honoris & Majestatis portione digna Loco in quo me collocasti, qui es Exaltator Capitis mei & Salus mea.

Duc me Domine tuâ Gratiâ ad eam verâ solum & æternam Gloriam.

22. *Cum abiret Rex ab Oxonio & se ad Scotos reciperet.*

Q Vanquàm tria mihi Regna Deus dederit, nullibi tamen locus restat, ubi jam tutum caput (tuto simul Honore.) deponam. Ita enim ostendere volebat Deus se tutissimum esse perfugium, & arcem omnium munitissimam in qua oportet confidere.

In his rerum angustiis non tam Homines quàm Deum respicio. Sic Illi visum est facere : atque adeò Me penitus & afflictas res meas in Illius misericordiam conjicio, cujus unius arbitrio manus omnium & corda impendantur.

Quod viribus negat providentia, prudentiæ forsan

forſan concedet. Advocata in conſilium neceſſitas jubet ut incolumitati meæ proſpiciam, diſſimulato me illinc habitu ſubducens ubi præcipuum robur ſupererat, ut eorum jam fidem experiar qui has primùm Turbas inchoârunt; forte his tandem instrumentis uſurus eſt Deus ad hæc omnia honorificè componenda.

Hæc fortè de illis fiducia exuet cos armis, & vincet: quòd me Illis ſic ultrò crediderim, affectus eorum arctiùs aſtringet, qui ita crebrò profeſſi ſunt non ſe *in Me*, ſed *pro Me* pugnare.

Ænigma jam hoc explicandum eſt, & occaſio illis offerenda quâ jam orbi teſtentur, non ſe ea quæ agunt, ſed quæ dicunt, velle.

Deo verò hîc cuſtode opus eſt, conſiliumque & ſolatum à Conſcientia meâ petendum. Tradam corpus licet in iſtorum manus, animam tamen Deo & mihi integram ſervare decrevi, nullâ unquam neceſſitate cogendus vel *Honori* meo renunciare, vel à *Iudicio* deſlectere.

Quod *vi* rapere volebant, jam his *ultrò* donabitur, tam inſolito genere præſidentix, ut jam merito pudore afficiantur, ſi id re non præſtent quod debent, & quod verbis ſunt sæpè proteſtati.

Haud enim Deo ſatis viſum eſt, ut militari meo Robore ad me tuendum deſtituar, niſi eorum etiam Arma implorem, qui licet ex

officio me tueri debeant, adhuc tamen censentur in hostium numero.

Ita variæ sunt res humanæ, & in eo sæpè difficili Statu res Principum versatur, ut in quo collocant illi *præsidium*, ibi maximum subsit *periculum*, &, quod credunt *periculum* in *salutem* vertatur.

Eo jam redactus sum, ut, qui strenuè meis Partibus hæserunt sint à me relinquenti, ut ad Castra inimica confugiam: forsan hanc *Pacis* rationem scèliciùs initurus, quàm illam *Belli*, quò & sanguinis effusio sistatur, & jam vulnera facta coalescant, dum sim interim haud perinde de *Mea*, quàm de *Meorum* incolumitate sollicitus, ut, qui majora potius velim pericula tentare quàm constantem eorum Fidem extrema pati.

Est & aliqua in lusingando peritia, scire jam vincere non posse, & maturè desinere, quàm frustra certare.

Id jam summo studio agendum, ut Judicium meum ampliùs confirmem, sinque juxta à Ratione & Religione instructior, ne libertatem *Animæ* meæ simul tradere videar, aut *Conscientiam* illis mancipare, quos vel ab initio oportuerat *Argumentis* potiùs quàm *Armis* in hæc nova sua postulata Consensum meum exorasse.

Nullus apud me (Deo gratias) successus fucum vero facit, aut fraudem, nec jam minùs in hoc rerum articulo verba mea animo respondebunt, quàm si essent (prout Re-

gis inter Subditos esse decuerat) *plena potestatis.*

Vis maxime Divina Ratio est : nunquam inopem Me virium putabo , dum hac integrè & liberè frui liceat. Nulla externa Fortunæ *Eclipsis* hac Me luce innatâ fraudabit. Quicquid *extra* Deus negabit roboris , *intus* à Gratia Illius (uti spero) in constanti animo supplebitur , non ut *negem* præfractè quod concedi par est , sed ne quid ejusmodi *concedam* quod Ratio & Religio jubent negare.

Nec Me interim *minorem* factum existimabo , dùm hanc Conscientiæ integritatem custodiam quæ Mihi sola *Gemma* superest digna *servari.*

O Tu Animarum Moderator Supreme , qui Conscientiis nostris solus imperas : licet ignorem quid agere debeam , oculos meos ad Te dirigo . In tutelam tuæ Misericordiæ me semper committo.

Quemadmodum Me servasti in die prælii , ita & adhuc potes vim Tuam in infirmitate mea ostendere.

Sis Tu mihi in nocte obscurissima Columna Ignis quâ illuminari simul possim & dirigi , & in die Tribulationis ferventissima sis Columna nubis Me inumbrans & protegens.

Tu nosti (Domine) Me nullâ penitus animi pervicacia sed justissimis argumentis persuasum , à Ratione , Honore , Religione ductus hæc &

*Capitis mei, & Pacis, & Incolumitatis pericula
adiisse, ut Me iis opponerem qui hæc vi mihi ex-
torquere voluerant.*

*Ne Tu justa finas mentis meæ proposita cum
externo robore flaccescere: comitetur me usque Bo-
na Conscientia in hac solitudine & derelictione.*

*O ne prodam unquam Rationis meæ Faculta-
tem, & illam Arcem Animæ meæ, quam Tu
mihi tuendam credidisti.*

*Deduc me super Semitas Iustitiæ, & ostende
mihi salutare tuum. Fac ut placeant tibi viæ
meæ & tunc inimicos quoque convertes ad Pacem.*

23. *Cum Scoti Regem Anglis traderent, & de Custodiâ Holmbe- jana.*

IN hoc tamen *Scotos* istos coram Mundo
absolvo, quòd me haudquaquam fefelle-
rint, nunquam enim Illis amplius quàm
Hominibus par est, credidi, si ab iis *divendar,*
dolet

dolet eos hoc maximè facere, & multò *Servatore meo* carius me aestimari.

Sunt hæc alia insuper experimenta, quibus Deus Me voluit Inconstantiam Humanam explorare, ut me penitiùs in se defigat nunquam Illos deferente qui in Ipsum crediderint; *quassetur licet arundo Ægyptiaca subter volam illius cui innititur*, Rupes tamen *Israëlis* in æternum manebit.

Dei me jubet Providentia à cæteris omnibus ad seipsum confugere, ut in Illo Me fruar, qui Me nimis perdidi, cùm in aliis Spes extrâ collocaverim.

Soli jam & *Captivo* (cò enim jam redactus sum) satis otii superest quo de Mundi Vanitate, & Inconstantia cogitem.

Id Deo expedire visum est, ut Me Vxore mea, Liberis, Exercitu, Amicis, & Libertate destituat, ut sum unicè Illius, qui est *Vnus Omnia*.

Parvi refert inter *Infelices* numerari, modò Nigro *Impiorum* Catalogo inter Sacrilegos Principes non ascribar.

Nulla quæcunq; coarctatio animam meam illaqueabit, nec id unquam à Me impetrabitur, quo vel Hostibus meis *insolentiam* augeam, vel Amicis *pudorem*, vel Nomen meum reddam *excerabile*.

Nihil est quod triumphant detento Corpore, cùm Ipse *Animam* retineam in nil adversus Conscientiam expugnari firmam.

Quod hi vocant *Pertinaciam*, id à Deo re-

putabitur *honestæ Constantia*, à qua *Ratio* non minus & *Religio*, quàm *Honor* meus vetat recedere.

Patet jam, haud ita in *Pravos Consiliarios* quam in *Bonam Conscientiam* huc usque pugnatum, nec illis unquam animum fuisse Me ad *Parlamentum retrahere*, quàm ad *Ipsis* prius obsequendum *animum meum pertraxissent*.

Si quod petunt nonnulli concederem, essem is profecto quem cupiunt, non eo *Rex* potior, sed & *Homo* & *Christianus* multo deterior.

Quod *Turbæ* & *Arma* non poterant, nunquam à Me impetrabit *Captivitas* æquè cum illis *intuta* Principi, sed non magis *formidanda*.

Nulla mihi nassa fiet metus hominum, nec animam impedit *Libertatis* amor. Præstat enim ab *aliis* quàm ab Me ipso prodi, & ut *Libertatis* lytron *Conscientia* persolvat, quod enim mihi maximè cupiunt facere *Inimici* injurium, sine meo consensu non possunt.

Dum id integrum solum habeam cum *Ratione* negare, maximam eorum malitiam frustrabor, qui nec rectè uti sciunt quæ jam olim concesseram, nec quid aliud à Me postulare, quàm ut in Meam & Meorum perniciem operam meam velim commodare.

Immo etiamsi Me *interimant*, faxo, nulla erit causa cur *contemnant*, nec mihi tanti *Libertas* & *vita ipsa*, quanti *pax Conscientiæ*, cum Co-

ronæ

ronæ meæ Honore & Salute Populi conjunctas;
 quæis *sim uno* forsan *Verbo* magis nociturus,
 quàm *quæcunque* Belli mala: dum, ut *paucis*
 indulgeatur, *cunctos* pessundem.

Reviviscent (Deo juvante) Leges nostræ,
 & cum iis Subditorum Meorum obsequium
 & amor, modò ne Meo *Consensu* sepeliantur
 eo Probri & Injustitiæ Tumulo, qui à nonnul-
 lorum violentia effoditur.

Si non aliàs hæc liceat redimere quàm Li-
 bertatis meæ aut Mortis pretio, en Me ultro
 paratum dependere.

Nulla fors Regi verè calamitosa, quæ se-
 cum Animæ Ipsius & Populi & Posterorum
 servitutem non trahit.

Cernent forsan futura sæcula in quod præ-
 sens ultrò amat *cæcutire*: & ostendet Deus
 aliquando Populo meo, Me *pro Illis* potius
 optâsse, quàm *cum Illis* pati; etiamsi plane con-
 staret Me in eorum servitutem assentientem
 posse in aliquam libertatem restitui, satius du-
 co unum Regem vel de extremis periclitari,
 quam tot in Eos Tyrannos confirmare: quod
 Deus avertat, quicquid de Me facturus est,
 qui Me in solitudine meâ solum esse non
 sinit.

*Tu enim (Domine) infinite Bonus & Ma-
 gnus semper mecum es, cujus potior vita præsen-
 tia est, & cui servire Libertas consummatissima.*

Agnosce Me Famulum Tuum, nec jam querar

amissam libertatem Christiano & Homine & Rege dignam.

Tua tamen usque Benedictione adsit Ratio mihi ut homini, ut Christiano Religio, & constans cura, ut Regi, Iustitiæ.

Cæteris licet omnibus ornamentis externis dispoliari permiscris, maneant illa semper salva per quæ Te fruor, & quæ cripî mihi invito non possunt.

Nullo Igne afflictionum effervescant ullæ animi perturbationes, ut in iræ impotentiam, auspurcos metus ebulliant. Multi dicunt non est Salus Ipsi in Deo Suo, Leva Signum super Me, nempe luccm vultus tui, nec jam amplius Libertate, nec Salute, nec Majestate indigebo.

Illum mihi Constantiæ des, & Patientiæ modum, quem præsens mea Conditio desiderat.

Robur meum dissipatur, Spes ab hominibus destituitur, ipse Captivus decineor, O ne elongaveris Domine, ne Inimicus meus nimium contra Me invalescat.

Tanquam prodigium factus sum multis, Tu adjutor fortis & asylum prævalidum.

Fac mecum Signum in bonum, ut videant qui oderunt Me & confundantur, quoniam Tu Domine adjuvisti Me & consolatus es Me. Spiritu principali confirma Me, ut & faciam voluntatem Tuam, & patiar quod tibi placuerit.

Miserere mei Deus quoniam in Te confidit anima mea, & in umbræ alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas.

Exurge Domine, eripe Me, nè longè facias miserationes tuas à Me.

Etiamsi

Etiamſi Me occidas, in tua tamen Miſericordia & Servatoris mei meritis confidam.

Scio quod Redemptor meus vivit: Et ſi ambulavero per vallem umbræ mortalis, nihil mali timebo.

24. *Cum Regi ſui Sacellani interdicerentur.*

CUm ſic Dei Providentiæ viſum fuerit Me Civilibus Solatiis, & cætero omnī ſamulātu orbare, nulla re commodiùs arbitrabar omnium poſſe abſentiā ſuppleri, quàm *Sacellanorum* meorum *Contubernio*; quos & ob *munus* ſuum revercor, & ob *fidem* diligo: Horum enim doctrinā pietate & precibus Me ſic meliùs ſperabam potuiſſe tum incommoda cætera tolerare, tum in futurā meorum reſtitutionem, & ſanctiōtem uſum præparari, dum adjutus horum pietate ſpiritualem meſſem Gratiæ inter *tribulos* & *ſpinas*, & poſt duram Afflictionum *Arationem* perciperem.

Nunquam ſanè mihi magis neceſſaria fuerat

rat nec expectata magis, opera eorum & auxilium, qui *Pietatem cum Iudicio & Religionem cum mente sana* conjunxerant.

Quâ me clauferunt solitudo ad cæteras meas *Tentationes* ut *Desertum* accedit: quos enim mihi obtrudunt Comites quâvis sunt solitudine tristiores.

Jam si mea *Vestigia* aut *Jus Militiæ*, vel Regnorum aliquod postulâssem, haud mirarer denegantes quod illa improba Politice ideò vetat restitui, ne hoc factò faterentur se injustè usurpasse: Cum vero *Sacellanorum* meorum Spirituale mihi solatium abnuerint, durius mecum & inhumanius actum videtur, quàm quod unquam à Christianis factum est, vel in infimæ fortis victos, vel maximorum facinorum reos; qui, etiamsi Legis severitate aliis vitæ commodis priuentur, tamen Religionis misericordiâ, *bénéficiis* fruuntur *Clerici sui*, ut quæ simul nolit Corpora *perimi*, & Animas *damnari*.

At neque hoc mihi permissum in *angore* meo, ut à quocunque *Bono Angelo* sustenter; (Is enim mihi jure optimo videtur Doctus Pius & Prudens Theologus, quales certe Meos omnes exopto.)

Quibus prius dividiæ erat Me Regem esse, jam molestum est esse Christianum; ita me omnibus quærunt *spoliare*, quasi id etiam viderentur ne vel *Salva* mihi *Anima* superesset.

Nulla Charitas clementiùs interpretari potest tam præfractè negatum postulatum æquis-
simum,

simum, ut mihi nonnulli è *Sacellanis* adessent.

Cogitabam hoc mecum aliquando, ideo forsàn ab Illis (licet parum Christianè) negatum, quòd ægrè ferrent Me in eos *Theologos* suis *Ministris* ante ponere, quos (licet alias forsàn virtute & pietate laudabiles) haud tamen rebar idoneos qui remedia mihi in præsens aut solatia adhiberent, quorum quidem nonnulli magna harum *Calamitarum* Causa, & *vulnerum* meorum extiterunt.

Quin etiam inter eorum Saniores nòdum ea in Sacris unanimitas & conjunctiò Cordium exspectanda est quam in ejusmodi officiis *meum* unà & pro *Me* peragendis, vehementer desidero; cum eorum plærique, Judiciis vel à meo diversis, vel in meum suspiciosis, vel omninò adversantibus, haud unquam eo concentu harmonico (qui maximè in precibus & cæteris Sacris requiritur, ut cum fructu præstemus) vel cum meo sint Spiritu vel cum eorum Ipse, concordaturi. Aurea enim hîc Regula & *Perfectionis Vinculum* in illo mutuo amoris & charitatis consistit.

Sunt Remedia nonnulla pejora morbis, & plane consolatores ejusmodi major ipsa calamitate calamitas, cum (velut amici illi *Iob*) non confirmare animum patientiâ studeant, sed eò velint perducere, ut repudiâtâ & proditâ Innocentiâ suâ de Divina Misericordia desperet, & juste latas agnoscendo eorum injurias, confirmet insolentium inimicorum manus, & corda magis faciat indurari.

Ita

Ita valde faveo *Ecclesiasticis* (qui in se dignum quid habent tanto munere) ut hanc causam præcipue rem meam in discrimen adduxerim, quod pertinaci conscientia in tuendo iis Jura sua perstiterim, quos, quò magis ut *pupillos* intuebar sub Sacrilegis oculis constitutos favorum & rapacium Reformatorum, eo amplius ex officio meo ducebam. *Patrem Meum* & *Patronum* Illis pariter & Ecclesiæ præstare, quanquam malè mihi à nonnullis hæc gratia rependitur, in ea forsitan tempora victuris, quibus non minùs de mea calamitate, quàm de ingrato suo errore serio doleant, luantque contumelias illas & parvipendium, cui & se & ordinem suum fecerunt obnoxium.

Hos interim omnes misereor, spernoneminem: id saltem credebam meritò mihi potuisse indulgeri, ut eos mihi peculiare adsciscerem, qui & Judicio meo probatissimi erant, & Sententiæ maximè conformes. Quod cum non impetraretur, multo potius duxi (etiam cum aliqua Impietatis suspitione) nullis Precibus interesse, quàm simulare Me eorum participem quibus nec Cor meum adstipulari, nec lingua potest respondere AMEN, nisi Intellectui meo prorsus obluetari, & in animam meam velim mentiri.

Prorsus in Sacris hujusmodi & Solennibus Officiis nec profana mihi placet audacia, nec insulsa, & sensu destituta pietas, sed eo judicio & humilitate & gravitate peragi, quâ se supplex demonstret, & de Dei Majestate, & de Eccle-

Ecclesiæ Honore sollicitum, tum & suam Vilitatem cogitasse, atque illud etiam non ignorasse, vel *quid* fas à Deo peti, vel *quo modo* Peccatorem deceat Divinam Misericordiam pro seipso & aliis implorare.

Juxta omnes illæ Preces offendunt, in quibus aliquid protervius, rusticius, perturbatius auditur, cum hic absit necesse vel *humilitas* in Deum, vel in homines *charitas*, vel quæ ipsi officio *reverentia* debetur.

Fateor mihi magis arridere, ut meditatas probe, & studio adlaboratas *Conciones*, ita eas *Precum* Formas Publicas, quæ tum Ecclesiarum, tum Christiani cujusvis necessitati magis sunt consentaneæ, quia in his multo exploratius habeo quibus Cor meum debeo adjungere, quàm in cujusquam extemporanea Facultate licuerit, quam quidem ut minimè interdictam velim publica occasione exigente, ita liberrimè tunc posse exerceri censeo in privatis illis nostris secessibus, ubi nec officii solennitas, nec verecundus aliorum respectus tantam in ritu exteriori curā desiderat: quamquam lux Intellectus & Affectuum fervor sint illa maximè necessaria in Sacris omnibus Officiis, sive sint illa Solennia, seu ex occasione nata, solitaria, vel cum aliis conjuncta.

Æqui interim homines existimabunt Me eandem prorsus ratione *Sacellanos* Meos Eorum *Ministris* prætulisse, quàm *Liturgiam* præfero *Directoris*. In illa semper eductus, & exercitatus fui; in hoc nondum initiatus, & planè no-

vus. Quod tametsi melius callerem, haud unquam Illius ductu (tanquam certâ ulla *Regulâ* & precum *Canone*) persequi liceret aut investigare devias eorum aberrationes extra omnem semitam & regulam, qui huic ita præclaro instituto & imprimis utili applaudunt; quanquam & jam etiam à plurimis sperni cœpit & obsolescere, non secus ac illæ *Preces* nostræ publicæ, ab iis maximè fastiditæ, quorum magna pars pietatis in illa Plebi gratissimo maledicentiæ argumento versatur, ut debacchentur scilicet in *Liturgiam* & Regimen Ecclesiæ & exponant (quâ possunt) ludibrio. Mihi potius denunciatur *Væ soli*, quam illud audiam horrendum *Væ vobis Hypocritis*, quod quidem meritò formidarem, si quæ corde respuo, ea *precibus* expetere simularem:

Forte nonnulli eorum arbitrantur Me satis fungi posse *Sacerdotis* erga Deum officio, licet *Principis* nequaquam in homines.

Vtrunque sanè Munus (non nego) *Regium* pariter & *Sacerdotale* eidem benè posse Personæ competere, quemadmodum etiam antiquitus sub eodem prorsus Nomine Juri *Primogenituræ* connexa erant. Potiores quos imitarer non habui, quam illos Reges inclytos *David* & *Salomonem*, non *Corona* & *Sceptro* illustriores, quàm piis *Psalmis*, & Divinis *Parabolis*; unde hic *Ecclesiastæ* nomen obtinet, ille meruit *Propheta* appellari: *Tituli* reverà multo ampliores (ubi dignè collocantur) quàm quoscunque Romani Imperatores à de-

victis

victis Gentibus usurparunt ; cum sit longè Gloriosius *Verbo* Animas hominum ad Ecclesiam Dei convertere , quam Eos *Gladio* subigere in servitutem.

Cùm verò (ita Dei Providentiâ ordinante) *Regum* ferè semper fuerint & *Sacerdotum* munera *Ecclesiastarum* quoque & *Principum* tam in Judaicis quàm Christianis Ecclesiis *discriminata* , dolet Me in id necessitatis devenisse , ut vel *idem* sim mihi *uterque* , vel *neutris* fruar.

Qui enim Regiâ Me Potestate & Dominationu spoliant , non minori violentiâ adnuntur , ut Sacramentis , Precibus , Concionibus (vel per plurimos Menses) interdiciar , ni mihi Ipse fiam *Sacellanus*.

Clerum certe cùm (ut *Rex Christianus*) tutari debeam ita ab Illis vicissim *Donorum* suorum & *Orationum* beneficium exspecto , quas ideò meis & aliorum efficacius reor valituras , quòd à mentibus magis illuminatis , & minùs turbido affectu fluunt , quàm eorum fermè solent qui negotiis sæculi implicantur. Porro hæc æstimandum est acceptiora officia , & majori benedictionum incremento cumulari , quæ sunt rite peracta , & Muneris illius præscripto , ad quod à *Deo* & *Ecclesia* peculiari modo designantur nonnulli , & consecrantur . Licet enim quoad sensum latiore *Spirituale* *Regiminis* , (quo quævis pia Anima *Christo* subjicitur , & per Illius merita quotidie se & Cultum suum in Oblationem Deo sistit) unusquisque *Fidelium* & *Rex* & *Sacerdos* dici possit ,

possit (*cum Regali Sacerdotio induatur*) Si tamen Ordinem Ecclesiasticum & Externam Politiam spectemus , æquè certò secutura est Religionis confusio , si quisque partes *Ecclesiastice* aut *Sacerdotis* agat , quàm foret in ea Republica ubi omnes *Regnum* ambirent.

Ego multo modestioribus *Principiis* , & (ut opinor) piis magis innutritus sum : cōsciū impotentiaē meæ *Spiritualis* , cō impensius æstimo & desidero omnia illa pietatis subsidia quæ mihi à sanctis & probis *Ministris* (sive illi *Episcopi* sint seu *Presbyteri*) administrari possunt in his angustiis , in quas (Deo permitte) ita à Subditis meis sum redactus , ut nil sit amplius quod eripiat præter vitam residuum , nec mihi ultra quicquam expetendum , (in quo minùs arbitrabar vel offensam eorum , vel suspicionem irritare qui mihi hoc tam districtè negarunt) quàm ut aliquod mihi saltem in *Anima* meæ levamen , & solatium suppeteret.

In hunc enim finem Illos nominavi , quorum vita probro omni (quod sciam) vacua , tum *Doctrina* & *Pietas* non minùs , quàm in Me *Fides* perspecta , adversus quos nihil est quod objiciant , nisi forsan quòd sint maximè idonei , studiiq; in Me nimium propensi.

Sed neque hæc prima opera est (licet omnium præcipua) quâ ab illis coactus sine aliorum *Ministerio* defungor , quanquam ægrius Me fatear *Sacellanis* meis quam cætero omni *Famulatio* carere , quodq; mihi ab *Vxoribus*

ris & Libetorum divortio proximus certe (imo major in nonnullis) dolor , cū ab his plus forsan humanis affectibus indulgeatur in præsens , Illi in Gratiae Celestis incrementum profint.

Hoc Me solatur , quod his *Mediis Ordinariis* necessariò destitutos solet Deus *Donis* suis & Gratiâ *extraordinario* quodam modo supplere.

Si Me Spiritus illius erudire & infirmitates meas (quod spero) adjuvare voluerit orantis , legentis , meditantis , haud jam alio *Oratore* aut *Doctore* opus.

Ad Te igitur, Deus Meus, has jam Preces meas solitarias dirigo: quod alienæ opis deest per immediatam tui Spiritus assistentiam supple, quâ & tenebras meas solum illustrare potest, & excitare torporem.

O Tu Sol Iustitiæ Saccr Fons Cælestis Lucis & Ardoris , Clarifica cor meum & accende , docens Me simul , & pro Me intercedens. In Te Omnis Plenitudo , A Te Omnis abundantia ; Per Te Omnis acceptatio , Tu mihi in societatem , in solarium sufficis. Tu Rex n.eus es, esto mihi & Propheta , & Sacerdos : Regas Me , erudias Me , pro Me precare , & mihi semper præsens sis.

Valuit olim in Te colluctatio Jacob in illo Sacro duello , cū nemo esset præter Te qui assisteret. Tu illum robore donasti quo Te vinceret , & gratiâ quadam violentiâ benedictionem à Te extorqueret.

O respi-

O respicias Me Famulum Tuum (pro infinita tua Misericordia) olim satis felicem conjunctis illis omnium & sociatis precibus , quarum fervor affectionum mearum in Te frigus accenderet , cum ad Domum Tuam simul veniremus , simul in illa conveniremus , voce jubili & letitia adorantes Te in unitate Spirituum , & in Vinculo Pacis.

O ignoscas mihi omissas occasiones felices , vel in quod bonum oportuit , minus adhibitas.

Iam voluntate tua factum est , ut sim velut Pelicanus in deserto , vel Passer Solitarius in tecto , vel ut pruna quædam dispersa & disjecta ab illis simul congestis scintillationibus & mutua pietatis effervescencia , qua ille Sacer Ignis Gratiarum tuarum accenderetur melius in Ara cordis mei , tum aleretur magis & augesceret , ut hinc Precum Sacrificia , & thymiamata laudum ad te debitæ oblationes ascenderent.

Sed O Tu qui non conteris calamum quassatum & linum fumigans non extinguis , ne asperneris illam precum mearum infirmitatem , & has animæ meæ suppressiones in hac ærumnosa solitudine , ad quas jam Me necessario adigunt , qui sic (nulla charitate) ea negant subsidia , quæ vehementer egeo , nec minus desidero.

Sit O Cordium istorum durities mihi tantum occasio qua erga Te magis , & pro illis emolliar. Accendatur per illorum odia meus amor , & iniquissima sprecone pii desiderii preces meæ ad Te magis excitentur : Surdi cum sint isti & incorabiles Tu mihi aurem propterea magis advertas , qui es Deus exorari facilis , non aggravata est
auris

auris tua ut non possit, nec cor durum ut nolis audire, nec manus abbreviata, ut salvare nequeas Me supplicem tuum desolatum.

Tu Me ab hominibus permisisti externis illis mediis privari in Ecclesia tua à Te institutis, haud vero me illa prohibent Internæ Gratiæ communionem, quam tu Cordibus humilium solus inspiras.

O Me talem efficias, & jam (nullus dubito) docebis Me, exaudies Me, adjuvabis Me. Cor enim contritum & humiliatum Deus non despiciet.

Tu Me (Domine) una opera potes & Templum tibi & Sacerdotem, Victimamque & Altare efficere, dum à Cordē humili Solitarius inter Sacras Meditationes, Preces fervidus, & non fictas lachrimas Me quotidie tibi sistam Oblationem, qui Me tibi preparas, in Me habitas, & à Me dignaris accipere.

Tu secretis (Domine) reparationibus, & miraculosa infusione effecisti, ut pugillum farinæ non deficeret Viduæ, nec Lecythus olei immineretur durante illa Famē & Siccitate.

O Animam meam intuearis, nunc quasi Viduam quandam desertam & desolatam: Ne Salvificæ istæ Veritates quas jam antea addidici & memoria mea clabantur, nec illæ dulces Spiritus Tui effusiones quas aliquando sensi, destituant Cor Meum in hac fame ordinarii illius salubris alimentii quo Anima mea reficeretur.

Quod tamen malim sustinere quam ab eorum manu pabulari, qui panem meum miscant cineribus

ribus & vinum felle , qui Me torquent potius
quàm docent , & quorum ora in acerbâ convitia ,
quàm in amicas preces , promptiora.

Tu (Domine Veritatis) nosti, quàm frequen-
ter Sacras tuas Scripturas in perniciem meam
pervertant. Cum nil hîc disertius præcipiatur ,
quàm ut pareant mihi simul , & incolumem con-
servent. O ne sit Illis in condemnationem.

Nosti Domine nonnullos qui Orationes lon-
gas orantes fratrum suorum Domos, & Regis, &
Dcî denique comederunt.

Oleum eorum ne offendat Caput meum , nec
Corroborantia Pharmaca Cor meum opprimant ,
contra iniquitatem eorum semper precabor.

A Veneno sub linguis eorum , à labiorum Il-
lorum laqueis , ab Igne Verborum & Gladiis
libera Me semper (Domine) & mecum unâ il-
los fido & pio Corde , qui bene volunt animæ
meæ , & prosperitate illius delectantur , quique
suis orationibus sublevare quærunt hanc mæsti-
tiam Famuli Tui & solitudinem, Deus meus, &
Rex meus.

25. Meditationes Pænitentiales & Vota in Solitudine Holmbejana.

Verba mea auribus percipe (Domine) intellige clamorem meum, intende vocem Orationis meæ, Rex meus ac Deus meus, quoniam ad Te orabo.

Dixi enim in excessu mentis meæ, projectus sum à facie oculorum tuorum, at tu exaudisti vocem orationis meæ cùm ad te clamarem.

Si Iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Sed apud Te propitiatio est & propterea timeris.

Agnosco peccata mea coram Te, quæ Condicio mea reddit graviora, illâ dignitatis celsitudine pondus omnibus adjiciente.

Ignosce mihi Privata mea, & Subditorum meorum peccata eo usque mihi imputanda, quatenus illam quam dedisti Potestatem in Tuam Gloriam & Populi Bonum non exerui. Tu Me

nunc à Gloria & Libertate Regia in eam sortem deiecisti, ut à propriis meis Subditis Captivus detinear. Merito Domine si præpotentem tuam manum considero, quia in plurimis contra Te rebellavi.

Quin Tu mihi licet aliàs coarctato Cor meum in Te dilates, & in Me Gratiam Tuam.

Multum infra existenti pietatem Davidis, sed ærumnis æquali, da mihi etiam solatia, & misericordias Davidis fideles.

Dolor ille in pænitentiam ob peccata mea esto mihi argumentum te hæc mihi condonasse.

Ne tibi exigua videantur quæ sumus hætenus Ego & Regna mea passi mala, licet haud pro merito castigaveris.

Respice in Me Domine & miserere mei, quia unicus & afflictus sum Ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de angustiis meis erue Me.

Oblitus es misereri Deus, & continebis in ira misericordias tuas?

Memor esto miserationum tuarum antiquarum, & misericordiarum tuarum à seculis.

Nisi credidissem Me visurum Bonum Domini in Terrâ viventium, animum despondissem.

Ne in rebus secundis peccata nostra fraudent nos ab adversarum beneficio.

Quin hæc per Ignem exploratio scoriam illam absumat, è diuturna pace & copia contractam.

Has si velis ærumnas producere, O ne Grati-
am tuam subduxeris; quod deest fortune se-

cundioris patientia & pœnitentia supple.

Et si nondum Ira tua auferatur, jcc manus tua adhuc extenditur, vertatur (oro) contra Me, & contra domum Patris mei, oves autem istæ quid fecerunt?

Satiant meæ perpeſſiones eorum Malitiam qui sunt mihi pariter & Ecclesiæ infensi; Sed nec ultima eorum sevitia Charitatem meam unquam exuperet.

Procul à Me faceſſat omnis vindictæ cogitatio, ne mihi percat patientiæ merces, tibi Gloria.

Quemadmodum mihi cor dedisti ad condonandum facile, ita & Tu (precor) condones, quæ adversus Te & Me deliquerunt.

Et nunc (Domine) quoniam mihi Cor dedisti quo ad Te precer, audi & accepta quæ coram Te vota facio.

Si Me & Regna mea in misericordia velis reminisci, perpetuando lucem Evangelii tui, & veram inter nos Religionem stabiliendo:

Reddendo Legum beneficium, & debitam Justitiæ administrationem:

Compescendo illa plurima in Ecclesia Schismata & Factiones in statu:

Restituendo Me & meos in Iura illa antiqua & Deceſſorum nostrorum Gloriam:

Si Tu velis convertere corda Populi mei, ut Tibi pietate, mihi fidelitate, sibi invicem charitate uniantur:

Si hæc tandem velis Flammas extinguere, & Civilis Belli fomitem subtrahere:

Si nos publicè consulendi libertate benedixe-

ris, & Honorem Parliamentorum ab insolentia Plebis liberaveris:

Si Me à magno Peccato custodiveris, ne quicquam adversus Conscientiam meam ratum faciam, maximè ne in Sacrilegas rapinas, & Ecclesiæ Tuae spolia consentiam;

Tunc laudabit Te anima mea, & magnificabo nomen Tuum in laude coram Populo.

Tunc Mihi vel Coronis meis pretiosior erit tua Gloria, & illa cura præcipua, ut vis veræ Religionis & puritas simul promoveatur.

Tunc in Iustitia regnabo Populum, & Regna Mea in equitate.

Tunc a Manu Tua immediatè agnoscetur (sicut Ius Legitimæ Successionis) ita clemens Regnorum meorum, & omnis Gloriæ eorum Restitutio.

Si Me rursum in Pace, & Honore meo salvo, Incolumem ad hanc Urbem meam Præcipuam & Parlamentum reduxeris.

Si in manus meas iterum Gladium Justitiæ punientem simul & tutantem commiseris.

Tunc Orbis (faciam) intelligat, & ipsi Hostes Mei percipiant beneficium illius propositi, & Christianæ Charitatis voti quod ad Te jam facio Domine.

Nempe, ut jam omnibus ignosco (Christi causa) quæcunque in Me deliquerint, ita nunquam Manum Meam contra quenquam futuram, ut ob privatam ullam offensam ulciscar præverita.

Satis invicem luimus in scelerato hoc Bello; propter

*propter Te jam Domine, & Redemptoris Mei
charitatem, illud firme in corde meo statuo omnes
modos Amnestiæ, & Indemnitatis experiri, quò
& metus omnes pellam, & suspiciones oblivione
sepeliām.*

*Tuis ita in Me & Meos misericordiis potiar
ut Veritatem & Pacem firmè volo.*

*Auribus percipe orationem meam Domine non
è labiis dolosis procedentem.*

*Benedictus Deus qui non repulit orationem
meam, nec misericordiam suam a Me subduxit.*

*Anima Mea devolve super Dominum viam
tuam: Spera in eo, & ipse faciet.*

*Sin Tu nolis Me & Meos restituere, quis sum
ego qui tibi insulsum tribuam?*

*Tu (Domine) dedisti & abstulisti. Sit no-
men Domini Benedictum: Laudetur Nomen Do-
mini,*

*Felix sit Populus Meus & Ecclesia, si non
mecum una, at sine Me.*

26. *Cum Rex in Holm=*
beja interciperetur, &
quæ inde distractiones
in Vtraque Domo,
Exercitu & Vrbe
consecutæ.

Quam *Personam* mihi jam impositurus
 est Deus, vel quid agere omnino aut
 pati velit in hac *Nova rerum Scenâ*
 haud sum valdè sollicitus. Modico usu Arti-
 fex evadet qui *Honestatis* tantum & *Virtutis*
 partes suscenerit

Hac Mei raptione ostendunt, vix eo usque
 dejici Regem posse, ut non momentum sit
 aliquod & Pondus, parti in qua conspicitur, al-
 laturus.

Motus iste (prout alii horum Temporum)
Eccentricus prorsus & Irregularis, cui tamen
 haud facile vel *resistat* quispiam, vel *sistat*. Præ-
 stat rapi torrente, quàm frustra brachio contra
 obniti.

Nempe

Nempe est hæc *Gemellorum* colluctatio quos idem nuper *uterus* inclusit ; dum in *Majorem* certat *Minor* prævalere. Quod tam diu venati sunt *Presbyterales*, volunt jam *Independentes* eripere.

Omninò aliter fieri non potest , quin à *Centro* semel ductæ *Lineæ* à se invicem statim diducantur , atque eo latiori intervallo quo recedunt longius à *Puncto* Unitatis.

Enimvero ut *Babelis* Exstructores à *divisione* ad *confusionem* labantur , haud perinde mirandum ; ut verò ii qui simulant ædificare *Ierusalem* ita linguâ & manu invicem *dividerentur* , malum profecto augurium est , & aliquid in se habere videtur *Zelotarum* furoribus simillimum , quorum maximè intestinis dissidiis *Fatum* *Urbs* illius & supremâ clades debebatur.

Muto jam Custodes & Carcerem , manes eadem Captiva conditio ; hæc me spes solatur , istos , qui se Populi libertatum ita strenuos vindices profitentur , haud ita Regis suæ libertati in omnibus posse adversari : quod enim suis conscientiiis donandum postulant , meæ sunt iniquissimè negaturi.

Atque hîc magis ingenuè videntur agere , quàm quâ erant *Presbyterales* inhumanitate ; qui id maximè lamentari soliti , *exigi* sic ab Illis ut essent Legibus conformes , jam *Exactores* sunt omnium acerbissimi , ut Novellis suis Dictatis obtemperetur , licet nulla adhuc Le-

gum autoritate firmatis, quod sine meo consensu nunquam fiet.

Patet jam, *Independentes* ex hoc *Rivalium* suorum famulatu manumissos se penitus arbitrari, cum rem tanti momenti, (quale est *Me Exercitui* custodiendum tradere) nullo alio *mandato* nisi suo *jure* exequentur.

Qui hæc in Regem suum audent, quidvis facile porrò aggredientur quod in animum semel induxerint, nullo metu aut verecundia deterriti.

Proximè jam ad *Vrbem* turbatur, terrore intentato & minis tum in *Illam*, tum in *Domum* *utramque*, quæ jam frustra iisdem repetitis Tumultibus mox & hos & illos priores (quorum nulla adhuc inquisitio nulla prorsus animadversio aut pœnitentia extiterat) eodem una luuat supplicio, in præsentī pavore & Distractionum speculo peccatum suum contemplantes.

Stupidè cœcum esse oportet, qui hîc *Manum Dei* non videt : ut, qui ipsi *Tumultuantes* invitabant primò, & initium fecerunt Exercitui, jam ab iisdem ob *Tumultus* castigantur.

Ita difficile est intra unum peccatum continere, nec nova insuper facere, dum superiora novissimis puniantur. Qui enim *Me* non ita dudum & utriusque Ordinis plurimos à Primis illis licentiosis *Tumultibus* pulsos ita placidè & libenter spectabant, jam & ipsi in Castra confugiunt, ut sint à *Tumultuantibus* tuti.

Sed

Sed quis hæc jam expediat *Ænigmata*? qui se prius ex *Vtroque Ordine* mecum una ab his furoribus subtraxerant, *Desertores* Parlamenti habiti sunt, & in perpetuum exclusi, qui vero permanebant, & beneficio Tumultuum utebantur, hi unici erant *Senatores*: Contra jam, Locum suum *descentes* & profugi secum unâ *Authoritatem Parliamentariam* auferunt, debacchantur in *Tumultus*, & se vi armatâ restituant, dum qui manent adhuc in statione sua fixi *Hortatores Tumultuum* audiunt, libertatisque & Honoris *Parlamentarii Proditores*.

Adeo ultra *Leges omnes & Regulas* *Via* pollet; dumque magis quid in præsens expediat, homines quam *Conscientiam* spectent & illam *Normam* *Justitiæ* immutabilem, sit plarumque ut dum *aliorum* *Judices* sedean, *seipso* maximè condemnent.

Jam *Tumultus* grande *Crimen*! jam *Authores* eorum & *Fautores* prodigiosæ *Audaciæ* rei, nuper animo in *Parlamentum* benevolo, & necessarij valde *adjutores*.

Ita (quod olim narratur de illo *Præsule Germano* à *forcibus & muribus* interempto) acris sequitur *vindicta* & deprehendit eos, qui se *Numero* *securos*, & *obsequio* in *Populum* munitissimos existimabant.

In quos jam *Leges* nil possunt, *Deus* propriis ipsorum *sceleribus* & *manibus* etiam castigabit.

Hoc interim *Divinæ* *Justitiæ* opus Ipse

maximo dolore & miseratione intueor, cum
 sim in *Vrbem* & *Parlamenta* animo valde be-
 nevolo; ut non possim non serio deplorare,
 duo hæc Regni nostri conspicua maximè &
 insignia *Corpora* tam indigna se *pati* vel *facere*.

Benè tamen hætenùs processit, quòd ista
 gravis utcunque conquassatio, in *terrorem* tan-
 tum, & in domandos spiritus, non ad *ruinam*
 processit, nunquam enim tam malè de hac
Vrbe opinatus sum, ut de futuro illius obse-
 quio & fide desperaverim, quæ licet præsens
 forsan *error* obtenebret, nunquam penitus
Malitia extinguet.

Tota utinam ab illis sic procella transierit;
 quos non secus contemplor ac *Christus* ipse
Ierusalem, precibus meis & lachrymis & mœ-
 rore dignissimos, cùm multo olim graviores
dispersiones prospiciam necessario illis eventur-
 tas, qui merâ sua petulantia in officio manere
 noluerant: cum sit quædam *fatalis* occœcatio
voluntariæ comes & supplicium: ut jam nec
 liberum sit postea vel ærumnas defugere qui
 maturè de peccatis resipiscere volebant, vel
 unquam frui Pacis gaudio qui Consilia Pacis
 aspernabantur. Id enim tandem reperient, *Fra-*
tres istos in malo proxime in Hostes abituros,
 cùm sit nil difficilius, quàm ut sint Improbi
 diù unanimes.

Haud enim fieri potest ut foelici exitu ter-
 minentur vaga ista & dissoluta Consilia, quæ
 videntur mobili quodam potius gyro circum-
 acta, quàm recta Rationis lineâ directâ ad il-
 lud

Iud Publicæ Salutis Centrum, *Leges*, in quas omnes utinam Partes tandem desinant.

Quod quidem erit multo facilius, cum jam penitus perspectum habuerint, quàm sit multo foelicius notis *Legibus* parere, quàm diversis hominum *voluntatibus* quantumvis blanda pollicentium.

Hæc enim Vulgi studia qui res novas fere & illicitas prosequuntur, velut motus violenti statim languent, & in contumacem fere desinunt morositatem; verso etiam nonnunquam in Illos impetu qui in has Illos furias perpulerunt.

Quod ad *Exercitum* spectat (eo forte excusatiorem quod Militari more in rem suam agant *Stipendia* & *Indemnitatem* postulantes) necessarium sane duco Paci publicæ, ut his *quamprimum* (quoad fas est) satis fiat. Horum enim ut ratio habeatur inprimis cupio, qui utcumque in adversa mihi acie steterint, ob fortitudinem tamen & in deposcendis periculis audaciam eousq; sunt æstimandi, ut vehementer exoptem mihi nunquam tales defuturos, qui *Me*, *Leges* & *Regna* in ejusmodi Pace tueantur, cujus ipsi non minùs quam alii fructus sentiant.

Tu vero Domine qui in Sacrosancta Trinitate es perfecta Vnitas, intuere illos pro tua Misericordia, quos in Iustitia tua divisisti.

Libera Me à contradictionibus Populi, & fac

ut id potius cogitem, quam sit his precibus meis
& miseratione opus, qui contra Me nuper con-
junctis viribus pugnantes jam contra se invi-
cem bellum parant, ad perpetuandas Regnorum
miserias.

Patesfacias omnibus semitas Pacis, à qua de-
flexerunt, quæque non in divisis Partium volun-
tatibus sed in debita Legum observatione con-
sistit.

Fac ut libens eam, quocunque Providentiæ
Me Tua deductura est: & sis mecum perpetuò, ut
in Mundi instabilitate & mutationibus Tuam
videam Constantiam.

Eum Me efficias qualem maximè volueris, ut
eâ Pace & tranquillitate fruor quam Tu solus
impertis.

Averte (Oro Domine) gravem Iram Tuam
Grandibus istis & Populosis Urbibus imminen-
tem, quibus sua Copia sames Luxuriæ est, & opu-
lencia vertitur in lasciviam, qui multitudinis suæ
fiducia in securitatem proni & hac demum securi-
tate repentinis fiunt miseriis obnoxii.

Da quò videant oculos, quò meditentur cor-
da, quæ amplectantur voluntates, & animos de-
nique ut faciant quæ ad Tuam Gloriam, & Pu-
blicam Pacem spectant, ne Calamitas eorum su-
perveniat, tanquam Vir Armatus.

Fac ut sciant, nunquam illis posse Inimicos
dcesse, qui abundant peccato, nec diu arma re-
tenturos, aut perniciem effugituros, qui sic manu
superba Contra Te & clarissima Conscientia-
rum suarum testimonia perseverantes pugnare
plus

plus aduersos seipsos quàm Me pugnans; dum peccatis suis tuæ Iustitiæ, a diuitiis, aliorum Injuriis, à Numeris suis Tumultuantibus, & ab his Confusioni exponuntur.

Quaquam promptè admodum & alacriter in exitum meum cōuerint, ne, faxis, cum eorum ruina procumbam.

Fac ne nimis cogitando, vel quid Illi fecerint vel quæ Ipse (in initio præsertim) passus fuerim, immemor fiam Illius Seruatoris mei Crucifixi, ut Ignorantia valeat in veniam Causa, & in ipsis Mortis angoribus ad Te precor, Domine, Pater Ignosce quia ignorant quid faciunt.

Lachrymas quas negarunt mihi in calamitosissima mea Fortuna, fac Tuâ Gratiâ ut pro se ipsis profundant, qui quo minus pro Me aoleant, eò impensius pro se debent ingemiscere.

O ne Sanguis Meus super Eos & Filios eorum, quos fraus nonnullorum & praua studia, non propria sua malitia ad Me Crucifigendum instigauit.

Tu uero Domine potes & uelis Me per has meas (quemadmodum & Ilim Redemptorem meum) perpeſsiones exaltare simul & perficere, in quibus plus Misericordiæ tuæ quàm Iustitiæ, vel humanæ seruitiæ agnosco.

27. *Ad Principem Walliæ.*

FILI MI,

SI ad Te hæ Chartæ (cui inprimis desti-
nantur) pervenerint unâ cum aliis non-
nullis (in quibus privata sensa animi mei
& rectissimè intuentis Conscientiæ explicui
circa res præcipuas in hoc Novissimo Motu
agitatas) hætenus forsan utiles erunt , ut ju-
diciū Tuū de *præteritis* (quibus in *pietatem*
uti *optimè* uti est) accuratiùs edoceatur , tum
ratio aliqua ostendatur , quâ *præsentibus* ma-
lis mederi liceat , & in futurum (si sic Deo
visum fuerit) occurrere.

Fallitur interim mihi sic optimè tædium &
injuria longæ detentionis minuitur , cum hu-
jus otii Mei & solitudinis fructum aliquem
Me dignum , *Tibi* utilem percipiam ; he vel
Tu deinceps vel quisquā alius Causam meam
ab Eventu æstimet , nec ab Infœlicitate Judi-
cium ; eo quidem graviore , quod in partem
tantam ipse veneris & alii , quos juxta ac Me
ipsum charos habeo , & quorum indignæ per-
pessio-

passiones mihi sunt propriis meis longè accerbiores.

Hoc vero *Tibi* in prudentiam ultra alios *Principes* accessit, quòd annos aliquot ætatis tuæ maturescens in patientiæ exercitio & duris temporibus exegisti, sub quibus *Pietas* non minus quàm *Virtutes* cæteræ Morales & Politicæ (velut furculi in hyeme sati) scilicet fere succrescunt, quàm in calore & serenitate meliorum temporum, vel inter illa voluptatum blandimenta, quæ in Pace & rerum affluentia Aulis Principum nimis hærent, quæque omnem Veræ Virtutis & Honoris herbam vel stirpitibus evellunt, vel sat habent frondibus earum & marcescenti specie ornari, nullo fructu in publicum, in quod utinam seriò cogitarent *Principes* se & natos maximè & à Deo destinatos.

Jam, quæ vis sit diversæ educationis Sacra Pagina ostendit in exemplis *Davidis* & *Rehoboam*, quorum alterum multæ ærumnæ in florentissimum Regnum præpararunt, hic Aulæ *Salomonis* scilicet nimiam emollitus est, atque adeo cum grandi detrimento Honoris & Pacis, tum ipsius etiam Regni mutilatione, corruptus ab eorum adulationibus, qui (non secus ac muscæ æstivis fructibus) rebus Principum secundis indivulsè hærent, dum adversis tandem ut hyeme abigantur.

Te verò magis exopto *Carolo* illi Bono quam Grandi similem: Deum spero utrumque effecturum, cum in Te dona collata & Gra-

tias ita statim exerceri voluerit, atque eo prorsus modo quo vitiosi affectus optimè possint extirpari, & in eademum studia & virtutes Regias præparari, quæis, eorum in quos Te Deus constituerit, & amorem maximè potes conciliare & saluti consulere.

A Deo auspiciari te quàm maximè cupio, & cum Deo finire, qui est Rex Regum, & Supremus Regnorum dispensator, qui dejicit alios, alios extollit.

Verus Principis honos in promovenda Dei Gloria, in tuenda vera Religione & Ecclesiæ Bono consistit, tum Potestatem Civilem ea Justitiâ & Honore administrando qui Bono Publico maximè conducatur.

Florentem te satis præstabit Pietas, à miseria saltem immunem custodiet: quamquam levi admodum damno afficitur, qui in salutem Animæ perdit omnia.

Ad hoc Centrum veræ fœlicitatis direxit Deus suâ misericordia, & (ut spero) etiam directurus est nigras illas omnes ærumnarum lineas super Me eo fine productas ut per has ad se propius adduceret. Tu jam Calicem libâsti, quem ego large hausi, quod ut Dei Pharmacum accipio, quod deest suavitatis salubritate compensans.

Id vero tibi expeto potissimùm, (quod & spero jam factum) ut in Religione firmus radicaris, quam ego semper existimaui in Ecclesia Anglicana (cujus Tu alumnus es) optimè fuisse institutam, opto verò ut Ratione & Iudicio

Iudicio rata fiat illa *Educationis Scriptura* nec aliorum *Traditis & Consuetudini* solum debeat.

In hac districtè edico ut perstes : ut cujus maximè doctrina *Dei Verbo*, & *Primitivis Exemplis* *Disciplina* respondet, pauculis tantum emendatis quæ alibi declarata sæpe Illis sed frustra proposui.

Vt firmus sis *Religioni* non erit in animas magis quàm in *Regnorum Pacem*, cùm Deus Te illis restituerit.

Illud enim plærunque videre est, hunc *Perduellionis Diabolum* se in *Angelum Pacis* transformare, & inter *Veteris Serpentis* astutias esse, *Novam* lucem simulare. Exclamanti in Illos conscientie factionumq; & seditionum reos peragenti, os statim obturant *Religionis* strepitu, hortanti ad *Pacem* & patientiam *Pietati* ipsi *Zelum* contra vociferantes reclamant.

Quamobrem, nisi hîc fixo sis animo, & confirmato, nunquam deerunt tentamenta: queis sub *Obtentu Reformationis* Tibi pariter & Tuis perniciem struent, hoc enim colore hominum deterrimi exitiosa sua consilia ordiuntur.

Præter enim quod ipsa *Novitas* vulgi fatîs per se illecebra est, gestit quisque æmulo studio famam *Zeli* externâ *Reformatione* acquirere, ita propriam melius *Impietatem* & turpitudinem velare sperantes quò severiorem in alios *Censuram* exercent.

Vide ne *Factionem* ullam foveas à *Religione*
(in

(in Ecclesia constituta, & Judicio tua consona) ex professo discrepantem : cuicumq; enim Parti adhæseris, haud ita Illos *demereberis* qui in Regiam Religionem ire prompti, quàm Illos penitus *inconciliabis*, qui se spretos primùm existimabunt ut deinde opprimantur. Eam ergo rationem instituas quæ mansuetudine & charitate æquissimâ controversias (quæ apparent) & offensas removeant, vel ita firmâ & valida Potestate utaris, ut nulli Parti *assentari* necesse habeas, nec ab ulla *metuere*. Si enim aliqua Te huc impulerit necessitas ut precariam ab illis opem expectare oporteat, peristi. Devorabit *Columbam* Serpens, nec minùs ab ullis Justitiæ, fidei, humanitatis speraveris, quàm quos *Pietas* sua fecit *Proditores*. His quicquid in rem suam fore putant, *Dei Causa* est : sub vexillis pietatis producuntur omnes vafre Ambitionis artes maxima securitate & plausu populi : Vox *Iacobi* auditur, sed *Esavi* manus duras senties.

Nil mihi per annos complures levioris momenti videbatur, quàm Factio *Presbyteralis* in *Anglia*, ita publicè constitutis morem gesserunt, nec revera quoad speciem multi erant, vel in *Ecclesia* aut *Statu* pollens factio : ut vero Irâ & odiis divelli invicem cœperunt homines & in partes secedere (non secus ac pravi solent humores in partem malè affectam defluere, unde fit inflammatio in Corpore) ita omnes Novarum rerum avidi illi Parti potissimum adhæserunt, quæ tunc maxime plausibili, & insigniori

insigniori Pietatis notâ distincta à cæteris videbatur.

Omnes in initio *Factiones* minores officiosè admodùm *Presbyteratui* magno omnium Domino famulabantur, donec tempus & Fortuna Belli (cùm jam melius erudirentur, quid ex usu magis foret singulis) hortabantur ut sorte divisâ (quæ nuper sub *Vniformis Religionis* nomine eadem omnibus esse videbatur) peculiarem, jam quisque rationem capefferent, quâ lucro suo maximè & fortunæ consulerēt, unde non solum labefactata est & ad interuersionem penè redacta *Ecclesia* & *Respublica*, sed ipse etiam *Presbyteratus* qui jam omnia *Spe* devoraverat.

Nil igitur Tibi *exiguum* videatur aut contemnendum in quo de Pace *Ecclesiæ* aut *Religione* agitur, ut negligentior fias propterea vel in maturè reformâdo, vel efficaciter cœercendo Errores illos & Schismata, quæ licet parva in initio instar *volæ manus* appareant, seditiosis postea Spiritibus ut vehementibus ventis impulsî *toto Cælo* repentè offunduntur.

Cum *Deo* primùm & *Animæ* Tuæ & *Ecclesiæ* debitum feceris, *Veritatem* & *Vnitatem* Religionis profitendo simul & conservando, proxima tibi esse debet (ut in quâ cardo scælicitatis tuæ valde vertitur) *Civilis Cura Iustitiæ*, cujus Regula & optimè administrandæ norma Leges sunt in his Regnis (ad Te Jure hæreditario deventuris) constitutæ; quæ admirabili planè mixturâ ita Subditorum *Indu-*
striæ,

striae, Libertati, cæterisque commodis favent, ut satis interim Regiæ Majestati & Prærogativæ relinquatur; modo Rex fuerit ejusmodi, qui Populum suum pro Subditis non pro Servis habeat; hujusmodi enim subjectione, quemadmodum optimè conservatur Pax eorum & salus & peculiares cujusque proprietates, ita nec Jus tuum violabitur nec illa Populi Libertas ingenua, quæ in percipiendis Laboris sui fructibus, Legumque, in quas Ipsi consensere, beneficio consistit.

Nunquam *Caput* Tuum premat *Coronâ* ejusmodi sub cuius pondere totum *Corpus* labascet, quod in partibus infirmatum nil jam Capiti vicissim honoris, roboris, Incolumitatis referet, sed debilitari simul faciet & procumbere.

Optimè *Prærogativam* tuam exercebis & ostendes si *relaxes* Legum magis quàm *intendas* rigorem, cùm Tyrannide ex Lege agente, nil deterius.

In his duobus præcipuis conservatione *Religionis* stabilitæ & *Legum*, puto Me minimè vanum futurum, si dixerò probra ista in Me coram Mundo congesta in Martyrii honorem apud Conscientiam meam cessura, cùm hi Regni Mei perturbatores nihil aliud fere contra Me afferunt, quàm quod *Leges & Religionem* Sancitam Novationibus Illorum prætulerim.

Id enim facio revera, & semper faciam dum potioribus argumentis convincar, quàm quibus hætenus Me oppugnârunt *Turbis, Præliis, Carceribus.*

Illud

Illud nondum intelligo, nec tibi unquam spero fore persuasum: Tutum esse Regi in cuiuscunque *Factionis* gratiam turbare *Leges*, in quibus res maximè Publica, & Bonum Populi involvitur.

Quid de Me Deus facturus est, vel quâ Me tandem ratione his (quas à Subditis Meis iniquissimè, ab illo iuste patior) ærumnis expediet, adhuc ignoro, nec sum admodum sollicitus quid injuriæ mihi fiat ab *hominibus*, dum quod rectum videtur coram *Deo* retineam.

Ultro omnia largiebar ad Reformationem aut securitatem necessaria, quæ Honestas, Conscientia, Ratio permisit, ea solum excipiens in quæ consentire non possum sine Summa Animæ Meæ, tum *Ecclesiæ* & *Populum* injuria, tum in Te præcipuè proximum Regnorum & indubitatum Hæredem.

Ad quæ si post excessum meum Te Divina Providentia (cui nil arduum omnino) perduxerit, id imprimis moneo & præcipio, ut seriò tecum velis perpendere superiores illas seu *veras* seu *imputatas* malorum causas, ut sic melius in posterum effugias.

Nunquam ita cuiusquam Consilio, Prudentiâ, Fide nitaris in rebus illis *Primæ Magnitudinis* Pietate scilicet & Justitia, ut Judicio tuo proprio diffidas vel aliis causam des suspicandi, cum verisimile sit multo Te rectius & firmitus *Coronæ* & *Regni* commodis, quam quenquam alium velle consulere.

Cave ne ullam *Factionem* irrites acerbitate
quorum

quorundam & pervicacia, quos huic curæ præfeceris, qui affectibus suis nimium & proprio animi impetu acti, vel nonnullâ opinionum discrepantiâ in rebus levioribus (extrema tantum Ora & Suburbii Religionis) in rigidiora forsitan asperantur.

Siquidē hîc leniter connivendo & Christiana Charitate tolerando facile vires eorum infirmabis quas pertinaciùs obluendo confirmas: dum pars contempta & oppressa in eas semper conspirationes ire promptior, unde sint melius expleturi illam vindictæ libidinem in Illos suos, ut vocant, *Persequutores*, in qua præsto opitularur Vulgi miseratio, in eos semper propensi qui videntur *Religionis* causâ dura pati.

Illud interim videndum, ut hoc fiat in ejusmodi Discrepantiis quæ nec *Legibus* præfractæ nec *Politie* adversantur, nec Fundamenta *Religionis* constitutæ (quod omninò non ferendum) oppugnant.

Semper solidam pietatem, & *Fundamentales* illas Veritates quæ & Corda & Vitæ emendantur, integra prorsus Justitiâ nec favore minùs propugnes.

Vide ne illæ in *Sacris Circumstantiæ* & *exterior Religionis Forma* omnia præmia doctrinæ industriæ & pietatis auferant, quin integerrimo oculo & manu dispertiantur in omnes probitate & scientia laudatos.

Ita Corda tibi *optimorum* & *plurimorum* etiam conciliabis, qui etiamsi non sint optimi, tamen satis delectantur, cum sic asperi
calles

calles virtutis sæcularibus præmiis levigentur.

Vides Me diversis factionibus & inter se pugnantibus conflictatum (ita enim reverà appellandæ sunt, quæ constitutis in *Ecclesia* & *Statu* refragantur) qui, ut primùm *Communes Adversarios* (id est omnes Mihi & Legibus adhærentes) expugnaverant, statim mutuis ita inter se æmulationibus scindebantur, ut essent multo plùs invicem quàm Illis Primis suis Hostibus infensi.

Tempus hæc aliquando dissipabit, cùm Privati Ambitus & Avaritiæ exerent se tandem & emicabunt dura *Cornua* nuper molli Illo *Pietatis*, *Reformationis*, *Libertatis* involucri abscondita. Pari sint utcunque sævitiâ, justiori tamen Odio prosequimur quos in *Ovium Vestimentis* Lupos deprehendimus.

Quod ad delusum vulgus attinet, qui merâ Cordis simplicitate opportuni magis fiunt huic fraudi, id te monitum volo, ut (quemadmodum non est eadem tibi cum aliis necessitas simulatò & vafre agendi, ita) vera pietate & virtute & constanti in Populum bonitate, eos omnes superare contendas qui hæc maxime amant ostentare: sic enim nec deprendi metues (quæ illos semper exercet sollicitudo qui *personati* vivunt) nec justas Spes Populi frustraveris, quas majores merito reponent in vera Principis *Virtute*, quàm cujuscunque factiosa *Novitate*.

Cum vero has Moles Factionum velut
Montes

Montes *gelu* horridos, radiis Divinæ Misericordiæ & virtutis Tuæ splendore *solveris* penitus & *colliquaveris*, & vulgus hæctenus delusum intellexerit nullos magis fortunis & conscientiis suis *inimicos*, quàm qui se *vindices* præcipuos & *Patronos* jactant eo tantum consilio ut in utrasque invadant, cave ne ullâ animi impotentiâ ultionem in eos mediteris, quos peccatum suum & stultitia satis castigabit.

Cum autem hanc *Factionum* & æmulantium invicem *studiorum* venenatam cuspidem eduxeris, omni Arte Regiâ & Clementiâ ad medicanda hæc vulnera incumbas eo temperamento adhibito ut non sit dolor *remedii morbo* æqualis.

Utro detuli Impunitatem & Amnestiam tam amplam ut vel omnes complecteretur qui se Legi obnoxios dubitarent, & futuras *suspiciones* & metus excluderet.

Quem à Te etiam observari morem cupio, quoties hæc vel *petunt* homines vel sint parati *accipere*, ut eo modo largiaris, quo non mera *necessitate* aut Politicis rationibus expressa, sed à Christiana *Charitate* voluntariò profecta videantur.

Nihil Mihi aliud jam superest nisi posse condonare etiam iis qui Me omnibus spoliârunt, atque hîc Dei gratiam agnosco, quod sim animo in hoc paratissimo, nec Me minus consolatur hæc Gratia, quam quæ unquam Deus dedit jucundissima, cùm sit Divini in
Me

Me Amoris certius indicium, quàm ulla in rebus secundis fœlicitas.

Illud interim mecum credas velim, plærosque eorum qui deliquerint, nulla hæc prorsus malitiâ, sed vel falsis rumoribus deceptos, vel errore corruptos admisisse.

Atque adeo in futurum nullos arbitror fidum magis obsequium præstituros, quàm quos erroris sui & Iniquitatis conscios acres posthac agitabunt pœnitentiæ stimuli, & vehementius desiderium priores defectus compensandi.

Te verò ut sors tua *sublimior* non permittit in singulare certamen *descendere*, ita multum infra celsæ mentis indolem ducas de vindicta cogitare, vel in plures iram effundere.

Quo magis conscius es animi omni Populum virtute demereri solliciti, eò obsequii eorum & amoris securior pœnam facile ob priora omittes: Plus sinceræ haud dubio voluptatis capies uni alicui *ignoscens*, quàm si mille *castigaveris*.

Hæc ad Te Scribo neutiquam desperans de Divina in Te misericordia & Subditorum affectu, quod utrunque promeriturum confido, licet reverâ apud Deum nihil, nisi Ipsius misericordia, mereamur.

Si id Deo expedire videatur, ut *Me & Te* illis restituat, quæ à Legi tributa cripi nobis per Subditos sine atroci scelere non possunt, erit postea in Pace opportunitas Te liberius paulò admonendi de iis quæ ad Dei *Gloriam*

M

Tuum

Tuum *Honorem & Pacem* Regnorum spectant. Sin ita res nostræ se habeant, ut nunquam faciem meam denuò tueri liceat (& Me Deus in hoc sævo carcere & tenebris (quod ad consummanda nonnullorum consilia unum deest) inhumari voluerit, ubi nullius benevoli alloquio nec conspectu frui datur) id enixe à Te peto & obtestor *Patris* jure & *Regis*, ut nihil inde offensiore sis animo vel tantillum iniquiore in *Religionem* in *Anglia* stabilitam.

Hanc enim seriò exploravi, & post accuratam disquisitionem & plurima utrinque disceptata optimam omnium esse concludo, non in genere solum ut *Christianam*, sed speciatim insuper ut *Reformatam*; ut quæ mediam viam tenet inter *pompam superstitosæ Tyrannidis*, & *cerebrosæ Anarchiæ obscuritatem*.

Quod non ita tamen accipi velim, quasi non in primâ ejus delineatione, *doctrinâ* utcunque & *disciplina* eximiâ, (id quod in aliis figuris contingit) expolitius posset aliquid & limatius fieri: quod & factum fuisset leni manu adhibitâ, nisi præceps nonnullorum vecordia & vesani impetus eam feram mutationem postulassent, quæ lineamenta & formam confunderet.

Quod verò à quibusdam objicitur, scâdalum hic magnum fieri Religioni in *Anglia*, facile illis (vel saltem apud Te) refelles, si cogita-
veris neminem fere eorum, qui hujus proximi Belli contra *Me & Ecclesiam & Lèges* *Authores* aut incentores extitere, vel omnino am-
plexum

plexum hanc Doctrinam, vel ex Præscripto vixisse *Protestantium* in *Angliâ* Professionis; quæ nec has tradit *Regulas*, nec ulla ostendit hujusmodi ante istos *Exempla*.

Verum est, eam & olim fuisse nonnullorum audaciam ut ferocius quædam à *Principe* & *Parlamentis* petierint, ea obscure minitantes, quæ nunc isti (eiusdem farinæ, sed deteriori spiritu) exequuntur. Cave interim ne ob fictum antiquorum & rabiosum Zelum quicquam veræ pietati detraxeris, ex Fructu enim utrunque dignosces, nec ideo Vini, aut Ficus aspernanda suavitas, quia *cardui* forsitan & *vepres* hos fructus ostentant, ut *arboribus cæteris* dominantur.

Quin nec à *Parlamentis* propterea abhorrendum censeo, à quibus ritè constitutis (*Libertate* sua & *Honore* incolumi) nulla fiet Majestatis diminutio, sed occasio potius subministrabitur mutuis invicem officiis certandi, amorisque & obsequii & fiduciæ commercia inter *Principem* & *Populum* exercendi.

Quod haud dubie evenisset in hoc *Nigro* Parlamento (licet primis Electionibus multo ambitu corruptis) si ab insolentia vulgi, & Tumultuantium Magisterio immunius se conservasset, quorum tristi exitu admonitos spero in posterum futuros sollicitiores in tuenda Libertate & Dignitate (quæ ejusmodi decet Conventus, & tum demum futura cum hoc vulgi jugum projecerint) cum res publica in *Principis* simul & *Populi* communî Bono versatur.

Ut cedat optimè universis, nulla meliùs ratione efficietur, quam si æquo, honesto & gravi more Omnes simul consilia in commune conferant, publico omnia consensu agantur sine *Tumultu & Tyrannide*, non enim ideo nos fame necare oportet, quia salubres cibi nonnullis in nauseam & morbum vertuntur.

Sin eò res devenerit, ut in Jura nostra Regia nunquam amplius restituamur, & id severà Dei Justitiâ poscente perstituri sint usque Subditi Mei in peccatis suis, & prospero scelere deludendi: Spero Gratiâ Divinâ id in *Te & Me* effecturam, ut simus æque *carendo* Diademati ac *gestando* pares; quod profectò tanti non est ut inhonestis, sordidis, & impiis conditionibus aut *servari* mereatur, aut ab humo *sustolli*. Firmus *Pietati & Viruti* maneat, nunquam *Regnum* decrit.

In hoc vero potissimum *Honori* tuo consulles, quo omnē promptius reverentiam & amorem detuleris, & in præsidium porro te stiteris *Vxori* Meæ, *Matri* Tuæ, de Me plurimis nominibus optime meritæ, & in his præcipue, quæ (cùm Me tot prius liberis summæ spei auxisset, quos omnes unâ cum Matre Amori Tuo & fidei commendo) raro *magnanimitatis & Patientiæ* exemplo pro *Me & Te* simul & nobiscum unâ perpeffa est.

Deum Omnipotentem veneror quicquid de Me facturus est, qui Innocentiâ Meâ & illius Gratiâ involvor satis & munior, ut te *Anchoram* protollat vel portum potius Calamitosiss

tosus his Regnis & dura Hyeme jactatis utque tuâ deum Prudentiâ, *Iustitia*, *Pictate* restaures, quæ stultitia quorundam & nequitia ita pene pessum dederunt ut nil integrum in *Ecclēsia* vel *Statu* reliquerint, nil Coronæ, Proceribus, Clero, Communitati, nil quod ad Leges, Libertates, Fortunas attinet, quod ad Ordinem, Honorem, Conscientiam & Vitam.

Sin vero Me penitus extinxerint, (haud enim scio an huc quoque processura sit hostium malitia & furor, & ex dictis quorundam & factis non obscura suspicio) quamvis illud non dubitandum, exclamaturum meum sanguinem ad Cœlos usque ob vindictam, Deum tamen obtestor, ne iram suam velit in *illam* maximam partem effundere; qui fraude & artificio & simulata Ducum Sanctitate decepti: quos interno prius horrore cruciatos manet atrox aliquando supplicium.

Cæteris in Me optimè affectis, nihil sit (Deum precor) quod Me extinctum desiderant, ita valde voveo & spero, ut Virtutes Tuæ conspectæ in fœlicitatem omnibus sufficiant.

Eos vero quos perperam in Me admissorum pœnitentia subierit, (ut jam lubens condono verbo *Christiani Regis*) ita in posterum non dubito quin sis verè fideles habiturus, amoremque & obsequium Mihi debitum promptos Tibi cum fœnore rependere.

Breviter, quicquid ego mente agitavi bonum

num Tu *perficias*, cū Facultatem Deus dederit; multa palam tui Me facturum, plura facere volebam, si Tempora fuissent secundiora.

Fraus ista statim evanescet, & persona passim dilabatur. Nec iste fucus & larva *Religionis* (quā se hactenus textit *Rebellio*) amplius horum turpitudi nem & dehonestamenta velabit: Satis enim hæc mea detentio, & inhumana tractatio demonstrant quā sint de Me hi homines (quod ita valdè simulabant) solliciti.

Fœliciora Te (ut spero) expectant Tempora; cū calamitate sua edocti Subditi id jam verum repererint, *pictatem* in Deum & in Regem *Fidem* haud posse sine peccato & miseria divelli.

Deus Tibi benedicat, & in *Iustitia* Regna, in *Vera Religione* animam, in *amore Dei* & *affectu* Populi tui Honorem tuum semper stabiliat.

Sin Ille meo interitu consummandam hanc eorum perfidiam voluerit, sit memoria Mei & nomen in Te usque superstes, ut Patris Tui Amantissimi, & trium Florentissimorum Regnorum Regis, quem Deo ornare placuerat non *Sceptro* solum & *Imperio*, sed ea porro *dignitate*, ut plurimas contumelias Ipsius causa perpeffus immatura tandem morte raperet, dum illud unicè studuerim ut Jura *Ecclesiæ*, vim *Legum*, Privilegia *Parlamentorum* & *Libertates* Populi conservarem, & *Conscientiam*
Meam,

Meam, insuper mille Regnis chariorem.

Scio Deum posse (spero etiam & velle)
Me restituere; nec de Illius *miseriordia*, nec
de Populi Mei *amore* & *miseratione* desperabo.

Eveniat licet quod pessimum; Id saltem
confido Me Tibi in multo melius Regnum
præcessurum; quod Deus mihi, & Me illi
præparavit per *Servatorem* meum *Iesum Chri-*
stum, cuius *miseriordiae* Te & Omnes Meos
commendo

Vale, dum sit rursus congregiundi copia,
si non in *Terris*, at in *Cælis*.

28. *Meditationes de
Morte , postquam
Domus utraq; de=
nunciasset , nil amplius
cum Rege Tractan=
dum, & de Arctiori
ejus Custodia in Arce
Carisbrokiana.*

S Vpereft jam *fatis* otii & *nimis* causæ ut de
Morte mediter, & Me illi parem: Pau-
ci enim admodum passus restant inter
Carceres Principum & Sepulchra.

Quòd hoc *spatium* cogitandi habeo, Dei
indulgentia est: quod hanc tristem *occasionem*,
hominum sævitia.

Præter enim commune illud omnibus Mor-
talitatis

talitatis onus, ea insuper accedunt dura onera, quæ Me premunt aliorum *Ambitiones*, *Timore*s, *Suspiciones*, cæteræque impotentium animorum sævæ perturbationes, quæ livore & odio efferatis etiam *Vita sua* foret insuavis, si quid esset quod in *Mea* delectaret.

Deo Gratias habeo, nec in secundis meis novâ erat mihi hæc Meditatio, nunquam importuna existimanda, cum sint illa tam incerta: Est enim Mors *Ecclipsis* ejusmodi, quæ in *sudo* æquè sit ac in *nubilo* Tempore.

Meæ vero diuturnæ & acerbissimæ ærumnæ illos naturâ hostes insensissimos *Vitam* & *Mortem* apud Me reduxerunt in gratiam. Illo *Terrore* communi prorsus liberor, & isti mihi peculiare horrores multum jam mitigantur: licet enim Mors mea tetra illa & horribili specie appareat, quâ Me maxime percellere omni astu nituntur Hostes isti feri & implacabiles, qui jam de sæce hauriunt quicquid est virulentia exprimentes: Deo tamen semper laus sit, hæc contemplor ut aspera quidem spicula, sed non veneno mortifera, cum vel hæc Redemptor Meus Ipse jam extraxerit, vel suæ Mortis porrexerit salutare *Antidotum*: quæ ut immatura, injusta, pudenda, probris omnibus & ludibriis exposita, superavit quicquid possum timere.

Nunquam ita experimento didiceram, quàm sit *Bona Conscientia convivium*, vel quid valeat *merus æthereus* sani & integri animi Constantiæ, quàm in hoc congressu propiori, ubi manu

conferta cum hac Mortis Meditatione dimicavi.

Non tam *diu* vixi , ut vitæ tædeat , nec tam *malè* (opinor) ut vel pudeat *vivere* , vel pertimescam *mori* : verum est , in iis Me malis versari , ut sit abundè aliquando cur cupiam *mori* , nisi illud cogitarem maximam eam esse Christianæ vitæ gloriam *mori quotidie* , dum fide vivâ & spe vitæ melioris vincit illas mortes quotidianas , quæ sic per partes occidimur , & finus indies nobis ipsis superstitæ ; id enim revera mors est , *Salute* , *Honore* , *Libertate* privari , & *solatiis* eorum qui sunt nobis charissimi , & vitæ *vita*.

Vitam meam quidem (cùm Rex sim) in nullâ æquè re humana arbitror ac in Populi *amore* ac *benevolentia* sitam , ob quam mille mortes subii , atque adeo spero Me non hîc penitus interiisse : id tamen aggressi sunt Hostes mei mendaciorum veneno & vi Armatâ , illum mihi primum Subditorum *amorem* & *obsequium* jugulare , & mox cuncta vitæ Gaudia , quæ ex his potissimum percepi.

Parum jam mihi *vitæ* reliquerunt ; nucleus tantum & putamen superest quod à cætera malitia auferatur , cùm sint omnia mihi extincta solatia , quæ mihi vitam reddant expectabilem.

Ne vero (Anima mea) ne vitam illam vel dolore nimiam , vel molestam tædio putes , in qua Deus occasiones suppeditat si non *agendi* at *ferendi* eâ Christianâ Patientiâ in Bona
Causa

Causa & forti animo , unde maximum vitæ decus, & è morte lucrum accedat.

Christianam enim fortitudinem si quis rectè æstimet, pusilli est animi mori cupere, quia tædet vivere, & quo vacui arguimur illa vere Heroicâ & Christiano digna Celsitudine quæ se optime ostendit in has fortiter ærumnas sustinendo, quæ, quamdiû in hoc Corpore versamur, semper Nos velut umbra confectantur, *contractiores* nonnunquam aut *puriores*, prout sol rerum *secundarum* vel in Meridiem *ascendit* vel in occasum *declinat*, qui, cum totus abfuerit, rore Cœli optimè compensatur.

Sunt quidem Afflictiones, velut ille *Sampsonis* Leo, primo suo Insultu *terribiles*, sed à quibus *suavitatem* expresserit qui hîc audet colluctari, & vincere, nec ægro nimis animo & imbecilli ferat superesse his *Cucurbitis* marcescentibus, dum cum Deo versari permittatur.

Me quandoque morituum (ut *Hominem*) certissimum ; posse Me Regem mori, manu Subditorum (violentâ, repentinâ, sævâ Morte, in robusta ætate, in medio Regnorum, spectantibus Amicis, nec auxilium ferre valentibus, & Triumphantibus Inimicis & Illudentibus Vivo, Morienti, Mortuo,) tot sunt simul Argumenta cur fiat valde credibile, ut vix sperare ab Hominibus meliora Deus jubeat, licet ab Illius misericordia nil desperem.

Novi vitam meam, à Malitia Diaboli, & impiorum hominum unicum jam diu scopum peti, esse tamen sub Dei custodia, cui, non ideo ut vitam longiorem eblandiar, sic Me volo ostendere paratum mori, sed ab Ipso humiliter pendere cupio, & Me totum Illius voluntati tum in *Vita* tum in *Morte* (quocunque ordine dispensare placuerit) submittere. Arduum fateor negotium tot diversis Mortis horroribus (queis Me Deus tentari permittit) sed pari omnibus atrocitate conflictari, dum vel furores cogitem repentinæ trucidationis: vel illas *Judiciorum Formas*, quas forsitan Hostes mei (non secus ac Illi *Christi* interfectores) sunt usurpaturi, ut solenniore quâdam truculentiâ per hæc Justitiæ ludibria Malitiam suam consumment: quod tamen astu necessario ideo forsitan sunt facturi, ut hanc *Pompâ* pereuntis minus mei misereantur homines, in quem ut Noxium animadverti ex Jure crêdent (*Principem* videlicet à *Subditis*!). Ipsi interim non ignorantes nullam *Divinam* aut *Humanam* Legem hoc Illis concedere, ut sine Me in quempiam alium, nedum in Me quicquam statuunt, quique omnibus Sacris (coram Deo & hominibus) vinculis Me tueri obligati, jam *Perjurium* suum quærunt hoc *Justitiæ* pallio obtegere.

Misera sane conditio, ut quis Hostes suos habeat *Accusatores*, *Actores*, *Judices*, sed illa omnium deploratissima, ut hæc *Subditorum* insolentia in *Regem* audeat, eorumque qui rei
hujus

hujus cladis maxime, Mei sanguinis effusione suas volunt lavare ab Illo tanto cruore innoxio, cujus nunc coram Deo & hominibus (& in conscientiis suis credo) clarè damnantur, iniquissima illa *postulata Turbis* primum, mox *Armis* persecuti. Nec ex ulla, fere causâ magis viles & abjecti homines tam ferociter plerumque & timidâ quadam sævitiâ exercent usurpatam in legitimos Dominos potestatem, quàm conscientiâ injuste usurpatæ: jactent quicquid velint de Justitia in *Delinquentes*, vetera illa figmenta & larvas ad celanda illa horrida & monstrosa consilia, qui Jus & Fructum *Vineæ* obtinere alias non poterant, ni *Hærcæ dejecto & interfecto*.

Maximum apud Hos crimen meum est, quòd *Verbo* meo noluerim *Me Ecclesiâque & Siatum* simul perdere, vel illis copiam facere ut hoc *Gladio* impune perficerent, qui ambitione & Avaritia immensâ nullis à Me concessis vel satiari possunt unquam vel mansuescieri.

Nec credibile est illis unquam persuasum fore Regnum Illud *Carduorum* quòd à nonnullis erigitur (asperum, imbecille, sterile in Deum & homines) unquam alias posse efflorescere, nisi Regio eorum sanguine, quibus Jus ad Regnum, irrigetur.

Dei fiat voluntas: haud ambigo quin Hunc sit olim habitura Innocentia Mea Præsidem sibi maximum & Patronum, qui jam solus Judex est, & quem solum agnosco *Regum Regem*,
non

non *Majestate* solum, & eminenti *Potentia* superiorem, sed peculiari magis cura & sollicitiori custodia illos ambientem, qui cum sint maximi in Terris *Iustitiæ*, *Legis*, *Religionis* Vindices, tot periculis jacent obnoxii, quot sunt Homines, vel Dæmones qui hæc omnia volunt confundi.

Verum non ita diu patietur Deus in *Babele* sua exaltari, qui hanc Regum ossibus extruunt, & sanguine cæmentant.

Vltiores mortis meæ (certum habeo) inter se ipsos reperient, & quæ in Me fecerunt multa mala, pœnas olim ab Illis repetentes, qui in nulla alia re fuerunt quàm in his malis concordēs.

Clamor sanguinis mei non ferendus eo tandem impellet, ut nulla melius ratione expiandum credant, quàm eorum vicissim fundendo, qui meum juxta cum illis sitierunt.

Quæ sit tristis omnium confusio interitum meum secutura, nimis certis argumentis præfatio ex his quæ dudum vidi in hoc Statu rerum afflictissimo: in quo Deus (qui solus potuit) sæpè causam meam asseruit, nec impune Illis esse permisit, quorum Confœderatio in scelere maximum hic videbatur præsidium; quibus causa est abunde cur metuant ne sit amplius illos distracturus, & ultione mutuâ perditurus.

Ego *Mortem* spero vincere *Christi* Virtute & Amore, qui *Victoria Resurrectionis* Sux & *Ascensionis* Gloria *Vim* omnem Mortis absorpsit.

Proxi-

Proximum mihi ingens solatium est, non mihi solum hunc honorem haberi, ut, exemplo Illius Justitiæ causâ patiar (*Tyrannidis* utcunque & *Injustitiæ* fœdis criminibus aspersus) sed & vestigia sequar Charitatis, quæ pulcherrimâ docet ratione & *ulcisci* hostes nostros & *vincere*. Hâc ergo Dei gratiâ instructus & ignoscere illis possum, & precari, ne illis velit ulterius sanguinem meum iinputare, quàm hætenùs tantum, ut intelligant quàm valde opus habeant *Christi* sanguine, ut sint puri nostro sic effuso.

Nullam aliam in præsens Hostes mei *Regulam Justitiæ* præter suam *Voluntatē* agnoscunt: hanc Vi mensurant, successu urgent; in hoc enim sibi blandiuntur, *tuto* se fore meo *periculo*, & in mea *morte* suam *vitam*; illud interim non cogitantes, quod quemadmodum maxima ad peccandum tentamenta fœlicitatis quadam apparentia tecta sæpius & involuta porriguntur, ita severam Dei iram maxime perfici, cum facinorosa sua consilia nefarii homines consummaverint.

Deo gratias ago, haud magis enixè Me precari ut hoc à Me violentæ Mortis *acerbum poculum*, quàm ut ab Illis transeat *Iracundia*, quos vel mei desertores sparsit sanguis meus, vel incumbentes aut assentientes Morti meæ temeravit.

Circumscripsit *Dei* voluntas, & conclusit *Meam*: Ea mihi in Morte *voluptas*, nullam è *vindicta voluptatem* capere; Hoc *Christia-*

num in Inimicos , *Regem* in Subditos deceat.

Nil Mihi possunt eripere , quod non libens amittam cum Deo visum fuerit per has manus adimere. Compensabit infinitâ suâ Misericordiâ , quæ nunc humanâ iniquitate æquum putat me privare.

Decus Mortem sequuturum totum illud exsuperat,quo vel potiri hîc poteram , vel cogitare.

Non illas graves ampliùs & invidiosas hujus Mundi *Coronas* desiderabo , cùm Me Deus misericordiâ coronaverit , & in Gloria Gratiâ suas consummaverit , & hanc umbram *Terrestrium* Regnorum illo verè *Cælesti* permutaverit.

Quod ad Mundi probra , & imputatæ *Tyrannidis* calumnias, ipsa posthac Mei Interemptorum necessaria & acerba sævitia satis omnes per se confutabit.

Horum interim qui optimi & cordatissimi sunt fidem salvam mihi & amorem manere non dubito , quorum multi Me lachrymis & precibus prosequuti sunt , libenter in meam gratiam vel mecum unâ morituri.

Excusabunt hi facile si qui fuerint lapsus humani, & nihilo minus officium suum ut Regi præstabunt , cùm sit nulla tanta à Religione necessitas , quæ sub obtentu puniendi cogat *Subditos* omnia *Principum* crimina superare , quæ etiamsi fuisset , hîc certè locum non habet, ubi tam proluxa in publicum compensatio facta est , quæque ne publice gauderetur *privata* Ambitio elusit: Cre-

Credo esse nonnullos mansuetioris ingenii, qui è ruina Mea minùs creverunt, qui jam stimulos aliquot asperiores & conscientiae morsus sentiunt, cùm jam facinorum suorum effigiem, & lineamenta quasi expressa in similibus aliquot pœnis agnovere, qui certe vix sperare jam possunt *pollices manuum* & *pedum* integros sibi diu mansuros, qui (quasi *ungues* tantum præfecturi) mihi Robur maximum amputarunt.

Insolentiores vero & contumaciores potest Deus insolenti quâdam & inusitatâ plaga (velut *Corah* & illius consortes in Principem simul & Sacerdotem inurmurantes) opprimere, ut nempe *Terræ* filii (*infima* illa & contemptissima *Populi* pars) os in illos aperiat, & (justissimo Dominationis malè partæ *pejus* gestæ fastidio) hauriat penitus & absorbeat (ille ipse inquam *Populus*) cujus maximè fulcimento subnixi, hæc in *Me* & *Ecclesiam* & *Statum* construxerunt.

Solacium Mihi in Morte præcipuum est illa Pax quam spero cum Deo factam: ad cuius rigidum Tribunal non verebor comparere, & illam causam asserere inter *Me* & *Hostes* meos (nullo merito meo inensos) Gladio tamdiù disputatam, haud dubitans quin illius rectissimo iudicio istæ omnes argutiæ refellentur, quæ (*Sophistarum* magis quàm *Christianorum* more) à successu argumenta in causam faciunt, quasi sic Deus ostenderit illam sibi approbari, cujus sapiens Providentia multa sæpe
permittit

permittit evenire, quæ à Revelato Dei Verbo (solâ Bonæ Conscientiæ & Actionum clarâ, statâ, tutâ Regula) multum abest ut comprehentur.

Atque adeo confido, Causæ meæ Justitiâ & Conscientiæ Rectitudine *Me* tanto *Illis* futurum in Foro Dei superiorem, quanto *Illos* supra *Me* extulit Fortuna in illo Vulgi iudicio; qui non cogitat plurima sæpe hominum facinora ad *Cælos* usque attolli plausu mundi, qui si ex injustitia & scelerato sine centescantur, ex *Inferno* ascendunt: Quin nec Aura illa secunda quæ Piratæ velum implet, statim ipsius latrocinia & rapinas excusat.

Multo interim libentiùs & alacriùs fero *perdidisse* hanc litem (quam coactus admodum suscepi, ad asserendas *Leges* Regni, *Libertatem* & *Honorem* Parlamentarium, *Iura* Coronæ, justas Subditorum *Immunitates*, & veram *Religionem* Christianam in *Doctrina*, *Disciplina*, cæterisque incitamentis & præmiis debitis) quàm si multo Bello potior ad hæc omnia opprimenda *valuissem*; id quod nonnulli jam palam faciunt, quicquid priùs simulaverant.

Plurimum interim mihi proderit *Patientia* amicorum & *Preces* ad mitigandam hujus *potuli* amaritudinem, quam ut a Dei manu (si sic fieri, necesse sit) libentiùs accipio & haurio, quàm ab illis porrigitur eâ sava & impia manu contra *Me* toties levatâ.

In his autem extremis, plus *Hostibus* videor quàm *Amicis* debere: illi finem imponent æruinosæ

ærumnosæ hujus vitæ peccatis simul & doloribus, hi forsan Me utrisque adhuc volunt conflictari.

Ero *plus quam Victor* corroborante Me Christo propter quem (*Veritatis, Ordinis, Pacis Authorem*) hætenus perpetior. In horum enim maxime gratiam contra *Errores, Factiones, Confusionem* pugnavi.

Mors jam violenta (si subire oporteat) nihil aliud est quàm Mortalitas coronata Martyrio; ubi naturæ *Debitum* ex peccato contractum valebit in *donum* Deo à Patientia & Fide oblatum.

Quod humillimè obtestor ut in Misericordia accipiat, & licet Mors ut à Deo *immissa*, sit peccati mei *stipendium*, ut vero ab hominibus *inflicta* summum aliorum in Deum & Me *Crimen*: quemadmodum tamen spero ita remissa mihi fore peccata mea, ut nihil ex his inamarcescat magis Mortis poculum, ita Deum enixè precor ut illis ignoscat, ad quos Crimen Mortis meæ spectat maxime.

Illustriora erunt multò *Charitatis* nostræ in Illos *Trophæa*, quàm Eorum in Me male administratæ *Victoriæ*.

Prospero quantumvis sint peccato usi, penitentiâ opus est, ut sit veniæ locus, quam vehementer illis à Deo exposco: né ve Mors mea ab illis *temporaria* illorum *æternâ* vindicetur; ita enim mecum reputo, multo minus deprecari oportere *præsentaneum* cujuscunque Regis interitum, quàm vel minimi e *Populo* damnationem *æternam*.

Mihi

Mihi satis ex voto erit, si *Mé* in *fluctus* exposito tutò *Navis* ad portum appellat (mirum licet videatur haud aliàs mitigari à *Nautis* posse quam procellani excitarunt nisi *Navicularium* suum in Mare deturbando.)

Deo gratias habeo, nulla hostium immanitas obstabit quo minùs ad illam paratus accedam ! quibus in hoc saltem frustra erit malitia, quod non sint voluptatem habituri *animam* unâ cum *corpore* perimendi : de cuius salute, dum & ipsi videntur & *alios* jubent desperare, satis clarè ostenderunt haud de eâ esse valdè sollicitos.

Quorum sæva custodia, & nulla Charitas *Sacellanorum* subsidia arcentium, *aperuit* Mihi potius quàm *obstruxit* viam ad Thronum Cœli.

Vbi tu habitas Rex Regum qui implet Cælum & Terras, qui es Fons Vitæ Æternæ, in quo nulla Umbra Mortis.

Tu Deus justè Mortem nobis infligis, & Misericors Servator ex illa liberas, & in illa conservas.

Præstat nobis ipsis mori & in Te vivere, quàm vivendo Nobis, Te fraudari.

O Illa Mortis Mœæ acerbiteratem ut Hominis & Regis audentia prosint in Incrementa Gratiarum, & Solatia Animæ ut Christiano.

Si Tu mecum sis futurus Domine, nulla sentiam nulla pertimescam mala, etiamsi ambulem in valle lethalis Umbræ.

Cum

Cum Morte luctari quivis potest infirmus licet
& mortalis, superiorem vero in hac lucta fieri,
tuæ Gratiæ opus est qui es Deus Omnipotens &
Immortalis.

Tu qui nosti expertus Servator Meus quid sit
mori mecum ut Hominem, fac Me vicissim co-
gnoscere, quid sit tecum per Mortem ad Vitam
(Deus Meus) transire.

Emoriar licet, scio tamen Te Redemptorem
Mcum in æternum vivere, etiam Me occidendo
addis animum, ut Tibi de Vita Æterna securus
credam.

O ne favorem Tuum subtraxeris Vitâ longé
potiorem.

O ne procul à Me abscesseris, quàm enim propé
immineat violenta & sæva mors, ignoro.

Vt Omnipotentia Tua (Deus) palam facit,
ita potest Omniscientia evertere improba eorum
consilia qui conjurare perniciem meam, vel con-
jurabunt.

O per Eorum malum animum bonam Tuam
voluntatem patefacias.

Veniam das Mihi, ut Homini, Orare, ut hoc
à Me transeat poculum, sed Christianum docuisti
Christi exemplo adijicere, Non Mea sed Tua vo-
luntas fiat.

Etiam (Domine) una fiat & eadem voluntas
nostra dum in Tuam Mea convertatur, ne sit ulla
in Me tanta vitæ cupiditas, quàm ut faciam &
feram Voluntatem Tuam tam in Vita ac Morte.

Quemadmodum credo te mihi omnes vitæ meæ
condonasse errores, ita spero etiam & Mortis
propulsaturum terrores.

Fac

*Fac ut libens, relinquam hoc Mundi Nihilum,
ut in Te cunctis solidè fruam, qui mihi Christum
fecisti in vita lucrum, in Morte Incrementum.*

*Sint licet sui in Me & in Te officii Interem-
ptores Mei valde immemores, ne te habeant pro-
pterea Misericordiæ Tuæ in Illos immemorem.*

*Quid enim lucri erit in sanguine meo, vel quid
in Regnis commodi, si hi Animâ suâ multentur?*

*Imo (Domine) non ii solum qui Legitimam
Potestatem oppugnarunt, sed qui usurparunt pe-
nitens & in Me obverterunt, licet valde merean-
tur Damnationem, in se non recipiant.*

*Tu Filium Tuum Crucifigentibus Servatorem
eundem præstitisti, uno opere ab Illis violenta, &
pro Illis voluntaria patientem.*

*O Vox Sanguinis Illius pro Interfectöribus
Meis exaudiat, & Clamorem Sanguinis Mei ex
adverso obruat.*

*Fac illos capaces Misericordiæ Tuæ de peccatis
suis prius convincendo, nec deludant & perimant
Animas suas, falsis amplius Iustitiæ in cæ-
dem meam coloribus, quos Potestatis iniquissimè
usurpata conscientia maximè omnium in hos furo-
res extimulat.*

*Tu Domine cognoscis Illorum in Me miseri-
cordias valde mendaces, valde immanes, qui se de
salute mea sollicitos simulantes nil nisi perniciem
struebant.*

*O ne cum illis agas ut Viris Sanguinum &
dolosis, sed vincas eorum sævitiam Tua Miseri-
cordia, Mea Charitate.*

Et cum de Sanguine Meo inquiseris, & spar-

*ge Eorum temeratas licet at pœnitentes animas
Filii tui Sanguine , ut Intersector Angelus
prætercat .*

*Quamquam nimis angusta Regna Mea vide-
rentur quæ Me & Illos simul caperent, capax Il-
lud tamen Misericordiæ Tuæ Immensæ Regnum
Me & Illos simul complectatur.*

*Cum reconciliati Tibi (Domine) ejusdem Re-
demptoris Sanguine , longe supra evademus am-
bitiosa ill. desideria , unde fera hæc odia pro-
creantur.*

*Et cùm in Me Manus eorum incubuerint cru-
deli maxime & gravi pondere , O in brachia ca-
dam teneræ Tuæ , & æternæ Misericordiæ.*

*Dimitte (Domine) Famulum Tuum in Pace,
nam viderunt oculi Mçi Salutare Tuum.*

*Vota dabunt, quæ bella
negarunt.*

200 1871-1872

1871-1872

1872-1873

1873-1874

1874-1875

1875-1876

1876-1877

1877-1878

1878-1879

1879-1880

1880-1881

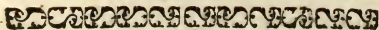
1881-1882

1882-1883

1883-1884

1884-1885

1885-1886

EXPLICANTVR

NON NVLLORVM

CAPITVM

pauca quædam
obscuriora.

CAP. I.

QVibus partium studiis Deputatorum Electiones.] Innuit præcipue illas Deputatorum ab Oppidis & Municipiis, qui cum à paucis admodum crearentur facile erat Nobili cuiquam aut Factioni quem vellet eligendum obtrudere. In his magna Fraus eorum & Ambitus, qui in Regem & Ecclesiam malevoli.

CAP. II.

Comitis Straffordix] Is erat Thomas Wentworthius Prorex Hibernix, qui Læsa Majestatis postulatus cum se egregiè defendisset, Lege post latâ condemnatus est, cui Rex (summa vi adhibitâ) invitissimus tandem assensit.

Legi Damnatoriæ] Illi scilicet recens latæ quæ illum condemnabat.

Vociferantium Justitiam.] *Is enim clamor erat furibundæ Plebis [Justitia, fiat Justitia] magnus interim agminibus Parlamenti Curiam & Aulam circumfidentis, ab his præcipue instigatæ, qui timebant ne hæc Lex perferretur.*

Scitum illud posterius.] *quo cavebatur, ne deinceps obtineret hæc in Straffordii causa procedendi ratio, cùm sint aliàs exempla Parliamentaria maximæ apud Anglos Authoritatis.*

C A P. III.

Quinque Ordinis Illius Membra.] *Hi erant Joannes Pymmius, Joannes Hamdenus, Denselus Hollisius, Arthurus Haselrigius, & Guilielmus Strodius, quibus, cum Regi deferrentur seditionum capita, postquam denunciasset accusationem, misso ad Domum Inferiorem satellite, spretus illic & repudiatus, perrexit ipse in Domum ut præsens in Iudicium repeteret.*

C A P. IV.

Illa Episcoporum Declaratio.] *qui cum essent pars Domus Procerum male habiti à Populo & perterriti ut in Domum venire non auderent, protestabantur se pro irritis habituros quæ absentibus Ipsis perlata, unde plurimi in Carcerem conjecti.*

Alba Aula.] *Domus Regia Londini.*

C A P. V.

Legem de Triennali Parlamento.] *Vt cum prius Parliamentum ad arbitrium Regis crebrius non-*

nonnunquam aut rariùs indicerentur, nuper per plures annos intermissa, jam singulis Trienniis necessariò cogerentur.

Vi postea, & professâ hostilitate infectum reddere.] Id enim de Rege spargebant, quasi Exercitum nuper contra Scotos conscriptum Urbem vellet amovere, ut Parlamento vim faceret.

CAP. VI.

Negativæ Vocis.] Ita enim vocatur illud Regis suffragium quo contradicit liberè cuicunque rogationi, & rata omnia facit, vel irrita.

CAP. VIII.

Cum ab Hulla.] Hulla Oppidum in Angliâ maritimum cujus Arx est munitissima, magnum Regis Hoplophylacium, cujus præfectus Johannes Hothamius Regem illuc venientem exclusit, atque initium bello dedit, qui deinde inclinatae fidei suspectus cum majore natu Filio ab ipsa Partis suæ hominibus Capite multatus est.

Arcis Londinensis Colle.] Loco supplicii.

CAP. IX.

Supervacua Verborum Parenthesi.] Ita enim in omnibus ad Duces Belli mandatis Regis semper Personam excipiebant, cum à nullo minus abstinerent.

Nonnulli recesserint.] Multi ex utroque Ordine quibus nihil perniciosius, quam si in Regem equiores crederentur.

Lex illa de Radice & Germine.] Ea enim

verba erant rogatae Legis, ut Hierarchia Ecclesiae in Radice & Germine aboleretur, quod & frequens usurpabant in seditiosis Orationibus & Clamoribus.

Delinquentes.] Ita enim omnes vocabant, qui Regi adhaerebant, in defensione Prærogativæ suæ & Legum, quos invisos Populo reddebant ut malos Consiliarios, & Arbitrarii Regiminis Promotores, &c.

CAP. X.

Gloriosum Me Regem effecturos.] Id enim quo Populum facerent, ubique venditabant se Regis commodis studere, & si sibi auscultaret Gloriosissimum effecturos.

Juramentum tueri.] A quolibet Rege Angliæ in Inauguratione sua susceptum.

CAP. XI.

Quam Tyrones fiat valdè in Re Politica.] Multi valdè adolescentes, & tenui fortuna & educatione, Municipiorum præsertim Deputati.

Rescripti Verba.] Authoritatem dantis Eligendi.

CAP. XII.

Rebellionem Hibernicam.] Quæ (turbatis rebus in Angliæ sed nondum Bello declarato) erupit.

Præposterum illum rigorem.] Qui nec illis locum veniæ relinquebant, proscriptis fortunis & sub hasta positis; cum nondum Illos in potestatem rede-gissent.

*Armorum aliquâ Cessatione.] Nempe ut
Anni unius induciæ fierent , quod factum est ex
Sententia eorum qui Regi erant à Consiliis in
Hibernia, id vehementer flagitantibus Primariis
Bellii Ducibus.*

CAP. XIII.

*Lex illa Pacificationis.] Quâ nuper omnes
controversiæ inter Regem & Scotos, qui non ita
pridem Arma moverant , compositiæ videbantur
& diremptæ.*

*Regimen à Iesu Christo institutum.] Id
enim passim Illi crepabant quasi suum illud esset
peculiare.*

CAP. XIV.

*De Fœdere.] Crescente Regis Fortuna cum
jam pars adversa inclinaret, evocatis in auxilium
Scotis in Fœdus seu Ligam una juravere.*

*Cujus Capita erant præcipua, se Religionem
Reformatam in Scotia in Doctrina, Disciplina,
Cultu & Regimine conservaturos, contra, Reli-
gionem in Anglia (velut omnium corruptissi-
mam) in his quatuor præfatis, reformaturos,
Regimen verò Ecclesiasticum per Episcopos
(quod una cum Superstitione, Hæresi, Schisma-
te, Impietate copulant) penitus extirpaturos :
Parlamentorum Privilegia & Regnorum Li-
bertates illimitatò defensuros, Regiam autem
Personam & Authoritatem cum Limitatione, in
Veræ Religionis Libertatumque Regnorum con-
servatione (quâ clausulâ, quandocunque libuc-*

rit debitam Regi obedientiam subtrahere, quod prætexant decesse non potest) denique Omnes Malignantes & Incendarios (quo nomine Omnes Regi adhaerentes vel in hoc Fædus non consensuros incluserant) se detegere conaturos & ad cognitionem Publicam & pœnas trahere.

Extat Liber singularis, Judicium Universitatis Oxoniensis de Solenni Liga & Fædere, in quo singuli Illius Articuli accuratissimè examinantur & refelluntur.

C A P. XV.

Dei Causa. Bono Fini.] Verba multum ab illis usurpata præsertim à Concionatoribus è Suggestis in Regem innotantibus.

Forisque lacessitus.] Quando fuit in Hispania, à Iesuitis & ipso Pontifice.

Religionum farrago.] In qua trecentas nonnulli Sectas numerant.

Papistarum auxilia.] Quorum alii ex Officio Illi militârunt, multi cum alijs salvi esse non poterant, in Regis Castra compulsi.

Pravos Consiliarios.] Hos enim in omni Declaratione vehementer exagitabant, vel potius sub hoc Nomine Regem ipsum.

C A P. XVI.

Ludibria in Libro utentes.] Eo enim audaciæ ventum erat, ut Ministros in Ecclesiis legentes deturbarent è Sede, & Librum inibi lacèrent; & multa alia Fæda & impia.

Æque verba ac sensum?] Ita enim Directorium

rium quod Liturgiæ vice substituebatur Argumentum præscripsit & Materiam Orationum, cæterarumque Sacrarum Celebrationum, permissa Verborum Libertate.

Pars maxima subsignarent.] Cum alia Lego in Angliâ initiari Sacris Ordinibus non possint.

Quod pro Me toties Orare instituit.] Ter enim vel quater in Matutino Officio pro Rege oratur.

CAP. XVII.

Christi Gubernationis, Sceptri.] Quibus Libri eorum & Conciones abundant.

CAP. XVIII.

Tractatu Uxbrigensi.] Uxbrigia Oppidum in Angliâ inter Oxonium (in qua Rextum agebat) & Londinum media, in qua tertio jam Belli Anno missis utrinque Delegatis agebatur de Pace, sed cum nihil æqui impetrari potuisset, frustra.

CAP. XX.

Conventus Theologorum Insolito more.] Quia mos solitus & legitimus erat, ut Mandato Regis præveniente, certi Theologi à Clero in suis seorsim Provinciis deputarentur in Synodum, quæ sua Iura & Privilegia habebat, cum jam pauci essent duntaxat in Concilium vocati quos Uterque Consensus nominaverat.

CAP. XXI.

Literas meas interceptas.] A prælio illo infu-

infelicitissimo Nasbejensi cum cætera Regia suppellectile, & mox oâiose divulgatas.

CAP. XXII.

Diffimulato habitu.] Nempe Ecclesiastico, quo duabus vel tribus comitatibus ad Scottorum Castra confugit.

CAP. XXV.

Beneficio Cleri sui.] Alludit ad id quod in Anglia appellatur Beneficium Cleri, nempe Gratia quædam in nonnullis Capitalibus Indiciis indulta, quâ convictus maleficii, si partem aliquam Sacræ Paginæ ut Clericus, id est, Latine legerit, à Capitali Sententia liberatur.

CAP. XXVI.

Hac Mei raptione.] Rex in Holmbeja Custoditus, dum ageretur in Domo Utraque de remittendo Exercitu, nocte quadam à Cohorte Armata interceptus est, & ad Exercitum perductus, unde Magnæ Mutationes insecutæ.

5. aß. 26. Apr. 1686. G

Elegerit motum in ditione
in Anglia de Antioch. & dory
Barto. Augst. & Tjyog. Pauli
Wadua Warner 1663.

